

Jaroslav Heyrovský a Spojené státy americké
(Výběr z korespondence z let 1928–1967)

Jiří Jindra

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.

Praha 2014

Jaroslav Heyrovský and the United States of America (Selection of correspondence 1928–1967)

Copyright: Jiří Jindra

Copyright: ÚSD AV ČR, v.v.i.

ISBN 978-80-7285-171-3 (elektronická publikace)

Obsah

Úvod	4
1. Cesta Jaroslava Heyrovského do USA	5
1.1 Před cestou	5
1.2 Příprava na cestu	7
1.3 Pobyť na University of California	7
1.4 Pobyť na California Institute of Technology	8
1.5 Cesta na východ USA	8
1.6 Po návratu do Československa	10
2. Korespondenční styk Jaroslava Heyrovského s USA	11
2.1 Období 1933–1939	11
2.2 Období 1940–1950	11
2.3 Období 1951–1967	12
2.4 Seznam adresátů	12
2.5 Poznámky ke kapitole 1 a 2	15
3. Anotovaný výběr z korespondence	18
3.1. Poznámky ke kapitole 3	165
4. Shrnutí / Summary	166
5. Použitá literatura	169
6. Seznam zkratek	170
7. Jmenný rejstřík	172

Úvod

Základem studie je korespondence Jaroslava Heyrovského (1890–1967) deponovaná v Archivu AV ČR v Praze s vědeckou obcí USA. J. Heyrovský objevil roku 1922 elektrolyzu s kapkovou rtuťovou elektrodou známou jako polarografie, za niž získal roku 1959 v Československu jedinou vědeckou Nobelovu cenu (za chemii).

Půlroční Heyrovského pobyt v USA v roce 1933 rozhodným způsobem přispěl k uznání jeho polarografie ve Spojených státech jako moderní metody analytické chemie. V USA navázal Heyrovský řadu přátelství hlavně s fyzikálními chemiky, jak o tom svědčí ve studii uvedené dopisy, které byly částečně selektovány a zkráceny. Nejde tedy o doslovné znění dopisů přeložených z angličtiny. Do studie je zařazena též korespondence Heyrovského uložená v Národním archivu, kterou jako několikaletý předseda Amerického ústavu v Praze vedl s americkými institucemi (vyslanectvím USA v Praze a Institute for International Education a A. Carnegie Foundation v New Yorku). Uvedené newyorské instituce zajišťovaly finančně studijní pobyty čs. vědců v USA a amerických vědců v ČSR.

Pokusy Heyrovského navštívit po 2. světové válce znovu USA byly neúspěšné, jak se o tom lze dočíst v uvedené korespondenci.

Korespondence podává obraz Heyrovského jako vědce, pedagoga a organizátora vědeckého života i částečně angažovaného občana Československa.

Ve Spojených státech ve 30. letech působili tito Heyrovského žáci: Tamele /1/, Herman /2/, Herasymenko /3/, Vopička /4/, Müller /5/, Jurková /6/ a Jemeljanova /7/. Až na Jemeljanovou a Herasymenka si se všemi dopisoval.

V Archivu AV ČR jsou k nalezení jednak koncepty a kopie dopisů Heyrovského, jednak originály dopisů Heyrovským přijatých. Nejčetnější korespondence je u adresáta Müllera a dále u Kolthoffa /8/, u Delahaye /9/ a Bogerta /10/. Obsáhlá je korespondence s firmou Sargent reprezentovaná jejím presidentem Mintsem /11/. Americkou korespondenci Heyrovského tvoří níže uvedených 65 adresátů, bylo jich více, a proto byla selektována. U vybraných adresátů ne všechny poštovní zásilky byly zpracovány, tedy abstrahovány. Mezi adresáty je několik laureátů Nobelových cen, Heyrovský si tedy dopisoval s nejdůležitějšími představiteli světové vědy.

Je mi milou povinností poděkovat vedení Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i. za skvělé podmínky k vypracování této publikace.

1. Cesta Jaroslava Heyrovského do USA

1.1 Před cestou (předpoklady k cestě)

O tom, že v USA existuje Carnegieho nadace (Carnegie Foundation Endowment for International Peace), která umožňuje pobyty zahraničních vědců a pedagogů na amerických univerzitách a amerických vědců a pedagogů mimo USA, věděl Heyrovský ještě před příjezdem prvního Carnegie visiting profesora plukovníka Marstona Bogerta, organického chemika z Columbia University do Prahy. Že Bogert přijede do Prahy přednášet, se Heyrovský dozvěděl na schůzi profesorského sboru Přírodovědecké fakulty UK, jehož byl členem, už v červnu 1927. Nadace předtím oznámila, že je ochotna vyslat do ČSR profesora Bogerta a profesorský sbor Přírodovědecké fakulty se usnesl pozvat Bogerta k přednáškám /12/. V profesorském sboru bylo několik chemiků (J. Štěrba-Böhm /13/, J. Křepelka /14/, F. Plzák /15/ a J. Heyrovský /16/). Profesorský sbor pověřil Heyrovského postarat se o Bogerta během jeho pobytu v Praze, čímž byl Heyrovský s ním v úzkém vztahu po celý zimní semestr a i po jeho odjezdu v únoru 1928. Heyrovský psal pro denní tisk pozvánky na Bogertovy přednášky, zajišťoval Bogertovy přednášky v Brně na univerzitě a na české technice a v Bratislavě na Lékařské fakultě UKo. Bogert přijel v doprovodu manželky někdy mezi 10.-15.zářím. V zimním semestru přednášel na Přírodovědecké fakultě UK jednak studentům, ale i veřejnosti o chemii parfémů. Heyrovský byl jedním ze čtyř profesorů Přírodovědecké fakulty, kteří v lednu 1928 navrhli Bogerta na čestného doktora rerum natur. UK /12/. Koncipoval též dopis děkana fakulty Bogertovi o úmyslu UK udělit mu Dr.h.c. za zásluhy o utužení vědeckých a kulturních styků mezi ČSR a USA. O čestném doktorátu Bogerta byla informována veřejnost denním tiskem, o což se staral Heyrovský. Heyrovský se během Bogertova pobytu v Praze jistě dotazoval, jak lze získat stipendium od Nadace A. Carnegie, protože to byl způsob, jak se dostat do USA a tam přednášet. Po odjezdu Bogerta do USA se rozvinula bohatá korespondence mezi Heyrovským a Bogertem, která trvala s přerušením ve válečných letech až do roku 1951 /17/.

Heyrovský se k Bogertovi vyjádřil takto: „Pobyt a činnost Bogerta v ČSR byly důležitou vědeckou a společenskou událostí. Moudrost, elegance a duchaplnost profesora Bogerta spolu se společenskou vytříbeností paní Bogertové založily četné vazby s československými osobnostmi z vědeckého, průmyslového, politického a finančního světa. To vyvolalo živý zájem intelektuální Prahy a zintenzivnilo vztah ČSR a USA a bezpochyby to byl i velký impuls k založení Amerického ústavu v Praze“ /18/.

V lednu 1929 se krátce zastavil v Praze Dr. Haskell /19/, s nímž Heyrovský jednal o eventuálním pobytu v USA. Nejdůležitější ovšem v této záležitosti bylo Heyrovského jednání se samotným prezidentem Nadace A. Carnegie N. M. Butlerem /20/, který si mj. přijel do Prahy pro čestný

doktorát. Ten mu byl udělen již roku 1921 Filosofickou fakultou UK, leč diplom se cestou do USA poškodil a jeho osud byl dosti nejasný. Proto, když Butler v roce 1931 navštívil Prahu, byla uspořádána v Karolinu 25. 6. slavnostní promoce /21/. O den později se konala na Butlerovu počest večeře organisovaná Heyrovským /22/. V té době už krátce existoval Americký ústav, v jehož výboru byl Heyrovský členem a měl funkci předsedy vědecké sekce.

V lednu 1932 přijel do Prahy profesor fyzikální chemie University of California M. Randall /23/, jenž navštívil Americký ústav, na jehož měsíční večeři přednesl krátkou přednášku o trendech vědy v USA /24/ a přednášel v Chemickém ústavu UK o termodynamice a praktickém užití aktivního koeficientu. Heyrovský organizoval tyto přednášky. Jistě s Randallem hovořil o svém úmyslu přednášet v USA. Zřejmě jím ovlivněn změnil původně plánovaný pobyt v New Yorku a Bostonu za Kalifornii.

Na jaře 1932 přijel do Prahy také profesor fyziky českého původu A. F. Kovařík (Yale University v New Havenu) /25/. Heyrovský jako předseda vědecké sekce AÚ si vzal na starost přednášky Kovaříkovy ve Fyzikálním ústavu UK. AÚ uspořádal na Kovaříkovu počest večeři, účast na ní zajišťoval opět Heyrovský. I s Kovaříkem určitě diskutoval o svém plánovaném pobytu v USA.

Přírodovědecká fakulta UK udělila Kovaříkovi červnu čestný doktorát přírodních věd /21/.

V roce 1932 navštívil AÚ také profesor T. I. Davis z MIT v Bostonu /26/. Zřejmě i s ním měl Heyrovský rozhovor o přednáškách, které plánoval pro USA.

Z devíti amerických vědců, s nimiž si Heyrovský psal do roku 1932, pouze jednoho z nich neznal osobně: Noyese /27/.

Heyrovský již od poloviny 20. let pečlivě sledoval vývoj fyzikální chemie v USA a vůbec tamní ohromný technický pokrok. Na vlastní oči tedy chtěl vyčtená fakta ověřit na místě. V roce 1928 navíc malá pražská firma, v níž měl i menší podíl Heyrovský, začala vyrábět polarografy systém Heyrovský-Shikata. Firmu založil Heyrovského žák V. Nejedlý /28/, který roku 1926 ukončil studia u Heyrovského doktorátem. Jeho disertace měla polarografické téma. Měření prováděl na původním polarografu navrženým dvojicí Heyrovský-Shikata, u kterého pohon Kohlrauschova kola zajišťoval hodinový stroj nebo malý elektromotor. Je třeba uvést, že ani princip elektrolýzy se rtuťovou kapkovou katodou Heyrovským objevené v roce 1922 ani princip polarografu z roku 1925 autorů Heyrovský-Shikata nebyly patentovány, ale pouze publikovány (J. Heyrovský: Chem. listy 16, 256-264 (1922)., Phil. Mag. 45, 303-345 a J. Heyrovský a M. Shikata: Rec. Trav. Chim. Chim 45, 303-315 (1925)), takže výroba polarografů Nejedlým se zdála být v dobrých rukách. Až do roku 1932 byla polarografie v USA prakticky neznáma, takže Heyrovský mohl do USA vyrazit s novinkou – polarografickou metodou. Přitom mohl pochopitelně propagovat a nabízet české polarografy, jejichž inzerovaná cena činila 100 dolarů. Ovšem celé polarografické zařízení včetně příslušenství bylo o dost dražší (360 dolarů, viz CCCC 1(1) (1929). V roce 1929 založili profesori

Votoček a Heyrovský nový mezinárodní chemický časopis *Collection of Czechoslovak Chemical Communications* /CCCC)/, ve kterém byly často publikovány ve francouzštině, hlavně však v angličtině články s polarografickou tematikou. Heyrovskému jako vydavateli CCCC tedy šlo i o získání amerických abonentů pro tento časopis.

1.2 *Příprava na cestu*

Od Haskella se v červnu 1932 Heyrovský dozvěděl, že mu byla schválena hostující profesura na letní semestr 1932/33 na kalifornských vysokých školách. Heyrovský tedy požádal o studijní dovolenou od ledna do července 1933, kterou bez problému dostal. Byla to teprve druhá Heyrovského delší studijní dovolená, předtím v roce 1926 strávil ½ roku na Sorbonně, kde jen bádá. Haskell byl pro Heyrovského spojkou s nadací, podával mu v dopisech zprávy, jak se v USA připravuje Heyrovského pobyt.. Zájem o Heyrovského má však i sám šéf nadace Butler. Napsal mu, že po přednáškách v Kalifornii může přednášet i na dalších západních amerických univerzitách, což Heyrovského potěšilo. Heyrovský koresponduje dále s Bogertem. V roce 1932 začala též korespondence s T. L. Davisem. Také známost s profesorem Kovaříkem se projevila v této fázi příprav na Heyrovského pobyt v USA. V korespondenčním styku byl Heyrovský i s profesorem Randallem z University of California, kde měl 2 měsíce učit a s profesorem Millikanem /29/ z CIT. Do odjezdu Heyrovského do USA v lednu 1933 došlo k výměně dopisů též s profesorem Noyesem.. Heyrovskému v té době psal i jeho žák dr. Tamele. Přitom Randall a Noyes byli pro Heyrovského klíčoví kolegové, protože oba působili na kalifornských vysokých školách, kde měl Heyrovský učit.

Na pobyt v USA si vzal s sebou polarografické zařízení, aby mohl svoji metodu na místě předvést. Poslal je napřed lodí do USA a konečnou pro ně bylo město Berkeley. Zařízení dorazilo na místo určení včas a zřejmě v pořádku.

1.3 *Pobyt na University of California*

Průběh pobytu vylíčil Heyrovský ve své zprávě podané po skončení pobytu Nadaci Carnegie /18/, /30/ a v referátu otištěném v *Chemických listech* /31/. Dále je pobyt zachycen i v korespondenci s Americkým ústavem, Bogertem, Davisem, Furmanem /32/, Haskellem, Foulkem /33/, Kovaříkem, Noyesem, Mc Bainem /34/ a Tamelem.

Ve stručnosti lze pobyt Heyrovského v Berkeley na University of California popsat následovně: V Berkeley, sídle univerzity, byl Heyrovský uvítán profesorem Randallem a dr. Tamelem, bývalým asistentem Fyzikálně chemického ústavu UK a Heyrovského žákem. Heyrovský se podrobně seznámil se způsobem výuky na univerzitě, zejména fyzikální chemie. Chemii tam tehdy učilo 7 řádných profesorů, 3 mimořádní profesori, 7 docentů, 3 hostující profesori, řada asistentů,

demonstrátorů, mechaniků, sklářů atd. V době pobytu Heyrovského na univerzitě byla největší pozornost na chemickém odboru věnována izolaci těžké vody /35/. Heyrovského učební povinnost bylo vést týdně 2 semináře, avšak zájem o polarografii byl tak velký, že zejména pro biochemiky a začátečníky Heyrovský pořádal další přednášky s demonstracemi polarografické metody.

Heyrovský se též podíval na soukromou Stanford University, kde se setkal se známým specialistou na koloidní chemii profesorem Mc Bainem a kde poznal také mladého chemika van Rysselbergha /36/, s nímž později korespondenčně spolupracoval. V San Francisku se Heyrovský také zúčastnil dvou schůzí místní pobočky ACS, na jedné z nich měl též přednášku. Také přednášel v městě Davis a v Santa Claře na katolické univerzitě.

1.4 Pobyť na California Institute of Technology (uváděném též jako Caltec) v Pasadeně

Do Pasadeny přibyl Heyrovský počátkem dubna 1933. Caltec dle Heyrovského se v ničem nelišil od amerických univerzit, snad jen mimořádně vysokou úrovní výuky a výzkumu. Kolegové z Caltec brali Heyrovského na exkurze po blízkých chemických podnicích (California and Hawaiian Sugar Refining Corp. u sanfranciského zálivu či závod Trona v poušti vyrábějící chlorid draselný a borax. Na Caltec Heyrovský přednášel, jak bylo předem dohodnuto s profesorem Noyesem 6 demonstračních přednášek (Heyrovský původně počítal se 16 přednáškami) zaměřených na elektrochemické výzkumy s kapkovou rtuťovou elektrodou a praktické aplikace polarografické metody. Ve volných chvílích se mohl věnovat badatelské práci, s čímž Noyes souhlasil.

Na jaře 1933 bylo pořádáno v Dallasu polarografické symposium v rámci konference ACS. Symposium tam řídil Kolthoff, Heyrovský na symposiu nebyl. Na něm se konstatovalo, že polarografie je novým výzkumným nástrojem pro americké chemiky. Toto konstátování Heyrovského velmi potěšilo.

1.5 Cesta na východ USA

Heyrovský opustil Pasadenu počátku června 1933 a přesunul se vlakem do státu Minnesota, tam konkrétně na univerzitu v Minneapolis, kam ho pozval profesor Kolthoff k přednášce. Seznámil se tam s hosty univerzity profesorem Lenardem z Oslo /37/ a profesorem Hahnem z Berlína /38/. Dva dny se zdržel v Madisonu na tamní univerzitě, kde přednášel. Byl hostem profesora W. Petersona /39/. Prohlédl si univerzitní ústavy a rekreoval se koupáním v blízkém jezeře. Další tři dny strávil v Chicagu, kde si prohlédl veletrh a krátce navštívil na univerzitě Harkingovy laboratoře. Příští Heyrovského zastávkou byla University of Ohio v městě Columbus, kde přednášel. Hostitelem mu byl profesor Foulk. Heyrovský se seznámil mj. s nejvíce v USA

uznávaným analytikem profesorem Willardem /40/ z University of Michigan, který neváhal jet 500 km autem, aby vypoaslechl Heyrovského přednášku.

Další zastávkou Heyrovského bylo hlavní město Washington, kam byl pozván předsedou tamní sekce ACS, Čechem Dr. Kráčkem /41/ působícím v Carnegie Geographical Laboratory. Kráček podal Heyrovskému výklad o výzkumu tam běžícím a ukázal mu vhodně a dobře vybavená pracoviště. Heyrovský se Washingtonu také seznámil s profesorem Wasburnem /42/, předsedou National Bureau of Standards, vynikajícím fyzikálním chemikem a spoluobjevitelem těžké vody. Též navštívil českého antropologa Dr. A. Hrdličku /43/, kurátora Smithoman Institution. Další etapou Heyrovského cesty byla Philadelphie, kde přednášel chemikům petrolejářské společnosti Atlantic Refining Co. Tam mu byl společníkem při prohlídce města vrchní chemik Dr. J.B. Hill / 44/. Následující dny byl hostem profesora Furmana z Princeton University a kde podle Heyrovského připomíná společenský život akademiků výlučnost Oxfordu.

Poslední přednášku měl Heyrovský na Cornell University v Ithace. Tam se mu věnoval analytický chemik profesor Nichols /45/. Z atlantského pobřeží přešel Heyrovský do Bostonu, kde se ho ujal profesor Davis, který mu ukázal tamní dvě vysoké školy: Harvard University a MIT, obě v přílehlé Cambridge. Na Harvardu na Heyrovského nedobře zapůsobila opuštěná, dříve světoznámá laboratoř laureáta Nobelovy ceny profesora Richardse /46/, která po jeho smrti zpusla. Ústav MIT Heyrovský ohodnotil jako nejlépe zařízenou technologickou instituci. Ze všech, které v USA viděl a navštívil. Podle Heyrovského by pro československý chemický dorost Boston a Cambridge byly nejvhodnější k rozšíření chemického vzdělání. V Bostonu také navštívil sídlo Academy of Arts and Science, jejímž členem se stal v květnu 1933. Z Bostonu odjel Heyrovský do venkovského sídla profesora Bogerta ve státě Maine u Belgrave Lake. Tam se mu Bogert po tři dny plně věnoval, vozil ho po svých lesích, divokých revírech a půvabných jezerech a vůbec s celou svou rodinou mu byl nejlaskavějším hostitelem.

30. června Heyrovský přijel do New Yorku, tam si prohlédl Museum of Arts and the Natural History a šel se rozloučit do sídla Nadace A. Carnegie, kde zastihl pouze dr. Haskellu, president nadace byl právě v Londýně. S manželi Haskellovými a profesorem Hamiltonem /47/ z Cornell University poobědval a večer se setkal se svými bývalými spolupracovníky z pražské univerzity, mj. s Dr. Jemeljanovou. O půlnoci z 30. 6. na 1.7. vyplula loď s Heyrovským na palubě do Evropy. Od února do června 1933 přednášel Heyrovský na 16 místech USA a absolvoval 44 přednášek, což jistě byl obdivuhodný výkon. Po ukončení pobytu v USA si Heyrovský uvědomil, že kromě nepřekonatelné technické kultury mají američtí přírodovědci i vysokou kulturu vědeckou a všeobecnou. Jejich metody podle Heyrovského předčí evropské, najmě československé, hlavně systematickou a organisovanou dělbu práce. Chemikové všech oborů se setkávají alespoň jednou týdně při referátech a diskutují o nich. Referující hovoří o svých výsledcích a přítomní nezištně mu

radí a i jinak pomáhají. Tím se liší americký způsob od českého, který je přísně individualistický. Český vědec působí dojmem poustevníka. Rady okolí přijímá spíše s nedůvěrou. Minula doba, kdy američtí badatelé si chodili osvojovat základy moderní vědy do Evropy. U fyzikální chemie je tomu naopak. Celkově se Heyrovský přesvědčil, že Československo má v USA upřímné přátele, od kterých se může učit demokracii.

Při pobytu v USA poznal laureáty Nobelovy ceny Millikana a budoucí laureáty Hahna a Paulinga.

1.6 Po návratu do Československa

Ve vlasti byl Heyrovský žádán z různých stran o články či přednášky o zkušenostech z pobytu v USA. Vyhověl žádosti Jednoty čs. matematiků a fyziků, Masarykově akademie práce, Čs. společnosti chemické a Americkému ústavu.

Z USA přijeli do Prahy američtí stipendisté (Herman, Vopička a Jurková, aby si u Heyrovského vypracovali disertace. Už během pobytu Heyrovského v USA se na něj obrátilo povícero studentů a vědců, aby mohli v Praze studovat či pracovat v FCHÚ UK, ale nezískali k tomu stipendium, takže zůstalo jen u tří jmenovaných, z nichž Herman skutečně doktorát v Praze získal.

S celou řadou amerických fyzikálních chemiků si Heyrovský dopisoval jak bezprostředně po skončení jeho pobytu v USA, tak i po celá desetiletí, zejména s těmi, se kterými se znal osobně z USA nebo které poznal, když ho v Praze navštívili. Důležitá byla návštěva profesora Kolthoffa v roce 1936, kdy s Heyrovským zevrubně diskutoval o polarografii. Kromě Kolthoffa byl velkým zastáncem polarografické metody v USA Heyrovského žák Němec O. H. Müller usazený v USA. Korespondence s těmito dvěma chemiky byla nejobsáhlejší. Ne všechny dopisy jsou ve studii uvedeny, byly vybrány ty nejdůležitější a nejzajímavější. Velký je i konvolut poštovních zásilek od firmy Sargent, hlavně od prezidenta a posléze prezidenta firmy Mintse. I u této korespondence byl proveden výběr.

2. Korespondenční styk J. Heyrovského s USA

2.1 *Období let 1933-1939*

Po velmi úspěšné cestě Heyrovského v USA, která skončila v polovině roku 1933, se jeho styk s americkými kolegy uskutečňoval hlavně písemně. Byly ovšem výjimky, že některý z amerických vědců při cestách po Evropě se zastavil v Praze u Heyrovského. Byl to např. v roce 1936 profesor Kolthoff, kterého Heyrovský nadchl polarografií. A nejen jeho: J. Herman, starší než Heyrovský a dále studenti E. Jurka a Z. Vopička přijeli za Heyrovským, aby se vyučili polarografii. Strávili ve Fyzikálně chemickém ústavu UK jistý čas a Herman ze studijního pobytu vytěžil doktorát RNDr. Korespondence pokračovala pochopitelně s vědci, s nimiž se seznámil v USA nebo které znal z dřívějška. Šlo o Braye /48/, Bogerta, Butlera, Davise, Furmana, Foulka, Haskella, Kovaříka a Tameleho. Velmi obsáhlá je Heyrovského korespondence s jeho žákem O. H. Müllerem, který se učil u něj polarografii a po doktorátě odjel do USA. Koncem 30. let začalo dopisování s firmou Sargent specialisovanou na výrobu přístrojů. Firmu representoval T. M. Mints. K tomuto období se váže též Heyrovského korespondence za AÚ, kterého byl několik let předsedou.

2.2 *Období let 1940-1950*

V období let 2. světové války lze zaznamenat Heyrovského dopisování s firmou Sargent. Z USA do roku 1941 přicházely dopisy od Mintse, Sherricka /49/, Dodda /50/, Dickowa /51/ a Smetaka /52/. Po válce se obnovilo nebo bylo zahájeno dopisování s Alexandrem /53/, Berlem /54/, Bogertem, Butlerem, Davisem, Delahayem, Furmanem, Hermanem, Jurkovou, Choppinem /55/, Jakobym /56/, Kolthoffem, Laitinenem /57/, Linfordem /58/, Linganem /59/, Müllerem, Paulingem /60/, van Rysselberghem, Uhligem /61/, Vopičkou a Westem /62/.

Roku 1946 a zejména v roce 1948 se jako hlavní téma objevují plánované cesty Heyrovského do USA, k nimž však nedošlo. Obě zamýšlené cesty a jejich zajišťování americkou stranou jsou často obsahem dopisů od Bogerta, Furmana, Hermana, Jurkové, Choppina, Kolthoffa, Müllera, Mintse, Sherricka, Vopičky a Westa.

Bezprostředně po skončení války byl Heyrovský obviněn z kolaborace s Němci. Po dobu války mohl totiž díky přátelství s antinacistou a kolegou J. Böhmem /63/ z pražské Německé univerzity pokračovat v polarografických výzkumech dokonce ve své původní vlastní laboratoři, kterou po listopadu včetně celého Chemického ústavu UK zabrali okupanti. Heyrovskému trvalo přes půldruhého roku, než se očistil z nařčení a byl plně rehabilitován. O této své kauze se Heyrovský zmínil několikrát v dopisech Bogertovi, Davisovi, Jurkové, Kolthoffovi, Linganeovi, van Rysselberghovi a Mintsovi, kteří mu vyjadřovali sympatie a s povděkem přijali zprávu o Heyrovského rehabilitaci.

V roce 1950 zřídila vláda republiky Ústřední ústav polarografický – dávný sen Heyrovského. O zřízení ústavu a jeho prvních úspěších (např. uspořádání I. Mezinárodního polarografického sjezdu v únoru 1951) informoval řadu přátel (Bogerta, Hermana, Kolthoffa, Müllera, van Rysselbergha, Vopičku a další).

2.3 *Období let 1951-1967*

V těchto letech pokračoval písemný styk s Heyrovského kolegy v USA: Dopisy mu docházely od Alexandra, Berla, Bogerta, Delahaye, Furmana, Hermana, Jurkové, Kolthoffa, Laitinena, Linforda, Linganea, Müllera, Paulinga, van Rysselbergha, Mintse, Sherricka, Smetaka, Uhliga a Vopičky. Přibyli však další korespondenti: Bates /64/, Bockris /65/, Elving /66/, Haurowitz /67/, Herasymenkova /68/, Hauk /69/, James /70/, Read /71/, Smith /72/, Taylor /73 /, Ewan /74/, Schmitz /75/, Shannon /76/, Shoemaker /77/, Wawzonek /78/, Williams /79/, a Zallen /80/. V roce 1959 obdržel Heyrovský po té, co bylo oznámeno, že získal Nobelovu cenu za chemii, ohromné množství gratulací, jak od jednotlivců, tak organizací USA. Podobně tomu bylo po jeho úmrtí v březnu 1967, kdy kondolence z USA opět od jednotlivců i od institucí byly adresovány paní Heyrovské /81/. Jen namátkově jsou v této studii uvedeny některé gratulace a kondolence. Hlavně v 50. letech se Heyrovský v písemné formě účastnil prací vrcholných mezinárodních chemických organizací, jako byl IUC, IUPAC a CITCE, jak o tom svědčí jeho dopisování s funkcionáři uvedených organizací. Batesem, Laitinenem, van Rysselberghem a E. P. Smithem. Heyrovský už od 30. let se zabýval bibliografií s polarografickou tematikou. Postupně ji publikoval v CCCC (až do roku 1959), později ve formě brožur v Nakladatelství ČSAV a v Academia. Spoluautorem bibliografií v letech 1947–1953 byl O. H. Müller. V jejich vzájemné korespondenci je bibliografie často uváděna.

V několika Heyrovského dopisech adresovaných americkým kolegům je uvedena trpká zkušenost Heyrovského s komunistickým režimem: v roce 1953 mu na poslední chvíli – pár hodin před odletem do Stockholmu na fyzikálně chemický kongres, kde měl mít zásadní přednášku a kde měl vést jednu sekci kongresu – mu byl zadržen cestovní pas. Píše o tom Kolthoffovi, Laitinenovi a Müllerovi.

2.4 *Seznam adresátů*

J. Alexander (18-20)

American Academy of Arts and Science (20-21)

American Chemical Society (21)

Americký ústav (22-26)

R. G. Bates (26-29)

W. G. Berl (30-31)
J. O'Mara Bockris (31-32)
M. T. Bogert (32-40)
W. C. Bray (40-41),
N. M. Butler (41-42)
T. L. Davis (42-44)
P. Delahay (44-48)
H. R. Dickow (48)
S. P. Dodd (48-49)
P. J. Elving (49-51)
C. W. Foulk (51-52)
Ph. Frank (52)
N. H. Furman (52-55)
H. Hack (55)
H. S. Haskell (55-58)
A. Hauk (58)
F. Haurowitz (59-60)
A.L. Henne (60-61)
A. Herasymenko (61)
J. Herman (61-65)
B. J. Hoel (65)
R. Holman (65)
R. P. Chapman (65-66)
A. R. Choppin (66)
K. Jakobi (Jakoby) (66-67)
F. W. James (67)
J. Jordan (67-68)
Journal of the Electrochemical Society (68)
E. M. Jurka (68-72)
T. G. Koenig (72)
H. J. Koch (73)
I. M. Kolthoff (73-93)
A. F. Kovařík (93-95)
H. A. Laitinen (95-97)
J. I. Laub (98)

H. B. Linford (98-99)
J. J. Lingane (99-100)
F. Maresh (100)
J. W. McBain (100-101)
R. A. Millikan (101)
T. M. Mints (101-105)
O. H. Müller (105-141)
A. A. Noyes (141-142)
L. C. Pauling (142-146)
M. Randall (146-147)
H. J. Read (147)
P. van Rysselberghe (147-150)
G. Rosenthal (150)
E. B. Sanigar (151)
H. H. Shannon (151)
P. Sherrick (151-152)
H.B. Shoemaker (152-173)
C. L. Schmitz (152)
E. Schultz(ová) (153)
W. J. Smetak (153-154)
G. F. Smith (154)
J. H. C. Smith (154)
E. R. Smith (155-156)
H. S. Tailor (156)
M. Tamele (156-158)
H. H. Uhlig (159)
Z. Vopička (160-161)
S. Wawzonek (161-162)
G. Wendt (162-163)
P. W. West (163-164)
H. B. Williams (164)
H. Zalles (164)

Čísla za jmény udávají stránkování ve studii.

2.5 Poznámky ke kapitolám 1 a 2

- /1/ M. Tamele (1899-?), český fyzik. chemik, žák Heyrovského, do odchodu do USA byl asistentem FCHÚ UK
- /2/ J. Herman (1878-1951), americký fyzik. chemik českého původu, žák Heyrovského
- /3/ P. Herasymenko (1900-1958), ukrajinský fyzik. chemik, žák Heyrovského, do odchodu do USA byl asistentem FCHÚ UK
- /4/ Z. Vopička, americký student-stipendista českého původu, žák Heyrovského
- /5/ O.H. Müller (1908-?), americký fyzik. chemik a fyziolog německého původu, žák Heyrovského
- /6/ E. Jurka, americká studentka-stipendistka, později lékařka, žačka Heyrovského
- /7/ N.V. Jemeljanova (1890-?), ruská fyzik. chemička, žačka Heyrovského
- /8/ I.M. Kolthoff (1894-1993), americký fyzik. a analyt. chemik nizozemského původu, pedagog University of Minnesota
- /9/ P. Delahay (1922-?), americký fyzik. chemik, pedagog
- /10/ M.T. Bogert (1868-1953), americký organický chemik, pedagog Columbia University, Dr.h.c. UK
- /11/ T.M. Mints, americký podnikatel, president firmy Sargent
- /12/ Zápisy schůzí profesorského sboru Přírodovědecké fakulty UK z let 1927-1928. Archiv UK, Praha
- /13/ J. Štěrba-Böhm (1879-1939), český anorganický chemik, pedagog UK
- /14/ J. Křepelka (1890-1964), český anorganický chemik, pedagog UK
- /15/ F. Plzák (1877-1944), český organický chemik, pedagog UK
- /16/ J. Heyrovský (1890-1967), český fyzik. chemik, pedagog UK
- /17/ V letech 1932-1951 si vyměnili minimálně 44 poštovních zásilek
- /18/ viz /36/
- /19/ H.S. Haskell, tajemník prezidenta (předsedy) Nadace A. Carnegie
- /20/ N.M. Butler (1862-1947), americký pedagog, mírový činitel, laureát Nobelovy ceny za mír z roku 1931, Dr.h.c. UK, prezident Nadace A. Carnegie
- /21/ Materiály senátu UK, čestné doktoráty 1919-1939. Archiv UK, Praha
- /22/ Zápisy schůzí výboru AÚ z roku 1931. Národní archiv Praha, fond 413
- /23/ M. Randall, americký fyzik. chemik, pedagog University of California
- /24/ Zápisy schůzí výboru AÚ z roku 1932. Národní archiv Praha, fond 413
- /25/ A.F. Kovařík (1880-1965), americký fyzik českého původu, pedagog Yale University, Dr.h.c. UK
- /26/ T.I. Davis, americký fyzik. chemik, pedagog MIT
- /27/ A.A. Noyes, americký chemik, pedagog na Caltec
- /28/ V. Nejedlý (1896-?), český fyzik. chemik a podnikatel, žák Heyrovského
- /29/ R.A. Millikan (1868-1953), americký fyzik, pedagog Caltec, laureát Nobelovy ceny za fyziku v roce 1923

- /30/ J. Heyrovský: Report to the Carnegie Endowment for International Peace. Kopii zprávy poslal čs. ministerstvu školství a národní osvěty v únoru 1934. Materiály MŠNO o profesoru Heyrovském. Národní archiv Praha
- /31/ J. Heyrovský : Referát o mém zájezdu do Spojených států, in Chemické listy 27, 156-159 (1934)
- /32/ N.H. Furman, americký fyzik. chemik, pedagog Princeton University
- /33 C.W. Foulk, americký fyzik. chemik, pedagog Ohio State University
- /34/ J.W. Mac Bain, americký fyzik. chemik, pedagog Stanford University
- /35/ Tematiku těžké vody přenesl Heyrovský do Prahy, kde v letech 1935-37 vzniklo v FCHÚ UK několik polarografických prací o těžké vodě
- /36/ P. van Rysselbergh, americký fyzik. chemik, pedagog Stanford University
- /37/ Legard, norský vědec, pedagog univerzity v Oslo
- /38/ O. Hahn, německý chemik a fyzik, ředitel Chemického ústavu císaře Viléma, laureát Nobelovy ceny za chemii za rok 1944
- /39/ W. Peterson, americký biochemik, pedagog Madison University
- /40/ Willard, americký analyt. chemik, pedagog University o Michigan
- /41/ Kráček, americký geochemik českého původu
- /42/ E.D. Washburn (1881-1934), americký fyzik. chemik, předseda National Burelu of Standards, spoluobjevitel těžké vody
- /43/ A. Hrdlička (1869-1943), americký antropolog českého původu
- /44/ J.B. Hill, americký chemik, pedagog Cornell University
- /45/ Nichols, americký analyt. chemik, pedagog Cornell University
- /46/ T.W. Richards (1868-1928), americký chemik, pedagog Harvard University, laureát Nobelovy ceny za chemii za rok 1914
- /47/ Hamilton, pedagog Cornell University
- /48/ W.C. Bray, americký chemik, pedagog University of California
- /49/ P. Sherrick, pracovník firmy Sargent
- /50/ R. Dodd, pracovník firmy Sargent
- /51/ H.R. Dickow, pracovník firmy Sargent
- /52/ W.J.Smetak, pracovník firmy Sargent
- /53/ J. Alexander (1876-1959), americký chemik, pedagog na New York University
- /54/ W.G. Berl, americký chemik, pedagog Maryland University
- /55/ Choppin, americký fyzik. chemik, pedagog Louisiana State University
- /56/ K. Jakoby, pracovník nakladatelství Academic Press
- /57/ H.A. Laitinen (1915-1991), americký fyzik. chemik , pedagog University of Illinois
- /58/ H.B. Linford, tajemník americké Elektrochemické společnosti

- /59/ J.J. Lingane (1909-1994), americký fyzik. chemik, pedagog Harvard University
- /60/ L.C. Pauling (1901-1994), americký fyzik a chemik, pedagog CIT, dvojnásobný laureát Nobelovy ceny
- /61/ H.H. Uhlig, americký chemik, pedagog MIT
- /62/ P.W. West, americký fyzik. chemik, pedagog Louisiana State University
- /63/ J. Böhm (1895-1952), německo-český fyzik. chemik, pedagog Německé univerzity v Praze
- /64/ R.G. Bates, americký chemik, pracovník National Bureau of Standards
- /65/ J.O'M. Bockris, americký fyzik. chemik skotského původu, pedagog University of Pennsylvania
- /66/ P.J. Elving, americký chemik, pedagog University of Michigan
- /67/ F. Haurowitz, německý lékař a fyzik. chemik, absolvent pražské Německé univerzity
- /68/ A. Herasymenko, vdova po P. Herasymenko
- /69/ A. Hauk, pedagog na Midland College
- /70/ F.W. James, americký chemik, pedagog Mercer University
- /71/ H.J. Read, americký elektrochemik, předseda Electrochemical Society
- /72/ E.R. Smith, pracovník National Bureau of Standards
- /73/ N. Tailor, pracovník firmy Sargent
- /74/ Ewan, pracovník firmy Sargent
- /75/ C.L.Schmitz, pracovník firmy Sargent
- /76/ R.K. Shannon, výkonný tajemník Electrochemical Society
- /77/ H.B. Shoemaker, americký chemik, pedagog University of Chicago
- /78/ S. Wawzonek, americký organický chemik-polarografista, pedagog Louisiana State University
- /79/ H.B. Williams, americký chemik, pedagog Louisiana State University
- /80/ H. Zalle, americký farmaceut, pedagog Mercer University
- /81/ M. Heyrovská (1903-1983), manželka J. Heyrovského

3. Anotovaný výběr z korespondence

Jerome ALEXANDER (1876–1959)

Americký chemik, specialista na koloidy

Rok 1948

Alexander píše 15.9. o 6 svazcích „Colloid Chemistry“, do nichž přispělo už 375 vynikajících vědců všech možných národností. Alexander připravuje 7. svazek a proto se dotazuje Heyrovského, zda by byl ochoten napsat příspěvek o polarografii s ohledem na adsorpční jevy, vliv koloidů atd. Pokud by odmítl článek napsat, ať navrhne někoho jiného.

Heyrovský 19.9. vítá návrh Alexandra, slibuje text v rozsahu 80-100 stran. Požaduje jako honorář 13 procent z prodeje knihy. Strojopis může dodat do 1 roku.

26.9. Alexander udává hrubé pokyny k vypracování příspěvku. Kniha má vyjít na podzim 1949, proto je třeba dodat na jaře 1949.

Alexander v nedatovaném dopisu píše o honoráři: 100 dolarů za 4 články. Přikládá šek na 25 dolarů jako zálohu, zbytek bude vyplacen po dodání rukopisu.

31.10. Heyrovský reaguje na dopis Alexandra z 26.9. Píše, jak těžké je psát podobný článek, že je zvyklý na řádné domluvě o honoráři. Od jiných vydavatelů dostává 2 dolary za vytištěnou stránku. Rukopis pošle v žádaném čase, pokud Alexander přistoupí na jeho podmínky.

V dopisu z 26.11. Heyrovský potvrzuje příjem 25 dolarů, zbytek honoráře má Alexander poslat dr. Müllerovi /1/. Rukopis zašle před 1.7.1949.

7.12. Alexander vysvětluje, že jeho série knih o koloidní chemii je určena široké chemické veřejnosti a bylo by třeba, aby Heyrovský napsal v příspěvku širší úvod kvůli těm chemikům, kteří neznají polarografii.

Rok 1949

Alexander žádá 24.2. Heyrovského o sdělení, kdy asi bude moci poslat rukopis. Dále píše o své posledně vydané knize „Life-its nature and origin“.

3.4. děkuje Alexandrovi za zaslání separáty, současně žádá o 2 práce (uvádí které) v Praze nedostupné, jež potřebuje pro psaní svého článku do Alexandrova 7. svazku. Ví, že polarografie se užívá ve fotografickém průmyslu, ale nejsou žádné publikace, průmysl tají výsledky výzkumu.

Alexander 27.5. popohání Heyrovského ve psaní do knihy o chemii koloidů, žádané práce pošle a současně decentně upozorňuje na termín odevzdání rukopisu.

19.7. má Alexander už řadu příspěvků na stole a proto se Heyrovského dotazuje, kdy doopravdy pošle rukopis.

Heyrovský 14.8. odpovídá, že ho čeká přednášení v Dánsku a v Belgii, kde má být v září a v říjnu. Proto dodá rukopis nejpozději 31.10. Dodává, že potíže s vycestováním z Československa jsou tak velké, že jeho uvedená přednášková cesta se neuskuteční.

9.12. Alexander píše, že zatím nedostal z Prahy od Heyrovského rukopis, ač je již dávno po 31.10.

Rok 1950

Alexander podle dopisu z 22.1. nemá od Heyrovského žádné zprávy od srpna 1949. Znovu se dotazuje, kdy tedy Heyrovský dodá rukopis. Od jiných přispěvatelů mu došlo už tolik příspěvků do 7. dílu, že nakladatelství se rozhodlo vydat 8. díl, kde by se mohl ocitnout Heyrovského text.

Heyrovský 16.2. píše, že je tak přetížen výzkumem a výukou, že slíbený termín nedodrží a souhlasí se zařazením příspěvku do 8. dílu.

24.2. Alexander potřebuje Heyrovského text do 8. dílu, autor jej musí poslat co nejdřív.

Alexander sděluje 22.9., že vyšel 7. díl a že v přípravě je díl 8. Do jara 1951 musí mít k dispozici všechny příspěvky do tohoto dílu.

Podle dopisu z 12.11. veškerá práce na 8. dílu leží na Alexandrovi. Žádá Heyrovského o datum, kdy pošle rukopis. Uvádí, že mu je už 74 let a že neví, kolik dalších dílů bude moci vydat.

Heyrovský se v listě z 20.11. omlouvá Alexandrovi, že ještě nenapsal slíbený článek. Může za to jeho velké pracovní zatížení a příprava 1. mezinárodního polarografického kongresu, který bude v únoru 1951 v Praze. Teprve po kongresu se bude moci věnovat psaní článku, který by mohl poslat v dubnu 1951.

Rok 1951

Alexander 14.7. potvrzuje Heyrovského dopis z 20.11.1950. Rukopis však zatím nepřišel. 8. díl se má sázet na podzim. Bude v něm Heyrovského text? Dále se dotazuje, zda Heyrovský přijede v září na 12. kongres IUC do New Yorku.

30. 9. posílá Alexander Heyrovskému ostrý dopis, ve kterém mu vyčítá, že je to téměř rok, co slíbil poslat příspěvek do 8. dílu, ale zatím nedostal ani řádek. Alexander nechce pořád urgovat, připomíná, že Heyrovského příspěvek měl být už v 7. dílu a teď do 8. dílu nic neposlal. Jak se k tomu všemu Heyrovský staví?

Heyrovský 15.10. Alexandrovi stručně oznámil, že svůj rukopis pošle počátkem ledna 1952.

Rok 1952

2.1. Alexander děkuje Heyrovskému za oba díly Proceedings of the 1st Intern. Congress on Polarography konaném v Praze. A opožděně gratuluje Heyrovskému k šedesátinám. Je rád, že Heyrovský slíbil dodat rukopis do 8. dílu.

Alexander 3.4. oznamuje, že ještě nezačalo sázení 8. dílu, má k dispozici asi 2/3 příspěvků. Píše o obsahu některých z nich.

26.6. se Alexander ptá, jak dlouho ještě má čekat na Heyrovského rukopis. Nemá-li na psaní čas, měl by navrhnout jiného autora, který by téma zpracoval.

Heyrovský 4.7. stručně oznamuje, že jeho článek bude 60 stránkový s 50 obrázky a zašle jej počátkem září.

Alexandru se podle jeho dopisu z 10.7. Heyrovského inzerovaný článek zdá příliš dlouhý, v 8. díle nebude Heyrovský sám.

Rok 1954

6.3. píše Heyrovský, že jeho text o roli želatiny v polarografii by Alexander mohl poslat do časopisu Colloids.

Alexander 28.3. oznamuje Heyrovskému, že dlouhé čekání na příspěvky do 8. dílu a ekonomické důvody způsobily, že nakladatel upustil od vydání 8. dílu. Podle Alexandra by Heyrovského článek mohl vyjít v Chemical Reviews. Píše dále o vědecké práci své dcery, která se věnuje leprose, s níž jí v posledních 5-6 letech trochu pomáhal /2/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 92, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ O.H. Müller (1908- ?), americký fyzik. chemik-polarografista a fyziolog německého původu, žák Heyrovského; /2/ Všechny dopisy Alexandra byly odeslány z New Yorku a Heyrovského z Prahy

The AMERICAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES, Boston, Mass.

Rok 1933

Květen: Tajemník Akademie posílá Heyrovskému oznámení, že byl zvolen 10.5. čestným zahraničním členem Akademie.

Rok 1939

19.3. tajemník Akademie žádá Heyrovského, aby v Sofii zastoupil Akademii jako její člen na oslavách 50. výročí založení tamní univerzity /1/.

Rok 1963

25.11. Heyrovský vyjadřuje Akademii soustrast k úmrtí prezidenta Kennedyho.

Rok 1967

30.3. prezident Akademie P.A. Freund /2/ vyjadřuje hlubokou soustrast k úmrtí zahraničního čestného člena Akademie dr. J. Heyrovského jeho rodině a ČSAV /3/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 2522 a 4332, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Heyrovského odpověď se nezachovala, ale ví se, že Heyrovský v době oslav v Sofii nebyl; /2/ P.A. Freund (1906-1992), americký právník, profesor Harvard Law School; /3/ Dopisy Akademie byly odeslány z Bostonu, Heyrovského kondolence z Prahy

The AMERICAN CHEMICAL SOCIETY (ACS), Washington, D.C.

Rok 1946

8.10. asistentka tajemníka Společnosti F. Bennerová píše Heyrovskému, že je velká škoda, že Heyrovský nebude na podzim k dispozici k rozhovorům v místních pobočkách ACS /1/. ACS však věří, že plánované akce se uskuteční v blízké budoucnosti. Jakmile Heyrovský bude vědět, kdy by mohl vycestovat do USA, ať to dá hned vědět. Do dopisu vkládá kopii okružního listu, který byl zaslán pobočkám na jihu Států, v němž se oznamuje, že Heyrovského vědecké turné plánované na listopad se odkládá zatím na neurčito /2/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 2524, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Heyrovský to oznámil nezachovaným dopisem z 2.10.; /2/ Bennerové dopis byl odeslán z Washingtonu

AMERICKÝ ÚSTAV *

Rok 1931

22.6. Heyrovský byl požádán na schůzi výboru AÚ, aby projednal s rektorem UK na filmování promoce profesora Butlera /2/, /3/.

27.12. Heyrovský oznamuje Seidelovi /4/, že profesor M. Randall /5/ z Berkeley přijede do Prahy v lednu 1932. Na večeri 15.1. přednese krátkou přednášku o trendech vědy v USA. Kromě toho bude Randall přednášet v Chemickém ústavu UK o termodynamice a o praktickém užití aktivitního koeficientu /6/.

Rok 1932

12.2. posílá Heyrovský ze Štrbského Plesa Lewisovi /7/ program vědecké sekce pro výroční zprávu.

8.4. se Heyrovský písemně omlouvá Lewisovi ze schůze výboru, na níž budou projednávány návrhy na stipendia do Ameriky. O nich bude jednat i vědecká sekce AÚ, proto prosí o zaslání referátů o kandidátech na stipendia.

18.5. Heyrovský posílá Lewisovi 40 pozvánek na přednášky profesora Kovaříka /8/ s žádostí o jejich distribuci mezi inženýry, lékaře, studenty a další vhodné zájemce. Heyrovský se bude snažit shromáždit jména účastníků večere na počest Kovaříka.

27.12. Heyrovský oznamuje Seidelovi, že v lednu 1933 odjíždí na půl roku do USA jako Carnegie Visiting Professor, kde bude přednášet v Kalifornii. Výbor by měl pro něj připravit doporučující dopisy na univerzity, které hodlá během pobytu navštívit.

Rok 1933

Heyrovský koncem února poslal z USA Americkému ústavu (AÚ) několik návrhů, co by měl AÚ podniknout. Upozorňuje na generála D. P. Barrowse z Berkeley Univesity, který se zasloužil o ČSR, protože řídil transporty čs. legionářů ze Sibíře. V současnosti je mj. jedním z kurátorů Carnegie Endowment. Heyrovský navrhuje pozvat Barrowse do Prahy, na podzim bude totiž v Berlíně. Dále navrhuje generála Barrowse na čestného člena AÚ. Píše také o historikovi R. J. Kernerovi, který by rád navštívil ČSR v roce 1933-34, pokud získá hostující profesuru od Carnegie. Filosofická fakulta UK by ho musela vyzvat k přednáškám. Uvádí 4 americké profesory, kteří by mohli být dopisujícími členy AÚ .

Rok 1934

1.3. Na presidiální schůzi AÚ předseda Němec /9/ oznámil svoji resignaci na předsednictví a za nového předsedu navrhl Heyrovského.

13.3. Na členské večeři přednášel Dr. John Herman/10/ z Los Angeles na téma „Gold Prospecting in California“. Večeře se zúčastnili kromě Heyrovského i jeho žáci R. Brdička a O. H. Müller

14.3. Heyrovský píše Kosemu /11/ dopis o své kandidatuře na předsedu AÚ.

Velmi emotivní text stojí za citování: „.....uvažoval jsem dlouho, mohl li bych přijmout předsednictví AÚ a vlastní přesvědčení mne vždy nutí tuto poctu odmítnout. Vašemu laskavému přemlouvání však těžko odolávám a proto- ve své slabosti jsem Vám několikrát přislíbil předsednictví přijmouti. Avšak můj dojem z minulého týdne a včerejšího večera moje rozhodnutí zviklal, neboť jsem viděl, že ke slušnému vedení ústavu je třeba více společenského cítění, více praktického rozhledu a více času a pozornosti než jsem tomu věnoval já. Můj zájem by měl být soustředěn na experimentální práce v mém oboru konané, to spotřebuje nesmírně mnoho času. Kolegové pracující polo nebo zcela teoreticky to nikdy nepochopí co času a pozornosti musí pokusům v chemii věnovat, aby se práce jakžtakž dařila. Co jsem se vrátil z Ameriky, nenašel jsem samou administrativou, přednáškami a korespondencí chvilky volné k experimentům a jsem z toho skutečně zoufalým. Mám také redakci časopisu CCCC, kde musím měsíčně přeložit nebo sám napsat 30 tiskových stránek, kromě toho chystám anglickou knihu o mých pracech. To mé večery plně vyčerpává. Společenský styk pociťuji v takové časové tísní spíše trapně a snažím se proto co nejvíce izolovat. Cítím, že bych si svou vědeckou činnost dalším společenským zatížením poškodil

a to mne činí nešťastným. Proto promiňte, když Vám definitivně sděluji, že bych volbu nepřijal. Můj názor je, že by Dr. Vočadlo /12/ mohl to místo znamenitě zastávat. Je to in his line část jeho kariery, dovedl dělat úspěšnou propagandu v Anglii a Americe, má největší znalosti anglosaské kultury a krásně mluví anglicky. Těch jeho theoretických nepřátel není mnoho a zajisté brzo vymizí. Jeho nynější-zajisté přechodný pobyt v Bratislavě by mu nevadil, neboť často je v Praze. Vede přece dokonale literární sekci ! To je pravý odborník přes Americana. Promiňte mi mou dřívější nerozhodnost a nynější pevné rozhodnutí a zůstaňte mi nadále laskavě nakloněn.....“ /13/.

6.4. Heyrovský na výborové schůzi resignoval na předsednictví vědecké sekce, navrhl za svého nástupce S. Práta /14/, kterého následně výbor zvolil.

Rok 1935

18.1. poslal M. Bogert/15/ Heyrovskému dopis, který obdržel z knihovny amerického ministerstva zemědělství. Knihovna oznámila, že Heyrovským vznesený dotaz k aktivitám Američanů čs. původu v oblasti zemědělství nemá žádné podklady.

30.1. byl Heyrovský na valné hromadě AÚ potvrzen ve funkci předsedy AÚ.

13.4. na společné schůzi sekcí vědy a zemědělství Heyrovský přednášel o těžké vodě a S. Prát o těžké vodě a její důležitosti v zemědělství.

26.9. byl Heyrovský na výborové schůzi AÚ zvolen do redakce ročenky, která má vyjít v roce 1936 jako sborník nejnovější vědeckých a literárních prací českých autorů.

5.11. měl Heyrovský jako předseda AÚ projev na banketu uspořádaného na počest vyslance USA v ČSR Butlera Wrighta /16/.

22.11. Heyrovský na výborové schůzi AÚ referuje o přípravě ročenky. K překladům do angličtiny bylo vybráno 7 vědeckých článků a 6 literárních úryvků.

7.12. Heyrovský měl projev na schůzi Čs. společnosti bibliografické k výročí A. Carnegie /17/.

19.12. Heyrovský posílá Butleru Wrightovi kopii textu, který přednesl na slavnostní schůzi Čs. bibliografické společnosti, konané jako vzpomínka na sté výročí narození A. Carnegie. Ve své řeči se Heyrovský soustředil na přátelské styky AU s Carnegie Endowment for International Peace.

23.12. vyslanec Wright píše Heyrovskému, že se zájmem si přečetl text, který mu Heyrovský poslal. Heyrovského zkušenost z USA se velmi hodila do předneseného příspěvku. Butler Wright lituje, že se z časových důvodů nezúčastnil schůze Čs. bibliografické společnosti.

Rok 1936

5.3. předal Heyrovský na valné hromadě AÚ zástupci americké ambasády pro vyslance Wrighta knihu vydanou AÚ „Selections of Czechoslovak Literature and Science“. Byl znovu jednomyslně zvolen předsedou AÚ.

Červen 1936: Heyrovský zorganizoval dvě přednášky prof. Kolthoffa 9. a 10.6. na Přírodovědecké fakultě UK. Přednášek se zúčastnili někteří členové vědecké sekce AÚ.

10.6. spolupracoval AÚ (hlavně Heyrovský) na uspořádání intimní večeře na počest prof. Kolthoffa, kterou pořádalo děkanství Přírodovědecké fakulty UK a Mikrochemická společnost ČSR.

Rok 1937

28.1. na schůzi výboru AÚ Heyrovský oznámil, že resignuje na předsednictví AÚ.

11.3. na valné hromadě AÚ Heyrovský již nekandidoval na funkci předsedy AÚ, novým předsedou se stal Z. Fierlinger, Heyrovský zůstal členem výboru.

15.3. posílá Lewis Heyrovskému srdečný pozdrav a poděkování za cennou a obětavou práci ve prospěch AÚ. Heyrovského resignace byla na valné hromadě konané 11.3. přijata se všeobecným politováním, protože se staral o ústav velmi pečlivě.

14.5. Heyrovský píše řediteli AÚ, že jeho německý kolega profesor P. Frank /18/ jej prosí o doporučení na stipendium od Institute of International Education vedeného dr. Dugganem /19/. Heyrovský tedy žádá ředitele AÚ, aby přiložený doporučující dopis přeposlal do Ameriky. Věc spěchá, americký ústav dokonce žádá, aby doporučující list byl odeslán vzducholodí Hindenburg.

20.5.: Heyrovský píše pražskému americkému konsulovi J. Inglemu, že on a dr. Drbohlav /18a/ doporučují udělit profesorovi Frankovi a jeho paní visum na cestu do USA, kam byl pozván k přednáškám. Uvádí, že Frank, fyzik a filosof, je loajální čs. občan, uznávaný čs. zahraniční vědeckou obcí a je přítelem profesora A. Einsteina. Frankova přednášková činnost má velký význam pro prezentaci čs. vědy USA.

3.6. Lewis píše Heyrovskému, že obdržel od dr. Duggana poděkování za Heyrovského list týkající se profesora Franka. Heyrovský by se měl vyjádřit k úrovni Frankovy mluvené angličtiny, ježto hodlá v USA přednášet. V říjnovém čísle ústavního News Bulletinu bude Frankova cesta do USA zmíněna, pokud Heyrovský po dohodě s Frankem nahlásí délku pobytu a témata přednášek. Jako vzor posílá News Bulletin s poznámkami o profesorech na pobytech v USA. Frank by si měl News Bulletin prostudovat.

24.9. se konala mimořádná valná hromada AÚ k úmrtí TGM. Na hromadě byl na Heyrovského návrh zvolen Kose předsedou AÚ.

Rok 1938

18.2. byl Heyrovský na řádné valné hromadě znovuzvolen do výboru AÚ, na jinou funkci nekandidoval.

Rok 1939

Počátek roku: předsednictvo AÚ navštívilo presidenta Háchu a několik ministrů. Všichni navštívení projevíli zájem a uznání pro dosavadní činnost AU.

24.2. byl Heyrovský na řádné valné hromadě znovuzvolen do výboru AÚ.

16.6. výbor AÚ rozhodl o Heyrovského místopředsednictví AÚ.

18.9. se ve zprávě o činnosti AÚ uvádí, že podle nařízení ministerstva vnitra AÚ omezil svoji činnost na poskytování informací českým studentům o studijních pobytech na amerických univerzitách a vzdělávacích ústavech. Činnost AÚ byla pod kontrolou ministerstva školství.

Rok 1940

15.2. na valné hromadě byl za místopředsedu zvolen Heyrovský. Hromada udělila výboru AÚ plnou moc k vyřizování požadavků úřadů. Plnou moc má mít předseda AÚ pro případ, že není možné svolat výbor.

27.4. tajemník AÚ požádal v dopisu Heyrovského, aby uvědomil dr. Nováka/20/, že musí do USA poslat svůj životopis. Heyrovský okamžitě v tom smyslu Novákovi napsal.

19.12. Sum /21/ posílá Heyrovskému blahopřejný dopis k jeho 50. narozeninám.

Rok 1941

21.1. Heyrovský děkuje předsedovi Sumovi za blahopřání k narozeninám. Skromně přiznává, že bylo toho málo, co pro AÚ mohl udělat.

10.5. Sum píše Heyrovskému dopis obsahující podání AÚ zaslané ministerstvu školství a národní osvěty, ministerstvu vnitra a policejnímu ředitelství. Podle rozhodnutí širšího předsednictva AÚ učiněného 30.4. AÚ končí svoji činnost se souhlasem kompetentních činitelů. Vyjadřuje Heyrovskému dík za osobní obětavou spolupráci /22/, /23/.

Pramen: Fond 413-Americký ústav v Praze, Národní archiv, Praha

Poznámky: /1/ pod čarou, /2/ N.M. Butler (1862-1947), prezident americké nadace Carnegie Foundation for Endowment of Peace, laureát Nobelovy ceny míru za rok a Dr.h.c. UK; /3/ Heyrovský se staral o odborný i privátní program Butlera v Praze; /4/ J.Seidel, pokladník AÚ; /5/ M. Randall(1888-1950), americký fyzik. chemik; /6/ Heyrovský organisoval Randallovy přednášky na UK; /7/ B. Lewis, Američan působící v pražské YMCA, ředitel AÚ; /8/ A. Kovařík (1880-1965), americký fyzik českého původu, profesor Yale University; /9/ B. Němec (1873-1966), český botanik, pedagog UK; /10/ J. Herman (1878-1951), americký chemik českého původu, věkem nejstarší žák Heyrovského; /11/ J. Kose (?–1940), v roce 1934 místopředseda AÚ; /12/ O. Vočadlo (1895-1974), český anglista, v roce 1934 pedagog bratislavské univerzity, později pražské UK; /13/ Heyrovský nakonec předsednictví AÚ přijal, byl zvolen předsedou na valné hromadě dne 23. března 1933, odstoupivší předseda Němec čestným předsedou AÚ; /14/ S. Prát (1895-1999), český rostlinný fyziolog, pedagog UK; /15/ M. Bogert (1868-1953), americký chemik, Dr.h.c. UK; /16/ W. Butler Wright, americký vyslanec v Praze v letech 1935-1937; /17/ A. Carnegie (1838-1919), americký průmyslník, založil roku 1911 nadaci Endowment for International Peace; /18/ P. Frank (1884-1966), profesor teoretické fyziky pražské Německé univerzity; /18a/ Drbohlav (1893-1946), český lékař, člen AÚ; /19/ Daggan, ředitel amerického Institute of International Education; /20/ J.V.A Novák (1913-2000), český fyzik. chemik, žák Heyrovského; /21/ A. Sum, předseda AÚ; /22/ Pochopitelně hlavní

příčinou rozpuštění AÚ bylo vyhlášení válečného stavu USA Německu; /23/ Veškerá korespondence byla napsána v Praze, pouze dopis M. Bogerta z 18.1.1935 v New Yorku.

Roger G. BATES (1912–2007)

Pracovník National Bureau of Standards

Rok 1953

Bates v dopisu z 13.12. uvádí, že na kongresu IUPAC byla komise pro fyzikálně chemická data nahrazena třemi novými komisemi. Bates byl požádán, aby zorganizoval novou Komisi pro elektrochemické údaje. Bude velmi rád, když Heyrovský se stane členem této nové komise. Pro Komisi bude velmi cenné, bude-li mít vědce s extensivní zkušeností a vědce – uznávaného polarografistu. Profesor Laitinen /1/ bude se v Komisi nadále věnovat organizační činnosti na poli polarografie. Bates mu dá vědět, zda Heyrovský přijme místo v Komisi. Bates zůstane v Evropě do července 1954 a žádá zasílat mu poštu do Curychu /2/.

Rok 1954

Heyrovský v listu z 13.1. souhlasí s členstvím v Komisi. Být členem Komise považuje za čest. Upozorňuje na novou adresu PU (Vlašská 9, Praha III)

Konec ledna: Bates v dopisu píše, že s potěšením přijal od Heyrovského zprávu, že souhlasí s členstvím v Komisi pro elektrochemické údaje při Sekci analytické chemie IUPAC. Heyrovského jméno s dalšími postoupí IUPAC k formálnímu schválení. Shromažďovat polarografické údaje bude i nadále Laitinen /2/.

19.11. Bates jako předseda Komise oznamuje všem členům Komise její složení: paní Bésier /3/, profesor Charlot /4/, profesor Heyrovský, profesor Kortum /5/, profesor Laitinen a profesor Semerano /6/. Dále Bates členy Komise informuje, že podle rozhodnutí výkonného výboru Unie nebude pro zasedání Komise v Curychu poskytnuta žádná subvence. Očekává se však, že všichni členové skupin, které tvoří Analytickou sekci, se sejdou v roce 1956 v Lisabonu na mezinárodním kongresu analytické chemie. Bates lituje, že jeho Komise se nemůže sejít před rokem 1956, ale doufá, že kompilace elektrochemických údajů bude pokračovat i v příštích měsících /7/.

Rok 1955

2.5. Bates posílá hromadný dopis členům Komise. Uvádí, že Kolthoff /8/ jako předseda Analytické sekce požádal Batese, aby připravil sumář aktivit Komise, který bude včleněn do zprávy Sekce, jež ji postoupí byru Unie. Kolthoff stanovil nejpozdější datum pro dodání sumáře 1.6., a proto Bates prosí členy Komise o podklady k sumáři.

Heyrovský odpovídá na Batesův dopis ze 17.11. (nezachoval se). Oznamuje, že se nezúčastní schůze komise v Lisabonu. Domnívá se, že schůze komise plánovaná na rok 1957 v Paříži bude

užitečnější než schůze lisabonská. Neměl žádné útraty v období 1954-1955 spojené s členstvím v komisi.

Heyrovský 25.5. odpověděl Batesovi, že do výroční zprávy Komise může uvést tabulky půlvlnových potenciálů anorganických depolarizátorů. Tabulky budou publikovány v časopisu Chemické listy (v češtině) a později i v angličtině. Další aktivitou je úplná bibliografie polarografických prací publikovaných v roce 1954. Na anglickém předmětovém rejstříku všech polarografických se pracuje.

Bates 1.6. děkuje Heyrovskému za dopis z 25.5. Dvě nové publikace o polarografických datech, které brzy vyjdou, Bates zmíní ve výroční zprávě Komise.

18.11. Bates v hromadném dopisu členům Komise oznamuje, že zasedání Komise bude v Lisabonu v rámci analytického kongresu plánovaného na 9.-16.9. 1956. Píše, že je dobré, že zasedání komisí, sekce a výboru sekce budou moci probíhat bezprostředně před a po kongresu. Výkonný komitét sekce potřebuje vědět, kolik členů Komise přijede do Lisabonu. Členové mají odpovědět okamžitě, aby se včas podaly žádosti o cestovné účastníků. Ví se, že pro dopravu do Lisabonu a zpět lze počítat maximálně se 400 dolary nebo cestovat letecky 1. třídou.

Rok 1956

29.4. Heyrovský děkuje Batesovi za jeho list z 3.4. (nezachoval se) obsahující agendu a souhrn aktivit komise pro elektrochemické údaje. Jako příspěvek PÚ k této aktivitě posílá Heyrovský separátní poštou články Heyrovského, Zumana /9/ a Vlčka /10/. Vlčkova publikace vyjde jako monografie společně s dalšími dvěma publikacemi Micky /11/. Budou to tabulky půlvlnových potenciálů.

9.5. Bates děkuje Heyrovskému za jeho dopis z 29.4. Velmi rád přijme exemplář tabulek s polarografickými údaji, které byly shromážděny v PÚ. Tabulky předloží na zasedání komise v Lisabonu, bude to důkaz Heyrovského cenných příspěvků k aktivitám analytické sekce IUPAC. Škoda, že Heyrovský nebude přítomen v Lisabonu.

4.8. Bates rozesílá svůj okružní dopis členům komise, který obsahuje revidovanou agendu pro zasedání komise pro elektrochemické údaje v Lisabonu. Dále byla do dopisu vložena kopie výpovědi o aktivitách komise. I tento dokument bude v Lisabonu projednáván. Heyrovský jako titulární člen komise může předložit rozpis cestovného k odsouhlasení komisí. Bates se těší, že přece jenom se s Heyrovským v Lisabonu setká.

28.9. rozeslal Bates okružní dopis členům komise, k němuž přiložil protokol o průběhu lisabonského zasedání komise. Žádá členy komise, aby mu bezprostředně sdělili dodatky či připomínky. Bates byl rád, že se setkal s členy komise a litoval, že profesori Heyrovský a Laitinen/ nebyli přítomni.

29.11. Bates děkuje Heyrovskému za zaslání poslední bibliografie publikací z roku 1955 týkajících se polarografie. Je to podle Batese velmi užitečný souhrn a cenný doplněk k Heyrovského dřívějším publikacím v této sérii. Bates zařadí bibliografii do dokumentů komise.

Rok 1957

Batesův okružní list členům komise ze 4.4. obsahuje upřesnění konání pařížského zasedání komise na 15. a 20.7. Symposium o moderních elektrochemických metodách v analytické chemii bude zorganizováno profesorem Charlotem a bude se konat 23. a 24.7. V Paříži bude též probírána otázka odchodu některých členů komise z funkcí. Současní členové komise se mohou ucházet o prodloužení svého členství v druhém období o 4 roky. Bates však navrhuje místo 4 let jen 2 roky. U Heyrovského přicházejí v úvahu 2 roky (1957-1959).

25.4. Heyrovský odpovídá na Batesův dopis ze 4.4. Lituje, že se nemůže zúčastnit zasedání komise v Paříži. Souhlasí s Batesovým návrhem na znovuzvolení stávajících členů komise na další období. Též souhlasí s členstvím Tanaky /12/ a Delahaye /13/, o kterých se radil s profesorem Laitinenem. Dále souhlasí s kandidáty na post národního představitele Prosztem /14/, Ishibashim /15/, Tanakou a Kemulou /16/.

Rok 1958

6.2. rozesílá Bates jako předseda komise členům komise včetně Heyrovského výzvu, aby uvedli jména ruských expertů pro IUPAC. Ke jménům mají připojit jejich specialisaci a adresy.

Heyrovský přímo na Batesův dopis napsal, že dr. Koryta /17/ nahlásí Frumkina /18/, Krjukovou /19/, Dubinina /20/ a Roginského /21 /.

Rok 1959

9.3. Bates obesílá členy komise. Oznamuje, že nepřišly žádné nové návrhy na titulární členství v komisi. Jelikož však neobdržel od všech členů komise odpověď, posílá znovu hlasovací lístky a žádá vrátit je do 1. dubna. Nepřišla také žádná odpověď od profesora Frumkina ohledně jeho členství. Členové komise navrhli, aby byli za nové členy zvoleni českoslovenští vědci. Datum zasedání komise v Mnichově není dosud pevně stanoveno. První zasedání věnované generální diskusi o současné a budoucí činnosti komise bude pravděpodobně 26. nebo 27. srpna a diskuse o elektrochemické terminologii 29. srpna.

Bates v dopisu Heyrovskému ze dne 2.4. uvádí, že Heyrovského členství v komisi končí 1.8. Žádá ho, aby doporučil jednoho nebo dva kvalifikované vědce za členy komise, protože je nutné udržet styk s československou elektroanalýzou. Heyrovský nedávno dostal souhrn aktivit komise a bylo by žádoucí, aby někdo vhodný přispěl k jednomu z uvedených projektů. Bates soudí, že by to mohl být Zuman, jenž by se mohl zapojit k řešení terminologie a nomenklatury. Přidružení členové

komise bohužel nemají nárok na cestovné a nemají volební právo. Bývají to však vhodné kandidáti na titulární členství v komisi.

14.4. odpovídá Heyrovský Batesovi. K udržení kontaktu komise s československou elektrochemií navrhuje dr. P. Zumana z PÚ a dr. J. Doležala /22/ z UK, který je odborníkem v elektroanalýze. Prosí o prominutí, že hlasovací lístek posílá opožděně. Jeho hlas je pro profesora Kumulu. Pokud jde o ruské experty v elektroanalytické chemii, navrhuje kromě Frumkina profesora Vinogradova /23/, profesora Alimarina /24/ a paní Krjukovou. Na zasedání komise v Mnichově nebude moci přijet.

29.10. Bates blahopřeje Heyrovskému k Nobelově ceně. Je si jist, že všichni, kdo znají Heyrovského výtečné příspěvky k mnohým odvětvím chemie, budou souhlasit, že Heyrovský si tuto vysokou poctu bohatě zaslouží /25/

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 181, 3346 a 3768, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ H.A. Laitinen (1915-1991), americký elektrochemik; /2/ Dopis byl odeslán z Curychu; /3/ Paní Bésier, francouzská elektrochemička; /4/ G. Charlott, francouzský fyzik. a analyt. chemik; /5/ G. Kortüm (1904--?), němec fyzik. chemik, profesor Tübingen Universitát; /6/ G. Semerano, italský fyzik. chemik, žál Heyrovského; /7/ Dopis odeslán z New Yorku; /8/ I.M. Kolthoff (1894-1993), americký fyzik. a analyt. chemik, profesor University; /9/ P. Zuman (1926), český fyzik. chemik, pracovník PÚ, žák Heyrovského; /10/ A.A. Vlček (1927-1999), český fyzik. chemik, pracovník PÚ, žák Heyrovského; /11/ K. Míčka (1930), český fyzik. chemik, pracovník PÚ, žák Heyrovského a Brdičky; /12/ N. Tanaka, japonský polarografista; /13/ P. Delahay, americký fyzik. chemik; /14/ J. Prosz, maďarský fyzik. chemik, polarografista; /15/ M. Ishibashi, japonský polarografista; /16/ W. Kermula (1902-1985), polský fyzik. chemik, profesor Varšavské univerzity, žák Heyrovského, zakladatel polské polarografické školy; /17/ J. Koryta (1922-1994), český fyzik. chemik, pracovník PÚ, žák Heyrovského; /18/ A.N. Frumkin (1895-1976), ruský fyzik. chemik, profesor Moskevské univerzity, pracovník AV SSSR; /19/ T.A. Krjukova, ruská fyzik. chemička –polarografistka, pracovnice Elektrochemického ústavu AV SSSR; /20/ M.M. Dubinin, ruský fyzik. chemik, pracovník Ústavu fyzik. chemie AV SSSR; /21/ Roginskij, ruský fyzik. chemik (katalýza), pracovník Ústavu fyzik. chemie AV SSSR; /22/ J. Doležal (1923-1981), český elektroanalyt. chemik, pedagog UK; /23/ A.P. Vinogradov (1895-1975), ruský geochemik /24/ I.P. Alimarin (1903- ?), ruský analyt. chemik; /25/ Batesovy dopisy z let 1955-1959 byly odeslány z New Yorku, všechny Heyrovského z Prahy.

Walter G. BERL (1917–1998)

Profesor fyzik.chemie John Hopkins University, Baltimore

Rok 1946

Berl 18.9. píše, že Heyrovský zřejmě ví (asi od Dr. Langer /1/), že do chystané monografie o fyzik. metodách chemických a metalurgických analýz se počítá s kapitolou o polarografii, kterou by měl napsat Heyrovský.

24.11. Heyrovský odpovídá, že do 30.12. pošle rukopis.

Berl v dopisu z 5.12. děkuje za Heyrovského poslední list. Od Langer ví, že Heyrovský byl nedávno v Anglii na přednáškovém turné a doufá, že v roce 1947 bude přednášet i v USA. Berl popisuje, jak ve věci knihy udržovat poštovní styk.

Rok 1947

Berl v dopisu z 20.6. lituje, že vzdálenost mezi Washingtonem a Prahou je taková, že neumožňuje přímý kontakt. Podle Heyrovského dopisu z 30.12. čekal na první verzi kapitoly do plánované monografie v únoru, ale nic nepřišlo. Berl chce jet na podzim do Anglie, možná i na kontinent, rád by zavítal i do Prahy.

14.7. Berl vítá zprávu, že Heyrovský bude moci brzy dokončit rukopis do monografie. Kniha vydá nakladatelství Academic Press v New Yorku.

12.11. Berl urguje dodání rukopisu, Heyrovský jej musí poslat do konce roku. Předpokládá, že Heyrovského přednáškové turné ve Švédsku a v Anglii bylo úspěšné. On sám plánuje jednorozční pobyt v Anglii, kde by se mohli příležitostně vidět.

Heyrovský 31.12. vysvětluje, že neměl dost času na dokončení rukopisu, z něhož jsou 2/3 hotové. Všeobecně je přetížen prací. Upozorňuje Berla, že nepodepsal s ním žádnou smlouvu o napsání kapitoly a že tedy neví, jaký je honorář.

Rok 1948

Z Berlova dopisu datovaného 7.1. vyplývá, že Heyrovský stále ještě nedodal kompletní rukopis. Berl stanovuje nový poslední termín 10.2., po něm už není možné včlenit Heyrovského kapitolu do knihy.

Heyrovský 11.1. slibuje, že do 10.2. dodá rukopis. Honorář za něj ať Berl pošle dr. Müllerovi /2/ do Syrakus.

20.2. Berl děkuje za zasláný rukopis. Věří, že brzy dojdou i obrázky.

Ilustrace k rukopisu už došly, píše se v Berlově dopisu z 3.3. Jakmile budou obtahy, hned je pošle Heyrovskému do Prahy.

Berl 27.3. oznamuje, že kniha se už tiskne a děkuje za spolupráci na ní. Přikládá recenzi na dříve vyšlý volume I .

4.9. si Heyrovský stěžuje, že zatím nedostal žádné korektury své kapitoly v monografii.

V uplynulých dvou letech se objevilo několik důležitých příspěvků, které by v kapitole rád zmínil. Žádá Berla o vrácení štočků a o zprávu, kdy se kniha objeví na trhu.

Rok 1950

30.8. Heyrovský rozlobeně píše, že už 2x žádal Berla o vrácení štočků a polarogramů a zaslání korektur. Žádá, aby Berl změnil název jeho kapitoly, která má podle letáku ke knize jiný název. Správně má být „Polarographic Analysis in Metallurgy“ nebo „Polarographic Analysis of Metals“. Upřesňuje dále u autorovy adresy správný název na „Charles University Prague“.

Rok 1956

Heyrovský 26.6. píše, že je natolik zatížen prací, že nemá čas revidovat a rozšířit svůj text v novém vydání monografie o fyzikálních metodách v chemické analýze. Doporučuje k této práci svého spolupracovníka Dr. P Zumana /3/, s nímž se má Berl spojit /4/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, osobní korespondence, inv. č. 218, Archiv AV ČR Praha

Poznámky: 1/ A. Langer, český fyzik. chemik působící v USA, žák Baborovského; /2/ O.H.Müller (1908- ?), americký fyzik. chemik a fyziolog německého původu, žák Heyrovského; /3/ P. Zuman (1926), český fyzik. chemik-polarografista, do roku 1967 vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /4/ Všechny dopisy Berlovy byly psány ve Silver Spring (Maryland, USA), Heyrovského v Praze.

John O'Mara BOCKRIS (1923–2013)

Americký fyzik. chemik-elektrochemik, profesor University of Pennsylvania, Philadelfie

Rok 1955

3.1. Heyrovský děkuje za vánoční přání. Předpokládá, že Bockris teď sídlí v Pennsylvanii a gratuluje mu k novému postu v Novém Světě.

Rok 1956

Bockris telegraficky 25.10. žádá o citace prací zabývajících se polarografií niobu.

8.12. posílá Heyrovský vyžádané údaje o autorech, kteří se zabývají redukcí pětimocného Nb na čtyřmocný.

Rok 1960

Heyrovský 28.8. potvrzuje příjem Bockrisova dopisu z 15.8. /1/. Bohužel nemá pro Bockrise žádného mladšího pracovníka pod 35 let.

5.10. doporučuje Bockrisovi ke stáži ve Philadelphii J. Volkeho /2/ ,jednoho ze svých nejlepších spolupracovníků. Stručně popisuje Volkeovu vědeckou činnost.

V dopisu z 17.10. Heyrovský doporučuje ke stáži u Bockrise také asistenta PÚ dr. J. Webera /3/ a popisuje jeho zájmy v elektrochemii. Mimo jiné o něm píše, že se politicky neangažuje. Má rozhodně nejlepší kvality pro seriosní vědeckou činnost.

Rok 1961

19.1. Bockris děkuje za Heyrovského list z 10.1. (jeho kopie se nezachovala). Vítá sice Heyrovského návrh na Volkeho, ale bylo by dobré vyslat do Philadelphie nějakého mladého badatele se zkušenostmi a s dobrou angličtinou.

12.5. Heyrovský se v dopisu omlouvá za opožděnou odpověď, byl totiž dva měsíce v Egyptě a dva týdny v Maďarsku. Nabízi Bockrisovi svého spolupracovníka K. Micku /4/, který má zájem o stáž a dlouhodobější výzkum a slušně hovoří anglicky. Žádá Bockrise o bližší podmínky stáže.

Bockris se podle dopisu z 22.5. těší na příjezd dr. Webera. Micku teď není možné přijmout, možná až v roce 1962. Micka by mohl ve Philadelphii jeden rok studovat a přitom částečně působit pedagogicky a potom dva roky pracovat jen ve výzkumu. Mohl by získat od Penn State University doktorát PhD. Druhou variantou pro Micku by bylo výzkumně pracovat u Bockrise. Stipendium pro první variantu činí 2500 dolarů ročně a pro druhou variantu 3000 dolarů ročně. Pokud by měl Micka zájem, muselo by se nejpozději v září začít vyjednávání /5/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 264, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Dopis z 15.8 se nezachoval. V něm Bockris žádal Heyrovského o doporučení mladého vědeckého pracovníka do jeho oddělení; /2/ J. Volke (1926-2012), český fyzik. chemik-elektrochemik, vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /3/ J. Weber (1932), český fyzik. chemik, vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského a Brdičky; /4/ K. Micka (1930), český fyzik. chemik-elektrochemik, vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /5/ Všechny Heyrovského byly psány v Praze, Bockrisovy z Philadelphie.

Marston T. BOGERT (1868–1953)

Americký organický chemik, profesor Columbia University, New York

Rok 1928

Dopisem z 20.4. děkuje Bogert Heyrovskému za blahopřání k 60. narozeninám. Vrací se k nedávnému udělení hodnosti Dr.h.c., kterou ho odměnila Karlova univerzita a které si velice váží /1/. Píše, že je rád, že konečně po 9 měsících došel do Prahy balíček s knihami. Posílá pozdravy paní Heyrovské, manželům Štěrbovým-Bohmovým, Votočkovým a profesoru Braunerovi a všem dalším dobrým přátelům, s nimiž se mohl v Praze setkat.

Rok 1932

Dne 23.1. píše Heyrovský list Bogertovi o poměrech v ČSR, o své rodině, o poměrech na Karlově univerzitě a o Praze. Jemu a jeho rodině se daří dobře, ale deprese v průmyslu a nezaměstnanost silně doléhají na obyvatelstvo. Týž den píše Heyrovský další dopis, ve kterém uvádí detailní plán své cesty do USA /2/. Chce během pobytu v Americe poznat systém vysokoškolského studia chemie, zejména fyzikální chemie. Uvádí i názvy 12 přednášek o polarografii, které hodlá v USA prezentovat. V současnosti existuje už více než 100 polarografických publikací. Kromě akademických pracovišť by chtěl navštívit prominentní centra průmyslového výzkumu. Jako termín své stáže uvádí zimní semestr (říjen 1932 až únor 1933) nebo letní semestr téhož školního roku. Žádá Bogerta o radu, který termín podle něj by byl vhodnější. Zmiňuje názory profesora Randalla /3/ z Berkeley, který je teď v Praze, na Heyrovského pobyt v USA. V postscriptu uvádí o sobě některé biografické údaje.

Bogertův dopis ze 7.9. je z prázdninového pobytu ve státě Maine. Pisatel se znovu omlouvá, že z dříve uvedených důvodů /4/ nepřispěl do čísla Chemických listů věnovaného Emilu Votočkovi. Ujišťuje Heyrovského, že určitě pošle do CCCC, jakmile bude mít něco vhodného. Těší se na setkání s Heyrovským v USA, je rád, že Heyrovský bude moci cestovat a přednášet po celých Spojených státech. Jistě pro něj bude velmi užitečný pobyt v kalifornských univerzitách, kde se pěstuje výborná fyzikální chemie a kde nalezne vděčné posluchače přednášek o polarografii.

V konceptu dopisu z 30.10. se Heyrovský Bogertovi omlouvá, že včas neodpověděl na dva jeho dopisy/5/. Důvodem byla Heyrovského účast na kongresu v Paříži, pro který musel připravit jako zpravodaj 48 stánkovou zprávu a kde měl 90 minutovou přednášku ve francouzštině.

Heyrovského dopis ze 27.11. obsahuje popis oslav 60. narozenin profesora Votočka. Zmiňuje i úspěšný 13. kongres průmyslové chemie, na kterém se seznámil s Bogertovým přítelem sirem Robertem Mondem, jenž si objednal dva československé polarografy.

Heyrovský vyjadřuje hlubokou vděčnost Bogertovi za jeho péči a pomoc k plánované cestě do USA, která začne v New Yorku, kde na něj bude v přístavu čekat Bogert a snad i někdo z československého konsulátu. V závěru prosí o článek pro CCCC.

V prosinci 1932 došlo k výměně tří dopisů: 6.12. píše Bogert, že se nemohl v Praze bohužel zúčastnit kongresu průmyslové chemie. Jako důvod uvádí nedostatek času a prostředků k financování cesty. Slibuje Heyrovskému, že koncem zimy pošle do CCCC

jeden či více článků. 11.12. Heyrovský oznamuje, že už má lodní lístek na cestu do New Yorku, kam má loď připlout 29.1. 1933. V New Yorku hodlá pobýt tři dny a poté odcestovat do Berkeley, kde má být 6.2. Omlouvá se, že v Praze nemůže sehnat vhodné vánoční a novoroční přání a proto přeje touto cestou Bogertovi mnoho úspěchů, prosperity a dobré zdraví v novém roce. Bogertův dopis z 29.12. je odpovědí na poslední Heyrovského list. Žádá Heyrovského o upřesnění, kterou lodní třídou bude cestovat, aby ho v přístavu našel.

Rok 1933

Ještě před odjezdem do USA píše Heyrovský Bogertovi dopis (zachoval se jen jeho koncept), v němž mj. děkuje za zaslání dvou textů pro CCCC. Jeden z nich byl již otištěn a Bogertovi bylo posláno 100 kusů separátů. Druhá práce vyjde v únorovém čísle, její obsahy měl Bogert obdržet před pár týdny.

V konceptu dopisu z 7.2. vyjadřuje Heyrovský srdečné díky za pohostinnost, s níž se setkal u Bogerta v jeho rodině a o svých dojmech z cesty vlakem napříč Spojenými státy do Kalifornie. Nyní je ubytován ve fakultním klubu. Za 3 týdny se přestěhuje do Menlo Parku, kde bude na Stanford University přednášet. Bogert odpověděl krátkým dopisem z 16.2. K Heyrovského akci v chemickém klubu získat abonenty CCCC se staví skepticky vzhledem k současné hospodářské krizi. To je i případ zrušení předplatného na CCCC knihovnou chemického klubu, jak o tom byl Bogert písemně informován 24.2.

Dne 27.2. Bogert Heyrovskému oznamuje, že právě odeslal do Prahy Votočkovi pro CCCC další svoji práci (společnou s Dr. Conklinem).

11. dubna odpovídá Bogert Heyrovskému na jeho list z 22.3. Bogert je si jist, že jeho kolegové – chemici v Kalifornii se těší z Heyrovského přítomnosti. Američtí chemici jsou všeobecně velmi příjemnou a společenskou skupinou americké společnosti a Heyrovského vlastnosti jej do ní včleňují. Bogert se zmiňuje i o své malé vnučce, která se už teď těší, že opět uvidí toho pána, od kterého dostala prstýnek.

30.5. Heyrovský odpovídá na Bogertův dubnový list a dotazuje se, zda může 26.6. Bogerta navštívit

21.6. odeslal Bogert Heyrovskému dopis s dotazem, kdy a na které newyorské nádraží přijede, aby ho mohl přivítat. Převezze ho do svého letního sídla v Belgrade Lakes ve státě Maine, kde už nebude jeho mladší dcera s dítětem, ale setká se tam s paní Tallmanovou a jejími dvěma dětmi. Je rád, že získal v USA zajímavé zkušenosti a věří, že se Heyrovský vrací do vlasti s nejpříjemnějšími vzpomínkami na Státy a americké přátele.

Heyrovský bezprostředně odpověděl, že přijede poslední červnové pondělí na nádraží Augusta a uvedl i čas příjezdu.

Z konceptu Heyrovského dopisu někdy po návratu z USA se dovídáme, že v CCCC jsou dlouhé termíny od obdržení textu po jeho uveřejnění, za to se jako vydavatel CCCC Bogertovi omlouvá a uvádí i skutečnost, že poslední dobu nebyl v Praze a že druhý vydavatel Votoček je jako obvykle unaven. K tomu přistupují i finanční potíže s vydáváním časopisu.

Rok 1936

Bogert 27.3. oznamuje, že odeslal do Prahy 140 českých korun za separáty článku Cairncrosse a Bogerta.

Rok 1938

V dopise Heyrovského z 20.2. pisatel děkuje za soustrast s úmrtím profesora Štěrbý-Bohma. Jeho syn je nyní na vojně. Ujišťuje Bogerta, že v Praze bude srdečně vítán/6/. Karlova univerzita bude hrdá na to, že její čestný doktor bude jejím hostem a též hostem pražského Amerického ústavu.

A kdyby v Praze pronesl i řeč, byli by mu všichni v Praze víc než zavázáni.

Od Heyrovského cesty do Ameriky uplynulo 5 let, což byla pro něj nesmírně fascinující doba jak z vědeckého, tak turistického hlediska. Četní kolegové jeví zájem o polarografii opakovaně vyjadřují přání diskutovat problémy polarografie a snaží se získat Heyrovského pro přednášky. Jde zejména o kolegy z východního pobřeží USA, z Chicaga a Minneapolis. Proto Heyrovský plánuje novou cestu do USA v letním semestru následujícího roku. Hodlá v této záležitosti oslovit Rockefellerovu nadaci nebo americký Ústav mezinárodního vzdělávání. Prosí Bogerta o radu, jak by měl postupovat, jak zahájit vyjednávání, aby byla efektivní. Uvádí i místa, která by rád navštívil: New York, Yale, Cornell, Princeton, Boston, Philadelphia, Washington, D.C., Columbus, Chicago, Medison a Minneapolis se dvěma delšími zastávkami. Prosí Bogerta o tipy na nejlepší ústavy. O své rodině píše, že je v pořádku, zimní prázdniny že prožili na lyžích v rakouských Alpách.

9. října píše Heyrovský, že před Bogertovými 70. narozeninami proběhly v Československu vzrušující a smutné události. Dozvěděl se, že Bogert byl zvolen v Římě presidentem International Union of Chemistry (IUC), k čemuž Bogertovi se zpožděním gratuluje. Už teď se Heyrovský těší na následující kongres v Londýně. Hned po římském kongresu nastaly v Československu velké potíže s německými rebely. Skončilo to obětováním čs. demokracie nacistickému režimu s účastí Anglie a Francie. Bogert si jistě umí představit, co to pro Československo znamená. Heyrovský dodává, že čs. věda víc než jindy bude potřebovat pomoc a spolupráci s USA. Je zde jeden konkrétní případ, pro který žádá od Bogerta pochopení, a to rozšíření předplatného CCCC v Americe. Pro další existenci časopisu je to velmi důležité, neboť za současných poměrů nemůže časopis počítat s podporou čs. vlády. V USA je maximálně 28 subskribentů CCCC, v New Yorku jsou pouze tři včetně Bogerta. V redakci CCCC je spousta starých ročníků (1929-1938), které se prodávají s 30 % slevou.

Heyrovský prosí o adresy eventuálních zájemců o časopis a o vědecké či průmyslové kruhy, na které by se časopis obrátil s prosbou o podporu. Heyrovského rodina přežila kritické období (září), je v pořádku. V červenci byli všichni Heyrovští ve střední Francii u moře. Obě děti chodí od září do pražské anglické základní školy. Heyrovského žena i děti projeví velkou statečnost během mobilisace a příprav na případné německé letecké nálety. Obyvatelé Československa byli připraveni na válku a mnoho z nich by ji i preferovalo raději než beznadějný boj v ponížení.

Rok 1945

Léto: Heyrovský poslal Bogertovi první dopis po skončení války. Píše v něm (překlad): „Po létech úzkosti jsme v pořádku, třebaže poněkud podvyživeni. Někteří mí kolegové bohužel zemřeli za nejžalostnějších podmínek v německých koncentračních táborech, z nichž je Vám znám profesor Antonín Šimek, fyzikální chemik z Masarykovy university v Brně, který byl popraven. Já jsem naštěstí mohl celou tu dobu pracovat ve své laboratoři /6a/ a dělat čistě vědeckou práci v mém oboru, polarografii. Jsem dychtiv poznat vývoj fyzikální chemie v USA a také říci něco z pokroků mým americkým kolegům, jichž jsme dosáhli. Těším se na příležitost hostující profesury nebo přednáškového turné, které by mi umožnily pobyt v USA na 1 až 2 semestry. Smím požádat o Vaši radu nebo přátelskou podporu tohoto mého záměru? Ve Vaší zemi jsem získal skvělé zkušenosti jako hostující profesor Carnegieovy nadace v roce 1933 právě díky Vaší laskavé nabídce. Americké zkušenosti jsou stálou pobídkou v mém vědeckém snažení a zdrojem nezapomenutelné radosti.“ /7/.

Z Bogertova dopisu z 22.8. se dozvídáme, že už ví, že Heyrovský a jeho rodina je v Československu a že Heyrovský měl dovoleno pracovat po dobu války ve své laboratoři. To bylo podle Bogerta štěstím pro Heyrovského, ale též pro pokrok chemie, zejména v oblasti polarografie, v níž je Heyrovský světovou jedničkou. K Heyrovského dotazu /8/ odpovídá, že s hostující profesurou či přednáškovým turné po USA by měl Heyrovský chvíli počkat, až se stabilizuje situace jak v USA, tak v ČSR. Bogert neví, zda Carnegie pořádá výměnné profesury. Heyrovský svým pobytem ve Státech v roce 1933 zanechal výborný dojem. Bude-li mít Bogert šanci mluvit s prezidentem Butlerem /9/ nebo jinými funkcionáři zabývajícími se zahraničními aktivitami zjistí, jaká je poslední situace. Bogert vyjádřil hlubokou lítost nad smrtí profesora Šimka /10/, kterého nacisté zavraždili. Dotazuje se na syna zemřelého profesora Štěrby-Bohma. Píše, že nyní se silně věnuje práci pro International Union of Chemistry.

Koncept Heyrovského odpovědi je z 18.11. V ní píše o smutném osudu mladého Štěrby-Bohma, který se hodlal v roce 1943 oženit s přítelkyní, jejíž bývalý přítel zdivočil a do soka vystřílel ve vynuceném souboji 8 ran z revolveru a usmrtil ho. Střelce nacisté popravili za nedovolené držení zbraně. Janečkovou smrtí vymřela rodina Štěrby-Bohma. Heyrovský oznamuje, že s profesorem Votočkem obnovují vydávání CCCC po 6 letech zákazu tohoto časopisu. V lednu 1946 by mělo vyjít 1. číslo CCCC. K poměrům v Československu Heyrovský uvádí, že v zemi je nedostatek jídla, hlavně tuků a masa, chleba a brambor je však dostatek.

Rok 1946

Heyrovský se v dopisu z 24.11. obrací na Bogerta jako presidenta IUC s požadavkem přednést v Londýně na kongresu sdělení svá i spolupracovníků z oblasti polarografie.

Heyrovský předpokládá vzhledem k velkému množství nových polarografických prací hlavně z USA, že kongresu se zúčastní mnoho polarografistů z USA a z Anglie a tudíž navrhuje, aby na

kongresu byla zřízena polarografická sekce, na jejíž přípravě je ochoten se podílet. Dále zminuje Bogertův článek o něm uveřejněný v časopisu Science, který vzbudil pozornost. Podle jednání Heyrovského s Americkou chemickou společností (ACS) je jeho cesta do USA nemožná, ACS nemá pro ni finanční krytí. Heyrovského američtí přátelé (profesoři Kolthoff /11/, Lingane /12/, Furman /13/ a další) mu nabídli dostatečnou sumu k uskutečnění cesty. Na tu by se vydal v 2. polovině r. 1947, až splní své povinnosti na univerzitě. Od profesora Votočka /14/ ví, že Bogert je zdravý a je na vrcholu aktivity.

K poměrům v ČSR uvádí, že životní podmínky se stále zlepšují a pokud jde o potraviny, těch nyní je v ČSR více než v Anglii, což je dáno pomocí UNRRA.

Bogertova odpověď přišla poměrně brzy, napsána byla 11.12. Bogert souhlasí s Heyrovského návrhem o založení mezinárodní polarografické komise v rámci Unie.

S Heyrovského pomocí počítá, ví, že Heyrovský zná jména a adresy vynikajících současných polarografistů. Heyrovský by mohl z nich navrhnout i prvního předsedu komise. Žádá Heyrovského o itinetář jeho cesty po USA, aby se mohli na vhodném místě setkat. Pro úplnost uvádí, že konference Unie bude v červenci 1947 v Londýně.

Heyrovský téměř okamžitě Bogertovi odpověděl listem z 25.12. Jako vhodného předsedu komise uvádí profesora I. M. Kolthoffa z USA. Vynikajícími polarografisty v USA jsou dále profesor J.J. Lingane a dr. O.H. Müller /15/, v Anglii dr. Page /16/ a dr. G.W.C. Milner /17/. U všech jmenovaných Heyrovský uvádí i jejich adresy. Heyrovského rodině i Heyrovského kolegům, které Bogert zná, se daří celkem dobře. Ekonomické a politické podmínky v ČSR jsou podle Heyrovského docela uspokojivé.

Rok 1947

Na poslední Heyrovského dopis z 25.12. odpověděl Bogert 13.1. krátkým listem, v němž slibuje, že v nejbližší době se spojí s americkými polarografisty kvůli organizování mezinárodní komise. Je potěšitelné, že rodině Heyrovských i pražským rodinám, které zná, se daří dobře a že i politická a ekonomická situace v ČSR se postupně stabilizuje.

19.3. Heyrovský píše Bogertovi, že by rád na kongres v Londýně vzal sebou dceru Jitku a její přítelkyni slečnu Prauzovou (otce Dr. Prauze Bogert zná). Paní Heyrovská nemůže do Londýna jet, ježto se stará o syna Michaela a o domácnost.

Bogert odpověděl 27.3.: diskutuje se záležitost založení mezinárodní polarografické komise, nic není rozhodnuto. Ptá se, co v budoucnu hodlá dělat Heyrovského syn Michael.

Sděluje, že do Londýna nepojede jeho paní kvůli zdravotním potížím.

V dopisu z 11.6. Heyrovský píše, že oceňuje Bogertovu snahu o založení polarografického komitétu v rámci IUC, on že měl na mysli jen polarografickou sekci pro kongres. Upozorňuje Bogerta na to, že už nyní existuje v Londýně polarografický panel při Společnosti veřejných

analytiků, což bude pro Heyrovského možnost seznámit se s dalšími polarografisty. Heyrovského dcera nepřicestuje v červenci do Anglie, protože nastaly těžkosti se získáním pasu, visa a peněz. Po Vánocích (30.12.) Heyrovský děkuje Bogertovi za balíček, který v pořádku obdrželi.

Rok 1948

3.1. poslal Heyrovský Bogertovi dopis, ve kterém znovu děkuje za balíček. Dále uvádí, že nejen on, ale celá jeho rodina se chystá na jednoroční pobyt v USA. Prvních 6 měsíců od září 1949 chtějí Heyrovští být v Chicagu, kde Heyrovský bude spolupracovat s výrobcem polarografů E. H. Sargentem a kde bude přednášet na blízkých centrech vědy. V březnu 1950 hodlá dělat turné do Kalifornie a Oregonu a skončit v Princetonu, kde chce pracovat v laboratořích a přednášet o polarografii. Dále zmiňuje svůj desetitýdenní pobyt ve Švédsku a v Dánsku. Mj. se setkal s profesorem Ureyem /18/, který velmi podpořil jeho plánovaný pobyt v USA. Lituje, že zemřel Dr.h.c. Butler, který jako president Carnegie fondu Heyrovského podporoval při cestě po USA v roce 1933.

V osudný den pro ČSR (25.2.) odesílá Heyrovský Bogertovi dopis, v němž uvádí, že na univerzitě má spoustu administrativní a pedagogické práce, takže zřídka nalézá čas na experimentování. Po večerech se zabývá překlady článků pro CCCC, s jehož vydáváním jsou stále potíže, zejména s tiskárnou, která preferuje tisk hlavně politické literatury.

Píše dále, že dostává z USA nové a nové pozvánky k přednáškám. Přitom si ovšem uvědomuje, že vycestovat z vlasti může být brzy nemožné vzhledem k politické situaci v ČSR. V Praze se na duben chystají velkolepé oslavy k výročí založení university v roce 1348. Má přijet řada hostů z celého světa.

Ze 7.11. je Heyrovského dopis, ve kterém Bogertovi blahopřeje k udělení Medaile za eminentní dílo v chemii parfémů. Devět posledních uplynulých měsíců žila celá Heyrovského rodina přípravami na pobyt v USA, ovšem nastaly potíže jak z čs., tak americké strany s udělením víz, takže už dvakrát byly stornovány lodní lístky. Heyrovský se tudíž rozhodl odložit pobyt v USA na neurčito, než pomine nedůvěra a podezření. Situaci na pražské univerzitě považuje za dobrou.

Dcera Jitka na ní studuje chemii a biologii.

31.12. píše Bogert do Prahy, že s potěšením se dozvěděl, že Heyrovský se stal členem College of Chemistry and Physics na Louisiana State University.

Rok 1949

Heyrovský se v dopisu z 6.2. svěřuje Bogertovi s potížemi se získáním víz na pobyt v USA pro jeho rodinu. Američtí úředníci na pražském konsulátě byli nepřijemní, pochybovali o Heyrovského návratu do vlasti a postoupili záležitost víz do Washingtonu. Tedy i třetí zakoupené lodní lístky zůstanou nevyužity. Navíc dcera nemůže s rodinou odcestovat, jelikož je jí více než 18 let. Takže více než osmiměsíční usilovná příprava na cestu vyšla v niveč. Za zmaření cesty mohou

mezinárodní vztahy, které postrádají důvěru a dobrou vůli. Heyrovský věří, že někdo z českých chemiků se setká s Bogertem v Holandsku při podzimní zasedání IUC, on že to bohužel nebude. Heyrovského práce běží hladce, má nyní mnoho spolupracovníků, ale málo je jich z ciziny. Situace se zásobováním potravinami se v ČSR zlepšuje, ale s textilem je to horší. Bogert v dopisu z 22.2. lituje Heyrovského, že nemůže jet do USA. Pochybuje o tom, že bude moci v září odjet do Evropy na zasedání IUC, ač by si to velmi přál.

Heyrovský v předvánočním dopisu z 11.12. vyjadřuje naději, že v nastávajícím roce selepší poměry v otázce míru a že se budou moci setkat. O profesoru Votočkovi píše, že je zaujat literární prací a hudbou. Heyrovský je spokojen s pilnou prací jeho žáků-polarografistů.

Dne 15.12. se Bogert dotazuje, zda se Heyrovský bude moci zúčastnit konference v Amsterdamu. Když ne, zbývá setkání s ním v New Yorku či ve Washingtonu na konferencích, které budou v roce 1951.

Rok 1950

Heyrovský 22.10. oznamuje Bogertovi, že zemřel profesor Votoček. On sám je nyní ředitelem nového Polarografického ústavu a jeho paní je v něm sekretářkou. Ústav plánuje 1. mezinárodní polarografický kongres v Praze na únor 1951. Všichni pracovníci ústavu jsou plně vytíženi vybavováním ústavu a přípravami na kongres. Dcera Jitka studuje na univerzitě ve 3. ročníku chemii a biologii a syn Michael má maturovat.

V dopisu z 30.10. je vyjádřena Bogertova velká lítost nad úmrtím jeho přítele Votočka, velké osobnosti vědy. Kondolenci už zaslal Votočkově vdově.

Heyrovský v listě z 18.12. uvádí, že se stěží dostane v roce 1951 do USA na konference vzhledem k politické situaci ve světě.

Rok 1951

Heyrovský 15.7. poslal Bogertovi z Banské Štiavnice dopis, ve kterém vzpomíná na pěkné chvíle před 18 lety strávené u Bogerta v Maine. Píše, že celá Heyrovského rodina se nyní vlastně zabývá polarografií, ač dcera je teprve ve 4. ročníku na univerzitě a syn teprve začal studium chemie, taktéž na univerzitě. Heyrovskému je líto, že nemůže jet do USA. Věřící, že Spojené národy uvedou svět v mírový stav a on že bude moci cestovat. Za celou rodinu posílá ty nejsrdečnější pozdravy rodině Bogertově /19/, /20/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, osobní korespondence, inv. č. 269, Archiv AV ČR, Praha; Science 102, str. 298 (1945)

Poznámky: /1/ Bogert obdržel čestný doktorát v roce 1928. Heyrovský byl pověřen Přírodovědeckou fakultou, aby se staral o amerického hosta během jeho pobytu v ČSR. Bogert jako visiting profesor

přednášel 1 semestr na Přírodovědecké fakultě. Přednášku měl i v Brně na univerzitě; /2/ Heyrovský získal stipendium od Carnegie nadace k půlročnímu hostování v USA; /3/ J.E.B. Randall, americký fyzik. chemik, profesor University of California, Berkeley; /4/ Korespondence se nezachovala, takže důvody neznáme; /5/ Dopisy psané 29.8. a 20.9. se nezachovaly; /6/ V některém ze starších (nezachovaných) dopisů Bogerta je zřejmě zmínka o Bogertově úmyslu cestovat v květnu po Evropě a zavítat i do Prahy; /6a/ Heyrovský neuvádí, proč mohl pracovat ve své laboratoři po celou dobu války; /7/ Dopis byl uveřejněn 21.9.1945 v časopise Science, kam jej poslal Bogert; /8/ V nezachovaném Heyrovského listu byl asi dotaz o možnosti hostující profesury nebo o přednáškovém turné v USA; /9/ N.M. Butler (1862-1947), president Carnegie Endowment for Intern. Peace, laureát Nobelovy ceny za mír v roce 1931; /10/ Antonín Šimek (1887-1945), profesor fyzikální chemie Masarykovy univerzity v Brně, byl na jaře 1942 popraven v koncentračním táboru Mauthausen; /11/ I.M. Kolthoff (1894-1993), americký fyzik. a elektroanalys. chemik; /12/ J.J. Lingane (1909-1994), americký fyzik. chemik; /13/ N.N. Furman, americký fyzik. chemik, profesor Princeton University; /14/ E. Votoček (1872-1950), český chemik, pedagog VŠCHT v Praze; /15/ O.H. Müller, americký fyzik. chemik a fyziolog; /16/ J.E. Page, britský fyzik. chemik- polarografista; /17/ G.W.C. Milner, britský fyzik. chemik-polarografista; /18/ H.C. Urey (1893-1981), americký chemik, objevitel těžkého vodíku, laureát Nobelovy ceny v roce 1934; /19/ Heyrovského dopis datovaný 5.7.1951 je poslední zachovalý dopis adresovaný Bogertovi, který zemřel někdy v roce 1953. Bogert byl v posledních letech života v nedobré zdravotním stavu. Ještě na podzim 1951, kdy mu bylo 83 let, se však zúčastnil akcí pořádaných při jubileu společnosti Diamond, jak o tom informoval Heyrovského profesor N.H. Furman – viz Furmanův dopis z 21.1.1953; /20/ Heyrovského dopisy z let 1928, 1932, 1936 a 1945-1951 byly odeslány z Prahy, z roku 1933 z různých míst Kalifornie a dopis z 25.7.1951 z Banské Štiavnice. Bogert psal z New Yorku a z Belgrave Lakes.

William C. BRAY (1879–1946)

Americký fyzik. chemik, profesor University of California, Berkeley

Rok 1933

8.4. Bray žádá Heyrovského o posouzení textu publikace o existenci čtyřmocného železa.

4.6. píše Heyrovský Brayovi, že odjíždí na východ USA a lituje, že nemohl provést provést analogický výzkum s manganistanem a chromanem. Pustí se do něj po návratu do Prahy. Do Evropy odjíždí lodí 30.6.

10.6. Bray znovu píše o své publikaci, která je nyní u Heyrovského. Heyrovský přímo na dopis připsal, že diskusi provede až v Praze a to Brayovi oznámil.

Rok 1934

10.6. píše Bray ze své cesty autem s rodinou po Evropě, že se chce zastavit také v Praze a že už má zajištěno ubytování v pensionu na Smíchově. Uvádí své adresy ve Vídni a v Berlíně. Na Brayův dopis Heyrovský připsal, že mu poslal dopisy 18.6. 30.7. a že 19.8. nebude v Praze.

Z Brayova dopisu z 2.8. plyne, že už ví, že Heyrovský nebude v srpnu v Praze. Přesto informuje o svých plánovaných cestách po Evropě (Drážďany, Praha, Vídeň a další).

Heyrovský 3.11. píše, že po návratu z SSSR na něj dolehla výuka a ediční práce. Volného času má tedy pomálu. V dopisu slibuje, že prohlédne polarogramy, které Bray zanechal v ústavu na univerzitě /1/. Vyjadřuje se též k chování železitých iontů na rtuťové elektrodě, jak je popisuje Bray.

Bray 8.11. posílá Heyrovskému oxidační potenciály trojmocného železa na rtuťové elektrodě a čeká na komentář Heyrovského ještě před uveřejněním práce o polarografickém chování železa /2/.

Pramen: Fond J.Heyrovského, korespondence, inv. č. 314 , Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Bray Prahu navštívil, byl ve Fyzikálně chemickém ústavu UK, Heyrovského však nezastihl; /2/ Heyrovského dopisy byly psány v Praze (3.11.1934) a v Pasadeně (4.6.1933), Brayovy v Berkeley (8.4. a 10.6. 1933), v Brémách (2.8. 1934) a ve Vídni (8.11. 1934).

Nicolas Murray BUTLER (1862–1947)

President Nadace Carnegie Endowment for International Peace, profesor filosofie, etiky a psychologie a president Columbia University, laureát Nobelovy ceny a Dr.h.c. University Karlovy

Rok 1932

5.4. Butler vysvětluje Heyrovskému, čím se Carnegie Endowment zabývá, mj. i hostujícími profesurami cizinců, kteří mají přispět k upevnění vazeb mezi intelektuály a vědci různých zemí. Popisuje, jak se Carnegie spojuje s neamerickými universitami, které vyzývá, aby poslaly do USA k přednáškám profesory a graduované studenty. S potěšením vítá Heyrovského jako hostujícího profesora na letní semestr 1932/33 pro dvě i více univerzit na Západě USA. Honorář za přednášení činí 4500 dolarů. Očekává od Heyrovského zprávu, zda posici hostujícího profesora přijímá. Butler už se dotázal University of California a California Institute of Technology, jestli jsou ochotny Heyrovského přijmout a obě školy odpověděly kladně.

24.4. Heyrovský píše, že velmi rád přijímá nabídku na hostující profesuru se všemi s tím náležitými povinnostmi. V Praze dostal sedmiměsíční dovolenou od výuky na období leden až červenec 1933.

Heyrovský 27.11. děkuje Butlerovi za doporučující dopis, který poslal čs. úřadům kvůli jeho visu pro USA .

Rok 1945

Prosinec: Butler rozeslal mezi jinými i Heyrovskému své tištěné memorandum nazvané „Spojené státy musí vést“. Spojil je s vánočními a novoročními pozdravy.

Rok 1946

30.1. děkuje Heyrovský za zaslání memorandum, které přišlo i do pražského Amerického ústavu. Upřímně děkuje za obnovený blahodárný vliv Butlera a Cornegie Endowment na české vědce. Oznamuje, že už není prezidentem Amerického ústavu v Praze, tím je nyní profesor J. B. Kozák /1/. On nadále je horlivým vědcem-fyzikálním chemikem. V roce 1933 ho Státy velice podpořily jako hostujícího profesora a umožnily mu seznámit se s americkými novinkami v oboru. Prosí Butlera, aby se o něm zmínil přátelům M. T. Bogertovi /2/ a manželům Haskellovým /3/, /4/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 2571 a 2571, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ J.B. Kozák (1888-1974), český filosof, pedagog UK; /2/ M.T. Bogert (1868-1953), americký chemik, čestný doktor UK; /3/ H.S. Haskell, Butlerův asistent; /4/ Butler psal dopisy v New Yorku, Heyrovský v Praze.

Tenney L. DAVIS (1890–1949)

Profesor chemie MIT, Cambridge (USA)

Rok 1932

16.10. píše Davis první (zachovalý) dopis Heyrovskému před jeho půlroční cestou do USA. Už nyní se těší, že v červnu 1933 ho uvítá v Norwellu, kde bydlí. Ukáže mu Boston, Cambridge, Harvard a vůbec vše, co bude chtít vidět. Ví, že před Cambridge bude Heyrovský mít za sebou pobyt v Kalifornii. Uvádí, že Nová Anglie je úplně jiná než Kalifornie. Od Heyrovského čeká na zprávu, kdy dorazí do Bostonu. Zmiňuje své laboratoře a dva doktorandy, brzy přijdou jistě další studenti /1/.

Heyrovský v dopise z 9.12. děkuje za blahopřání k narození syna a za úsilí o zorganizování jeho pobytu v Bostonu. Uvádí, že z Prahy odjede 17.ledna 1933. Bude cestovat přes oceán lodí do New Yorku a pak přímo do Berkeley, kam snad dorazí 6. února. Dotazuje se, zda Davis či jeho žena nechtějí přivést něco ze starého světa. Zatím nesehnal žádané knihy o alchymii od Zachara. Uvádí svoji adresu v USA (na Dr. Tamele /2/ v Berkeley).

Rok 1933

Davis v dopisu z 13.3. nabízí Heyrovskému pobyt u něj v Norwellu na 4-5 dnů. Věří, že se setká na MIT/ 3/ profesory a studenty zajímající se o polarografii.

7.4. Davis píše o tom, že bude Heyrovského 22.6. očekávat na bostonském nádraží. Zajímá ho, zda Heyrovský bude moci v Bostonu předvést polarograf, pokud už není zabalen pro transport do Prahy.

5.5. sdělil Heyrovský, že polarograf už je na cestě z Kalifornie do ČSR a že do Bostonu přijede nikoli 22., ale 23.6.

Davis v dopisu z 13.6. rozepisuje nejlepší vlaková spojení z Ithaky do Syrakus. Detailně instruuje Heyrovského, kde má vyjít z nádraží v Bostonu. Přípravuje pro něj výlet do Belgrave ve státě Maine (asi za Bogertem /3/).

Rok 1945

Davis píše 21.6., že pošťáka dělá jistý seržant, protože regulérní pošta funguje špatně.

Z Heyrovského dopisu z 2.6. se dozvěděl, že všichni Heyrovští přežili válku a jsou v pořádku, což ho velmi těší. V lednu 1941 měl srdeční záchvat a na radu lékařů resignoval na svoji profesuru. Je teď na venkově a v blízké továrně řídí výzkum. Ještě předtím publikoval pár prací. Přivítal by však oddechový čas. Zajímá se o Heyrovského výzkumy. Těší se on i jeho paní na další Heyrovského zprávy.

Chemik konsultant Davis v dopisu z 22.10. ví a nejen on ale i další američtí profesori, že Heyrovský by rád získal v USA posici visiting profesora. Zabavuje se mj. studiem historie ohňostrojů v Evropě podle starých čínských návodů.

Rok 1946

Heyrovský 14.1. děkuje Davisovi za asistenci v záležitosti jeho plánovaného turné v USA.

Zmiňuje obvinění z kolaborace s Němci za války a o vývoji této aféry.

Davis píše 24.10. o novém časopisu Chymia určeném pro dějiny chemie. Časopis vyjde prvně v lednu 1948. Žádá Heyrovského o tipy na české vědce, kteří se dějinami chemie zabývají, aby je redakce Chymie oslovila. Vítání jsou odborníci z Polska, Ruska a ostatních slovanských zemí.

Rok 1949

Heyrovský posílá 13.3. kondolenční list paní Davisové k úmrtí manžela. Omluvně uvádí, že neodpověděl Davisovi o tipech na slovanské historiky chemie, protože měl mnoho starostí s plánovanou cestou do USA s celou rodinou, k níž nakonec nedošlo. Stále vzpomíná na pohostinnost, kterou mu poskytli manželé Davisovi v roce 1933 v Norwellu / 4/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 445, Archiv AVČR, Praha

Poznámky: /1/ Byl říjen, Heyrovský v Praze a Davis už plánuje Heyrovského návštěvu u něj v červnu 1933. Svědčí to o velkém zájmu o Heyrovského ze strany Davise; /2/ M.Tamele (1899-?), český fyzik.chemik, žák Heyrovského, který přesídlil po studiích do USA; /3/ M.T. Bogert (1868-1953), americký organický

chemik, odborník na parfémů, Dr.h.c. Univerzity Karlovy; /4/ Předválečné Davisovy dopisy byly psány v Cambridge, poválečné v Norwell, Heyrovského v Praze.

Paul DELAHAY (1922–?)

Profesor chemie na Louisiana State University, Baton Rouge

Rok 1950

Delahay posílá Heyrovskému různé polarografické práce včetně prací z oscilografické polarografie.

Rok 1953

Heyrovský 20.9. velice děkuje za dopis odeslaný ze stockholmského kongresu, jenž podepsali nejznámější polarografisté celého světa. Dopis je pro něj velkou vzpruhou po hořké ráně, již bylo zadržení jeho cestovního pasu těsně před odletem do Stockholmu.

Aféra se teď vyšetřuje, protože neúčast ve Stockholmu považuje Heyrovský za diskriminaci. Je to už podruhé, kdy nedošlo k osobnímu setkání Heyrovského s Delahayem. Prvně to bylo v roce 1948, když nemohl přijet na konferenci do Baton Rouge. Na Heyrovského kolokviích v PÚ se sledují Delahayovy publikace s velkým zájmem. Heyrovský doufá, že bude pokračovat trvalá výměna reprintů prací z obou pracovišť.

Delahaye 11.10. zajímá historie polarografie, např. jak s ní začal Heyrovský, jak byla odvozena Ilkovičova /1/ rovnice atd.

3.11. Heyrovský posílá Delahayovi články o počátcích polarografie a odvození Ilkovičovy rovnice. Později že pošle další historky. Přikládá též několik fotografií-momentek.

Delahay 2.12. děkuje za zaslání fotografie Heyrovského, Brdičky /2/ a Ilkoviče. Delahayovi studenti znají jména českých polarografistů včetně Kouteckého /3/ ze seminářů pořádaných v Baton Rouge. Delahay začlenil Kouteckého práce do své nové plánované knihy o elektrochemických metodách.

Rok 1954

Delahay děkuje 10.3. za zaslání separáty. Má několik návrhů na publikace ze svých výzkumů.

21.9. Delahay oznamuje, že získal Cenu Americké chemické společnosti za čistou chemii, na niž ho doporučil Heyrovský, kterému za to velmi děkuje.

Delahay 29.11. píše o svých pracech, jejichž reprints odesílá separátní poštou. Doufá, že Heyrovskému už došla jeho nová kniha. Žádá Heyrovského a Brdičku o práce jejich žáků a spolupracovníků.

22.12. Heyrovský děkuje za Delahayovu pozoruhodnou knihu „The Instrumental Methods in Electrochemistry“, kterou s potěšením čte. Rád gratuluje Delahayovi k získání Ceny Americké

chemické společnosti. Vyjadřuje se k obsahu voltametrie a polarografie. Podle Heyrovského polarografie je metoda používající kapkovou (nebo tryskavou) rtuťovou elektrodu ke studiu polarizačních jevů, zatímco slovo voltametrie neznamená nějakou speciální metodu, ale pouze diagram proud-napětí (I – E). Tudíž fyzikální měření elektrického odporu, např. stanovení charakteristik elektronek nebo měření odporu vodičů nebo polovodičů přes diagram I – E by byla voltametrie. Polarografie však nemůže být označována za voltametrii, protože v polarografických výzkumech se často používají i křivky proud – čas (I – t). Použití jiných mikroelektrod, např. rotačních platinových, se také někdy označuje za polarografickou metodu. Heyrovský však nedá dopustit na perfektní rtuťové elektrody.

Rok 1955

Delahay 5.1. děkuje Heyrovskému za blahopřání k Ceně Americké chemické společnosti a též za Heyrovského komentář k pojmům „polarografie“ a „voltametrie“. On sám-podobně jako Heyrovský- slovo „polarografie“ užívá opatrněji než jak se v současnosti často děje.

9.3. psaný Delahayův dopis obsahuje dík za zasláné reprinty.

Rok 1958

Delahay jako předseda teoretické divize americké Elektrochemické společnosti zve Heyrovského v dopisu z 16.6. na symposium o elektrodových procesech, které má být v květnu 1959 a uvádí i finanční podmínky. Zmiňuje také dohodu mezi ČSR a USA o reciproční výměně čs. a amerických vědců.

4.7. Heyrovský děkuje za pozvání na symposium v roce 1959 ve Philadelphii. Ví, že z čs. strany zřejmě nezíská finance na cestu a pobyt v USA. Zbývá tedy jen možnost, že by americká strana vše uhradila, a to bude jasné až ke konci léta. Do té doby – dokud Heyrovský neobdrží Delahayovu zprávu – se Heyrovský nemůže přihlásit. Píše, že se na Akademii dotazoval na reciproční výměny. Podle činitelů ČSAV žádná podobná smlouva nebyla podepsána. Ve světle tohoto faktu Heyrovského účast na symposiu ve Philadelphii je ještě pochybnější. – Heyrovský se spolupracovníky doktory Korytou /4 / a Zumanem /5/ diskutovali Delahayovy návrhy na nomenklaturu elektroanalytických metod. Výsledkem jsou poznámky, které tvoří přílohu dopisu. Delahay odpovídá na poslední Heyrovského dopis až 17.9. Píše, že nejsou ještě dokončena jednání s vládou ohledně symposia. Je reálná šance k financování Heyrovského pobytu ve Philadelphii. Jakmile budou jednání s vládou k podpoře symposia ukončena, okamžitě podá Heyrovskému zprávu. Děkuje za poznámky k materiálu o nomenklatuře elektroanalytických metod. Teď je na něm poznámky z Prahy i odjinud zpracovat. Doplněný materiál poté pošle znovu do Prahy.

1.11. Delahay oznamuje, že vládní orgány udělí symposiu, na kterém je Heyrovský ochoten přednést příspěvek, podporu. Zavčas uvádí pokyny pro autory příspěvků, kteří musí do 20-12. dodat krátký maximálně 75 slovní abstrakt, nutný k sestavování programu symposia.

Heyrovský má uvést, že jeho příspěvek je vyžádaný. Organizátoři symposia preferují příspěvky ve formě referátu o nových pracích, hlavně zatím nepublikovaných. Rozšířený abstrakt nutno zaslat do 25.2. 1959. Tento abstrakt má mít 1000-1500 slov a bude otištěn v brožůře o symposiu.

Příspěvky budou publikovány po symposiu co nejdříve ve sborníku, jehož editorem bude profesor E. Yeager /6/ z Clevelandu.

Rok 1959

18.3. posílá Delahay rozšířená abstrakta příspěvků ze zasedání teoretické divize Elektrochemické společnosti, které se bude konat na jaře ve Philadelphii. Uvádí, že články ze symposia o elektrodových procesech (ne obecného charakteru) včetně diskusí k nim budou otištěny v monografii, která vyjde nejpozději po konání symposia. Organizátoři symposia vítají příspěvky do diskuse, které je třeba poslat editoru monografie profesoru E. Yeagerovi do 10.5.

Delahay 28.10. telegraficky blahopřeje Heyrovskému k Nobelově ceně.

Rok 1960

23.1. Delahay děkuje za novou polarografickou bibliografii. Ještě jednou gratuluje k udělení Nobelovy ceny za chemii jako uznání Heyrovského díla.

Rok 1961

16.3. Heyrovský děkuje Delahayovi za článek, který k jeho životnímu jubileu publikoval v CCCC.

Delahay 4.4. píše, že napsat článek k 70. narozeninám Heyrovského bylo pro něj ctí.

13.12. žádá Delahay Heyrovského o zaslání vybraných polarografických prací (separátů).

Rok 1962

16.3. Delahay děkuje za zaslání separátů prací.

25.5. Delahay oznamuje, že posílá Heyrovskému separátní poštou jeden reprint své práce z knihy Progress in Polarography, víc jich nemůže poskytnout, dochází mu jejich zásoba a musí něco zbýt i pro další polarografisty. Zájem o tuto práci je totiž neobyčejný.

10.7. píše Heyrovský o dr. Weberovi /7/, vědeckém pracovníkovi PÚ, toho času na stáži u profesora Bockrise ve Philadelphii. Weber, kterého Heyrovský vřele doporučuje, by v létě rád navštívil Delahayovu laboratoř. Delahay má odpovědět přímo Weberovi na adresu jeho amerického působiště.

Už 17.7. posílá Delahay zvací dopis Weberovi a jeho kopii Heyrovskému. Věřící, že Weber najde způsob, jak se dostat do Baton Rouge.

Rok 1963

4.4. Heyrovský Delahayovi oznamuje, že dostane od ČSAV pozvání k návštěvě Československa na 21.-26.6. Od 21.6. bude mít rezervováno ubytování v hotelu.

S velkým potěšením přijímá 18.4. Delahay pozvání do Prahy, kam by vzal s sebou i svoji ženu. Nyní si musí obstarat čs. vízum na pařížském konsulátu. V Praze by mohl anglicky přednášet o adsorpci a elektrodoových procesech.

Dopisem z 30.5. oznamuje Delahay den a hodinu příletu letadla do Prahy.

V dopisu ze dne 16.6. Delahay oznamuje, že musel zrušit cestu do Prahy kvůli vážnému a náhlému onemocnění ženy. Mění všechny plány na léto, ale zůstává nadále ve Francii. Velice se Heyrovskému omlouvá, že nepřijede do Prahy a tedy nenavštíví ani jeho, ani se neseznámí s Heyrovského kolegy.

20.6. v dopisu Delahayovi potvrzuje Heyrovský příjem telegramu se zprávou, že onemocněla paní Delahayová a že tudíž ve sjednaném termínu Delahay nepřicestuje do Prahy.

Paní Heyrovská z pověření manžela píše 28.6. Delahayovi a potvrzuje příjem Delahayova dopisu z 16.6. o zrušení cesty do Prahy. Příkládá dopis, který Delahayovi přišel do PÚ.

29.6. Delahay oznamuje, že jeho paní se pomalu uzdravuje.

Delahay 8.7. děkuje za poslední listy z Prahy. Uzdravování jeho paní úspěšně pokračuje.

26.7. píše Heyrovský Delahayovi, že celá Heyrovského rodina se těší z úspěšného uzdravování paní Delahayové, což dává naději, že by Delahayovi mohli přijet do Prahy, když už jsou v Evropě. Pozvání od ČSAV platí do konce roku. Heyrovského spolupracovníci doktoři Koryta, Kůta /8/ a Zuman se zúčastní zasedání CITCE v Moskvě v srpnu t.r. Počátkem září už budou opět v Praze. Pokud by Delahay uvažoval o cestě do Prahy, ať vezme v úvahu i tento fakt.

Jinak celý PÚ je do konce roku připraven přivítat Delahaye.

Rok 1965

8.4. Heyrovský odpovídá na podzimní Delahayův dopis. Od Dr. Vlčka /9/, který je nyní v USA na jeden rok se dozvěděl, že mu Delahay účinně pomáhá při organizování jeho přednáškového turné, za což Delahayovi srdečně děkuje. Jelikož zdravotní stav nedovoluje Heyrovskému delší cestování, těší se na setkání s Delahayem, až bude opět v Evropě.

Delahay 17.12. oznamuje, že profesor Koutecký mu předal minulý týden Heyrovského medaili ČSAV při ceremonii. Delahay je velmi vděčný ČSAV, že ocenila jeho práci. Pořád vzpomíná na návštěvu Prahy v roce 1964 a velkou pohostinnost českých kolegů.

Rok 1966

17.1. Delahay děkuje za anglickou Heyrovského učebnici polarografie /10/ Považuje ji za velmi užitečnou i pro budoucnost /11/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 451 a 3346, Archiv AV ČR Praha

Poznámky: /1/ D. Ilkovič (1907-1980), slovenský fyzik. chemik a fyzik, pedagog SVŠT a Uko v Bratislavě, žák Heyrovského; /2/ R. Brdička (1906-1970), český fyzik. chemik, pedagog UK, žák Heyrovského; /3/ J.

Koutecký (1922-2005), český fyzik. chemik, vědecký pracovník ÚFCH ČSAV, žák Brdičkův a Heyrovského; /4/ J. Koryta (1922-1994), český fyzik. chemik, vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /5/ P. Zuman (1926), český fyzik. chemik-polarografista, do roku 1967 vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /6/ E. Yeager (1924-2002), americký elektrochemik, profesor Western Reserve University, Cleveland; /7/ J. Weber (1932), český fyzik. chemik, vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /8/ J. Kůta (1924-1981), český fyzik. chemik, vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /9/ A.A. Vlček (1927-1999), český fyzik. chemik, vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského, pozdější ředitel PÚ; /10/ Všechny Heyrovského dopisy byly psány v Praze. Dopisy Delahaye byly v letech 1950-1963 psány v Baton Rouge (Louisiana, USA), v Paříži 18.4. a 30.5.1963, v Lyonu 16.6. 1963, v Megéve 29.6. a 8.7. 1963 a v New Yorku 17.12.1965 a 17.1.1966. Delahay strávil několik měsíců v roce 1965 v Paříži na Sorbonně jako hostující profesor.

H. R. DICKOW

Tajemník firmy Sargent /1/

Rok 1945

22.10.: Dickow oznamuje, že pan Mints seznámil firmu o rozhovoru, který měl s Heyrovským v druhém týdnu října v Praze. Pan Mints vysvětlil Heyrovskému, že v současnosti je nemožné exportovat československé polarografy do USA, nejen kvůli vysokým daním a poplatkům za dopravu a pojištění, ale pro doporučení vlády USA neimportovat cizí vědecké přístroje. Americké instituce a vědci preferují americké přístroje vyrobené podle amerických předpisů. Případné opravy přístrojů se musí provádět v USA. Ve světle těchto podmínek vyvolaných za války firma Sargent ruší dohodu datovanou 24.3.1939 týkající se zařízení k záznamu elektrolýzy /2/-

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 3045, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Sargent, stará americká firma vyrábějící laboratorní přístroje sídlící v Chicagu; /2/ Prezident firmy Mints přenechal sdělení nepříjemné zprávy o vypovězení dohody na tajemníkovi firmy.

S. P. DODD

Pracovník firmy Sargent

Rok 1945

23.12. Dodd oznamuje Heyrovskému, že mu posílají sbírku publikací o polarografii. Tento materiál obsahuje také čísla magazínu vydávaného firmou, které obsahují i články o polarografii. Posílají Heyrovskému dále bulletin k modelu XXI (záznamový polarograf). Firma Sargent přivítá

další separáty poslední sekce Heyrovského bibliografie. A vůbec – vítány jsou všechny separáty o polarografii.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 3045, Archiv AV ČR, Praha

Philip J. ELVING (1913–1984)

Profesor chemie, The University of Michigan, Ann Arbor (Mich.)

Rok 1951

Elving 26.6. opožděně gratuluje Heyrovskému k 60. narozeninám. Připojuje dva separáty prací o polarografii z jeho departementu.

13.8. Heyrovský děkuje Elvingovi za přání k narozeninám a za zaslání separátů. Separáty prací z PÚ pošle příští měsíc po návratu do Prahy. A jakmile vyjde sborník prací z pražského polarografického kongresu, hned mu jej pošle.

Rok 1957

4.9. píše Elving o výměně separátů polarografických prací. Začíná plánovat, jak využije subbatical. Prvních osm měsíců chce strávit v Evropě a při té příležitosti navštívit PÚ.

Heyrovský v dopisu z 30.9. vítá zprávu o úmyslu Elvinga navštívit PÚ. Kdyby hodlal pobýt v Československu asi týden, Heyrovský navrhne ČSAV, aby ho oficiálně pozvala na jednu nebo dvě přednášky o polarografii a tím by měl zajištěno ubytování v Praze. Je však dost času na sestavení jeho programu pro tento vědecký výlet.

Rok 1958

Elving 24.9. uvádí, že minulý podzim Heyrovský mu nabídl týdenní pobyt v PÚ. Nyní se připravuje na cestu do Evropy. Od února do května 1959 bude v Paříži. V srpnu chce se zúčastnit polarografické konference v Padově.

3.12. se Heyrovský vyjadřuje k Elvingově návštěvě Prahy. Navrhuje mu, aby přijel kdykoli před 1.5. 1959, protože v květnu má být Heyrovský v Lipsku a Moskvě. Od 24. do 31. srpna bude mezinárodní polarografický kongres v Cambridge, kde by se Heyrovský mohl setkat s profesorem Semerano /1/. Bude-li se Elving zajímat o uvedený kongres, necht' napíše do Londýna na vloženou adresu. – Před 2 týdny byl v PÚ Dr. B. Brayer /2/ ze Sydney.

Rok 1959

Elving toho času v Paříži (16.2.) navrhuje termín návštěvy Prahy.

s.d. (asi březen) Heyrovský píše o Elvingově návštěvě Prahy, kam je pozván ČSAV na týden s tím, že bude mít 1-2 přednášky o polarografii. Jako termín doporučuje příjezd 27.4. Koncem dubna už bývá v Praze slušné počasí. V ČSR může zůstat i déle než týden, ovšem na vlastní náklady. Uvádí,

že Praha je plná historických a kulturních památek. Velmi se těší na setkání s Elvingem, s nímž se zná z roku 1933, kdy měl v Princetonu přednášku.

23.10. Elving znovu děkuje za pohostinnost v Praze. Jeho návštěva PÚ a Prahy je pro něj památnou zkušeností. Přikládá fotografie z pražského pobytu. Slibuje poslat separátně reprinty prací z jeho laboratoře.

26.10. Heyrovský blahopřeje Elvingovi k udělení Fisherovy ceny.

27.10. posílá Elving Heyrovskému telegrafické blahopřání k Nobelově ceně.

Elving 13.11. děkuje za gratulaci k Fisherově ceně. Oceňuje ji mj. i proto, že ji Heyrovský napsal v den, kdy bylo oznámeno, že Heyrovský získal Nobelovu cenu. Toho dne (26.10.) se konala v Detroitu velká analytická konference, jejíž účastníci, když se o Heyrovského Nobelově ceně dozvěděli, byli zprávou přímo vzrušeni. Američtí analytici považují polarografii za nejdůležitější analytickou metodu a za hlavní oblast výzkumu. Tudiž američtí analytici jsou hrdí na to, že Heyrovský získal Nobelovu cenu. Před pár dny měl Elving zahajovací projev na ještě větší konferenci v New Yorku, na které připomněl Heyrovského pobyt v USA v roce 1933. Také přítomný profesor Furman /3/ vzpomínal na Heyrovského.

Rok 1960

2.6. Heyrovský děkuje za dopis z 20.5., v němž Elving projevil zájem o film o polarografii, který by rád předvedl na kolokviu. Film by mohl PÚ zapůjčit, musel by být poslán do USA diplomatickou cestou. Kopie filmu je poněkud poškozená, často se v PÚ používá při výuce cizích studentů a nemůže dlouho chybět v PÚ. Druhou možností je zápůjčka filmu přes Filmexport, což se zdá jednodušší. Uvádí adresu Filmexportu. Cena filmů je 320 dolarů bez poštovného. Oba filmy mají anglický zvukový komentář. Černobílý film „Polarography“ trvá 2 hodiny a je rozdělen do 3 dílů. Je na úrovni univerzitní přednášky. Barevný film „Oscillographic Polarography“ trvá 20 minut. Oba filmy jsou v PÚ připraveny k odeslání a Heyrovský čeká na Elvingovu odpověď. Elving 28.6. potvrzuje příjem Heyrovského dopisu z 2.6. týkajícího se filmů o polarografii, o nichž bude informovat kolegy z univerzity. V dohledné době zpraví Heyrovského, jak se o filmech v Ann Arbor rozhodli /4/.

Rok 1961

Heyrovský žádá 22.3. Elvinga, aby vrátil 50 separátů práce dedikované Heyrovskému k sedmdesátinám, které mu omylem poslala Ediční rada ČSAV.

9.7. oznamuje Heyrovský Elvingovi, že J. Koryta /5/, jeho žák a specialista v polarografické kinetice, získal povolení zúčastnit se v září v Chicagu symposia o palivových článcích. Koryta chce strávit v USA 2 týdny, během nichž by mohl přednášet o polarografii, aby pokryl cestovní náklady. Heyrovský tedy žádá Elvinga o podporu pro Korytu formou zvacích dopisů od amerických univerzit nebo vědeckých společností /6/.

Elving se 18.7. dotazuje, zda má Heyrovský v úmyslu zúčastnit se v Montrealu kongresu IUPAC nebo Penn State Microchemistry Symposia. Na zmíněném symposiu bude Elving předsedat sekci o polarografii. Velmi rád by se s Heyrovským v USA setkal. Plánuje, že se s ženou v létě 1962 znovu podívají do Prahy. Žádá o posláni několika reprintů novějších prací.

20.11. posílá Elving další žádost o reprinty.

Rok 1967

5.4. Elving a jeho paní píše paní Heyrovské kondolenční dopis k úmrtí profesora Heyrovského. Oba byli šokováni, když se dozvěděli o smrti Heyrovského. Prosí, aby osobně ona a její syn přijali jejich žal při této nešťastné události a slova útěchy.

Elving ocenil Heyrovského jako příkladného přítele a chemika. Všichni v Americe uznávali Heyrovského hloubavost a uvážlivost jakož i jeho důležitý příspěvek chemii, vědě a humanitě. Heyrovský byl obdivován všemi, kdo ho znali. Elving si trvale zapamatoval Heyrovského laskavost a zdvořilost od své návštěvy Prahy v roce 1954. Doufá, že se mu podaří přesněji vyjádřit, co pro něj Heyrovský znamenal. Čs. společnost pro vědu a umění působící v USA ho totiž požádala, aby napsal esej o Heyrovském, která bude publikována v říjnu 1968 ve sborníku k 50. výročí založení ČSR /7/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 540, 3346 a 4332, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ G.Semerano, italský fyzik.chemik-polarografista, žák Heyrovského, zakladatel italské polarografické školy; /2/ B. Breyer, australský fyzik. chemik německého původu; /3/ N. Furman (1892-1965), americký chemik; /4/ Korespondence kolem filmů jistě pokračovala, ale dopisy se nezachovaly; /5/ J. Koryta (1922-1994), český fyzik.chemik, vědecký pracovník PÚ, žák Brdičkův a Heyrovského; /6/ Korytova cesta do USA se uskutečnila; /7/ Téměř všechny dopisy psal Heyrovský v Praze, pouze dopis z 13.8. v Banské Štiavnici. Elving psal dopisy z Ann Arbor (Michigan, USA), dopis datovaný 26.6.1951 ze State College (Pennsylvania, USA) a dopis z 16.2. 1959 z Paříže.

C. W. FOULK

Americký chemik, pracovník Ohio State University, Columbus

Rok 1933

12.5. píše Foulk Heyrovskému, že ho chtěl pozvat do Columbusu, když v tom přišel Heyrovského dopis /1/, že by se Heyrovský rád v Columbusu zastavil 16.6. Tento termín je vhodný pro Heyrovského návštěvu. Univerzita už nebude v plném provozu, ale Foulk zařídí, aby přišli profesori a studenti na přednášku. Bude k dispozici i polarograf. Heyrovský bude hostem manželů

Foulkových. Foulk pro Heyrovského přijede na nádraží a odveze ho k nim domů. Potřebuje však znát den a hodinu příjezdu.

Heyrovský 17.5. odpověděl, že přijede vlakem z Chicaga ráno 16.6.

11.6. Heyrovský upřesňuje hodinu příjezdu do Columbusu /2/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 621, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Koncept dopisu se nezachoval; /2/ Heyrovský psal z Pasadeny (Kalifornie, USA) a z Chicaga, Foulkův dopis byl napsán v Columbusu (Ohio, USA).

Philipp FRANK (1884–1966)

Profesor teoretické fyziky na Německé univerzitě v Praze, roku 1938 odjel do Anglie a později do USA, kam emigroval a kde žil do smrti

Rok 1938

31.10.: Frank píše Heyrovskému, že je v Chicagu na skok, jinak je v Institute of International Education (IIE) v New Yorku. Děkuje Heyrovskému za jeho přímluvu u profesora Duggana, která byla velmi užitečná. Píše, že v létě byl v Anglii, tam se s ženou rozhodli kvůli politické situaci nevracet se do ČSR. Popisuje necitlivé názory Francouzů a Angličanů k posici ČSR po uzavření mnichovské dohody a naopak oceňuje názory Američanů. Informuje Heyrovského o své situaci v USA. IIE zařídil Frankovi přednáškové turné po 14 amerických univerzitách, které má skončit v polovině prosince. Brzy poté chce se vrátit do Prahy. Ví, že v Praze shledá smutné a zcela změněné poměry. Myslí si, že univerzita stěží bude ještě existovat. Velmi rád by zvěděl, jaká je nyní situace. Pokud je v Praze nějaká pracovní možnost, rád by v ní zůstal, zvláště paní Franková je na ni silně poutána. Dovede si však představit, v jak těžké posici je vedení univerzity Praze.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 628, Archiv AV ČR, Praha

N. H. FURMAN (1892–1965)

Americký fyzikální chemik, profesor Princeton University.

Rok 1933

28.2. Furman v listu poslaném Heyrovskému do Pasadeny zmiňuje rozhovor s žákem Heyrovského dr. Sanigarem o polarografii, která jej velmi zajímá. Navrhuje Heyrovskému, aby měl pro princetonskou pobočku Americké chemické společnosti přednášku, čímž ho pověřil tajemník pobočky prof. Eyring /1/.

12.3. Heyrovský odpovídá Furmanovi, že v Pasadeně je do 11.6. Do Princetonu by přijel 20.6. Rád by si prohlédl chemický department a hovořil s prof. Eyringem.

21.3. Furman píše, že termín 20.6. není k přednášce vhodný, ale jeho návštěvu velmi vítají.

Rok 1948

14.1. Heyrovský píše Furmanovi do Princetonu, že má v úmyslu navštívit opět Spojené státy a dovoluje si požádat jej o pomoc, přičemž se odvolává na Furmanův dopis z r. 1946/2/. Seznamuje ho s plánem cesty, kterou by zahájil v Chicagu v září 1948 prací na rekonstrukci polarografu u firmy Sargent. Z Chicaga by vyrážel na přednáškové turné po středu USA. V jarních měsících by se přesunul do Kalifornie a Oregonu. Koncem května by mohl přijet za ním do Princetonu, kde by se mohl zdržet 4 týdny. Prosí o zaslání oficiálního dopisu k jeho návštěvě a pobytu v Princetonu, který potřebuje pro čs. úřady i pro udělení víza. K dopisu Heyrovský přiložil několik separátů svých prací.

16.3. Furman odpovídá, že s plány Heyrovského a jeho eventuální návštěvou v Princetonu seznámil prof. Taylora /2/. Květen a červen nejsou vhodné měsíce pro přednášky, studenti se připravují na zkoušky, končí semestr. Lépe by bylo přijet do Princetonu dřív. Dále Heyrovského informuje o své rodině. Polarografickou metodu používají na fakultě od r. 1940 hlavně pro analytické účely.

20.4. Heyrovský v odpovědi upozorňuje, že jeho přednášková turné nejsou definitivní, protože např. teď obdržel pozvání z Louisiana University na celý rok, což by znamenalo, že jeho vědecké a přednáškové výlety by byly kratší. Dále gratuluje Furmanovi k dědečkovství, zmiňuje se o svých dětech, které by s ním a paní Heyrovskou do USA jely.

12.9. Heyrovský oznamuje Furmanovi, že po průtazích s odjezdem byl stanoven termín odjezdu na 22.12. Přijede lodí tak, aby 1.1.49 byl v Chicagu. Bude tedy cestovat do Baton Rouge, kde chce polarografii přednášet do léta. Do Princetonu by mohl přijet v září či říjnu 1949. Oznamuje, že prof. P. W. West /4/ organizuje polarografické sympozium v Baton Rouge od 9. do 12.3.

26.9. Heyrovský píše o tom, že mu americký konzulát nechce dát vízum, protože není krytí pobytu v USA. Prosí tedy Furmana, aby mu poslal zvací dopis na 4–6 týdnů pobytu s uvedením, jaký honorář obdrží od univerzity za přednášky, diskuse a praktická cvičení se studenty.

27.10.: Furman oznamuje Heyrovskému, že oficiální zvací dopis odeslal prof. Taylor do Prahy a že ví, že už došel.

7.11. Heyrovský oznamuje Furmanovi, že americký konzulát v Praze mu neudělil víza a tudíž nemůže odjet do USA. V posledních 3 týdnech došlo k podivným změnám v postoji amerického konzulátu k návštěvníkům USA. Je to zřejmě politická záležitost. Heyrovský velice lituje, že se nebude moci seznámit s Furmanem a jeho rodinou a prosí ho, aby ho omluvil u prof. Taylora.

Rok 1949

11.12. Heyrovský vyjadřuje vděčnost Furmanovi a Taylorovi za jejich snahu pomoci s cestou do USA. Heyrovský provozuje polarografii v různých směrech včetně oscilografie. Bibliografie prací zabývajících se polarografií má dosud už více než 2000 záznamů, ve světě se narodí každý den jedna polarografická publikace, takže není možné všechny znát, i když se v každotýdenním ústavním kolokviu snaží držet krok s pokrokem v polarografii.

21.12. Furman uvádí, že ve Státech je mnoho lidí zklamáno tím, že Heyrovský nemohl uskutečnit plánovanou cestu. V USA se polarografie stále víc extenzivně používá. U nich v ústavu mají teď nový polarograf fy Leeds/ Northrup – výjimečně skvělé zařízení.

Rok 1952

12.2. Furman děkuje Heyrovskému za bibliografii polarografických prací a na oplátku mu posílá jejich nedávné práce. Píše o své dceři Carol, provdané za dr. Kirkwooda do Kanady. Má již tři děti. Uvádí, že mnoho Heyrovského přátel v USA stále vzpomíná na to, jak nevyšla Heyrovského cesta do Ameriky, čehož doteď litují.

Rok 1953

2.1. Heyrovský se na oplátku zmiňuje o členech své rodiny. O PÚ ČSAV uvedl, že nyní má 30 zaměstnanců, z toho 20 vědeckých pracovníků. V ústavu bojují s místem. K Furmanovi má tři žádosti: aby mu sdělil, co je s prof. Bogertem /5/, který se už rok neozval, že by se rád stal členem American Chemical Society, ale nemá formulář přihlášky (blahopřeje opožděně Furmanovi ke zvolení prezidentem největší a nejdůležitější chemické společnosti na světě) a konečně aby mu poslal separát jisté práce, k níž v ČSR nemá přístup. V současnosti se Heyrovský nejvíce věnuje oscilografické polarografii a uvádí proč, a že stačí přečíst jen 1/10 světové produkce polarografické literatury.

21.1. Furman odpovídá na tři Heyrovského přání. K Bogertovi uvádí, že byl v posledních letech nedobrého zdraví, ale přesto se účastnil akcí pořádaných při jubileu společnosti Diamond na podzim 1951. Přihlášku do Americké chemické společnosti nemá po ruce, ale určitě bude Heyrovskému zaslána. Upřesnil, že prezidentem Americké chemické společnosti byl v roce 1951, nyní už není ve funkci, ale je doživotním členem rady této instituce. Žádaný separát mu pošle přímo jeden z autorů práce.

Praha, 6.9. Heyrovský gratuluje Furmanovi k udělení Palladium Medal. Ví o Furmanově přednášce při udělení medaile a těší se na její obsah. Jednou větou si postěžoval na zmarněnou cestu do Stockholmu na kongres /6/.

Pramen: Fond Jaroslava Heyrovského, korespondence, inv. č. 651, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ H. Eyring, americký fyzik. chemik, děkan chem. departmentu Princeton University; /2/

Dopis se nezachoval; /3/ H.S. Taylor (1890-1974), profesor teoretické a fyzik. chemie Princeton University;

/4/ P.H. West, americký fyzik. chemik, profesor Louisiana State University; /5/ M. T. Bogert (1868-1953), americký organ. chemik, profesor Columbia University; /6/ Všechny Heyrovského dopisy byly odeslány z Prahy, Furmanovy z Princetonu.

H. HACK

Profesor chemie na College of Physicians and Surgeons, School of Dentistry, San Francisco

Rok 1935

5.2. Hack píše Heyrovskému, že neměl čas se věnovat ferrátům. Nyní jej zajímá, jak měřit polymeraci vody. Má speciální zařízení umožňující měření při nízkých teplotách. Měření difuze vody skrz keramické filtry jsou však zatížena velkými chybami. Hackovou nevýhodou je, že učí budoucí dentisty a ne chemiky, z čehož vyplývá, že nemá správné možnosti experimentování. Difuse vody skrz keramické filtry by možná byla dobrá tematika pro Heyrovského studenty /1/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č.748, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Dopis byl napsán v San Francisku.

H. S. HASKELL

Asistent ředitele (presidenta) nadace Carnegie Endowment for International Peace

Rok 1932

9.3. píše Haskell Heyrovskému o své korespondenci s Bogertem /1/, který Heyrovského označil jako perspektivního kandidáta na hostujícího profesora, o čemž rozhodne nejbližší schůze výboru Carnegie. Od Bogerta ví, že Heyrovský hodlá strávit v USA jen půl roku, ať tedy napíše, zda od října 1932 do ledna 1933 či od února do června 1933. Podle pravidel Carnegie má být hostující profesor jen na jedné nebo dvou univerzitách a tudíž stěží stihne Heyrovský navštívit více univerzit či průmyslových zařízení.

Heyrovský 21.3. děkuje Haskellovi za všechny důležité návrhy týkající se jeho pobytu v USA. Program, který tam chce absolvovat, posílá Buttlerovi /2/. V USA by rád pobyl na jednom či dvou místech, např. na Columbia University nebo na Cambridge University nebo i jinde – podle Haskellova uvážení.

Haskell 5.4. upozorňuje Heyrovského, že jeho přítel profesor Schulze z Columbia University, bude v blízké v Praze a Heyrovský by se ho měl ujmut.

24.4. Heyrovský bere na vědomí, že do Prahy přijede profesor Schulze s manželkou. Jako předseda vědecké sekce Amerického ústavu v Praze připraví pro ně vhodný program a poskytne jim veškeré informace.

6.5. Haskell oznamuje Heyrovskému, že mu byla schválena hostující profesura na letní semestr studijního roku 1932/33. Přikládá dopisy z Universty of California a California Institute of Technology (CIT) o termínech, kdy by tam Heyrovský účinkoval. Radí Heyrovskému, aby se spojil s prezidenty obou vysokých škol a domluvil detailně svoji akademickou aktivitu na školách. Potvrzuje příjem Heyrovského dopisu z 24.4. Carnegie nic nenamítá, aby se Heyrovský zastavil na University of Michigan a University of Chicago. Columbia University v New Yorku je připravena Heyrovské ho přijmout. Pro Harvard ať počítá se 2-3 dny. Návštěva Washingtonu nemusí být tak dlouhá.

Haskell 2.6. žádá Heyrovského o jeho fotografie pro tisk, který oznámí Heyrovského hostující profesuru.

19.6. oznamují manželé Heyrovští radostnou novinu, že se jim narodil 29.5. syn Michael, který tak vytvořil sourozeneckou dvojici s tříletou sestřičkou.

Heyrovský 19.6. děkuje za kopie dopisů Butlera /3/ autoritám CIT a University of California o hostujícím profesoru Heyrovském. V Praze mu skončil semestr, takže bude mít čas připravit se na cestu do USA po odborné stránce. Zatím nic neslyšel o profesoru Schulzovi. Je stále připraven na jeho příjezd. Děkuje Haskellovi za péči, kterou vynakládá s jeho cestou do USA.

22.6. posílá Heyrovský kopie dopisů, které posílá představitelům CIT a University of California.

Haskell 1.7. potvrzuje příjem Heyrovského fotografií. Předpokládá, že manželé Schulzovi dorazili už do Prahy. Gratuluje k narození syna Michaela.

8.7. Haskell děkuje za dopis obsahující kopie Heyrovského listů presidentům západoamerických vysokých škol. Upozorňuje Heyrovského na svoji funkci: je asistentem presidenta (ředitele) nadace.

Heyrovský 22.10. uvádí v dopisu definitivní program pobytu v USA. Prahu hodlá opustit 18.1.1933, do New Yorku dorazí kolem 25.1. Tam se chce pozdržet 2-3 dny, navštívit pana Butlera a některé kolegy. Kolem 30.1. vyrazí na cestu na Západ, v Berkeley chce být 7.2. a o dva dny později začít s přednáškami. V Berkeley zůstane do počátku dubna, poté se přemístí do Pasadeny. Začátkem července chce při zpáteční cestě na Východ navštívit některé další univerzity, kde hodlá přednášet. Může být při nich označován jako Carnegie Visiting Professor? Dotazuje se dále, zda může dostat zálohu od Carnegie Endowment, protože teď bude mít výdaje za visa, lodní lístek atd. K vystavení amerického visa by uvítal od Carnegie potvrzení o hostující profesuře. Manželé Schulzovi se Heyrovskému neohlásili – škoda!

Podle Haskellova dopisu z 10.11. Heyrovský po splnění povinností přednášek může klidně při svém návratu přednášet i na jiných vysokých školách. Příkládá pověřující list podepsaný prezidentem nadace Butlerem. Lituje, že nedošlo k setkání s manželů Schulzových s Heyrovským, může k němu dojít v New Yorku. Informuje, že na cestě je šek na 1000 dolarů jako záloha. Heyrovský 27.11. děkuje za šek na 1000 dolarů. Navrhuje, že další peníze by mohl dostat po příjezdu do New Yorku, další v Pasadeně a zbytek v červnu po ukončení přednášek. Haskell souhlasí 6.12. s Heyrovského návrhem, jak vypořádat honorář za přednášky. 11.12. Heyrovský oznamuje, že už má lodní lístek. Loď vypluje z Rotterdamu a v New Yorku má být 29.1. 1933. Bude cestovat 1. třídou. V Berkeley chce být 6.2. Z Prahy odjede 17.1. Haskell z Heyrovského dopisu ví, že do New Yorku dorazí 29.1., ale on bohužel bude ten den mimo New York, ale 30. 1. už bude opět v úřadu, kde Heyrovského rád přivítá. To píše do Prahy 29.12. Obstará mu hotel poblíž sídla Carnegie Endowment.

Rok 1933

14.1. Heyrovský prosí Haskella, aby mu zamluvil pokoj v hotelu King's Crown. Dozvěděl se, že loď, jíž měl plout do USA, odpluje kvůli nedostatku pasažérů o 2 týdny později a proto si zajistil kabinu 2. třídy na jiné lodi vyplouvající z Brém 24.1., která dorazí do New Yorku za 4-6 dnů. Haskell 3.2. posílá Heyrovskému do Berkeley dopis doporučující Heyrovského přízni profesora Barrowa, bývalého presidenta University of California a nyní profesora politických věd, který je také ve správní radě Carnegie Endowment. Barrow jistě rád Heyrovskému napomůže. Týž den posílá Haskell Heyrovskému dva poslední dopisy, v nichž se Američané zajímají o polarograf.

Únor: Heyrovský píše Haskellovi o srdečném přivítání na univerzitě, o skvělém ubytování v Universitním klubu, kde obývá jednu komfortně vybavenou místnost. Jeho první dojmy jsou tedy velmi příznivé. Hned začne s přednáškami na biochemickém ústavu. Bude si vést deník z pobytu v USA pro Carnegie, v něm popíše své aktivity. Nebo má psát čas od času Carnegie zpráv?

14.2. Haskell je potěšen Heyrovského zprávou, že jeho nástup na University of California byl bez problémů. Vítá Heyrovského nápad vést si deník z pobytu v USA i to, že hodlá poslat po absolvování stáže zprávu Carnegie.

Haskell 10.3. vložil do dopisu výstřižek z Indiananopolis News týkající se polarografu. Carnegie dostala už hodně žádostí o informace o polarografu, a proto Heyrovského žádá o zaslání asi tuctu prospektů o přístroji.

Už 27.3. Haskell děkuje za zaslání prospektů. Po 8.4. bude Heyrovskému psát na c/o CIT.

Paní Haskellová se pídí po knihách Franze Kafky. Proto Haskell Heyrovského žádá, aby se po nich v Praze podíval /3/.

8.5. Haskell píše Heyrovskému do Pasadeny, děkuje za zprávu, že paní Heyrovská má pro paní Haskellovou tři Kafkovy knihy. Pošle do 20.5. Heyrovskému šek-honorář za přednášky. Těší se na setkání s Heyrovským v New Yorku. Uvádí skutečnost, že Heyrovským oznámené posláni 40 prospektů o polarografu zatím do New Yorku nedošlo. Jeden prospekt by měl Heyrovský rozhodně poslat profesoru Willardovi z University of Michigan.

Heyrovský 17.5. potvrzuje dva Haskellovy dopisy včetně toho s šekem na 1500 dolarů jako vyrovnání za činnost hostujícího profesora. Navíc bude mít v Pasadeně ještě dvě přednášky a v červnu jednu veřejnou v Los Angeles. 4. června odjede z Pasadeny a nastoupí cestu na severozápad a východ USA. Hodlá publikovat své americké přednášky.

19.5. Haskell v dopisu obdivuje seznam Heyrovského přednášek, které dosud v USA měl. Doufá, že přednášky se neopotřebují. Lituje, že Heyrovský se v New Yorku zdrží pouze 1 den, navrhuje schůzku na 30.6., v ten den bude doma i jeho paní. Potěšitelná je novinka, že Academy of Arts and Sciences Heyrovského zařadila mezi své zahraniční členy. Také Heyrovského členství v Sigma Xi Fraternity z Kalifornie jistě pomohlo navázat Heyrovskému přátelství s kolegy pro budoucnost. Jako vhodné nakladatelství pro Heyrovského knihu doporučuje Macmillan Co. Carnegie je však jen málo napojena na toto nakladatelství /4/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 2571, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ M.T. Bogert, americký chemik, odborník v chemii parfémů, Dr.h.c. UK; /2/ N.M. Butler, president Carnegie Endowment, laureát Nobelovy ceny míru z roku 1931, Dr.h.c. UK; /3/ Heyrovský tím pověřil v dopise domů svoji manželku; /4/ Haskell všechny své dopisy psal z New Yorku, Heyrovský dopisy z roku 1932 z Prahy, únorový z roku 1933 z Berkeley a květnový (17.5.) z Pasadeny.

Alan HAUKE

Profesor na Midland College, Department of Philosophy, Frémont, Nebraska

Rok 1965

5.5. píše Hauk Heyrovskému jako laureátu Nobelovy ceny a pokládá mu dvě otázky

9.6. Heyrovský odpovídá na Haukovy otázky takto: k eliminování válek a zajištění světového míru na Zemi může přispět OSN. K problému, jak zajistit potraviny je třeba zavést kooperaci mezi lékaři a novými zdroje energie. Lékařům je zapotřebí pomoci při hledání účinných prostředků ke kontrole porodnosti /1/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 799, Archiv AV ČR, Praha

Poznámka: /1/ Haukův dopis byl odeslán z Frémontu, Heyrovského z Prahy.

Felix HAUROWITZ (1896–1986)

Pražský Němec, emigroval do USA v roce 1938, profesor biochemie Indiana University

Rok 1959

Haurowitz 7.12. píše Heyrovskému, jak byl potěšen zprávou z tisku, že Heyrovskému bude udělena Nobelova cena, k níž mu posílá srdečné a upřímné blahopřání, byť poněkud opožděně, protože teprve nedávno se vrátil do Bloomingtonu. Vzpomíná na Heyrovského a Brdičkovy zajímavé semináře v Praze na univerzitě. Škoda, že se s Heyrovským nesešel na mezinárodních kongresech. Ty se však nyní tak specialisují, že to bylo prakticky nemožné. Heyrovského kolegové Šorm /1/, Šterzl /2/ a další ho pozvali do Prahy, zlatou Prahu by znovu rád viděl, ale trpké vzpomínky zatím převažují /3/. Doufá však, že Heyrovský by mohl přijet do USA a navštívit Indiana University v Bloomingtonu, kde on jako předseda Colloquium Committee má v referátě zvaní cizích vědců, takže toto pozvání může Heyrovský považovat za oficiální. Rádi by v Bloomingtonu vyslechli Heyrovského přednášky. Univerzita může Heyrovskému zaplatit cestovné z jiného místa v USA a vyplatit za přednášky příslušný honorář. Prosí Heyrovského o včasnou zprávu o eventuálním příjezdu do USA. Omlouvá se za nesprávnou češtinu, má málo příležitostí česky hovořit, jen s manžely Hlavatými /4/, s nimiž dělá různé výlety.

Rok 1966

30.9. žádá Haurowitz Heyrovského, aby přijal v PÚ profesora Guckera/5/, který bude na podzim v Československu. Má se tam zúčastnit symposia o aerosolech. Ubytován bude v Liblicích. Rád by navštívil Heyrovského, kterého může seznámit s životem v Bloomingtonu. Haurowitz se dotazuje, zda A. Heyrovský /6/ je profesorův příbuzný, četl totiž v poslední době některé jeho práce. Heyrovský v dopisu z 2.11. lituje, že se nesešel s profesorem Guckerem, protože byl právě hospitalizován. Teprve zítra bude z nemocnice propuštěn. Paní Heyrovská spolu s profesorem Brdičkou /3/ doprovodila manžele Guckerovy na letiště. Heyrovský si velmi váží Guckerovy návštěvy v PÚ. K A. Heyrovskému uvádí, že ho promoval, ale nezjistil, že by byl jeho příbuzným. Dále píše o kariéře syna Michaela a dcery Jitky.

Rok 1967

9.4. píše Haurowitz paní Heyrovské vzpomínku na jejího manžela. Jistě slyšela z mnoha stran, že Heyrovského smrt znamená velikou ztrátu pro vědu a zvláště pro chemii. Haurowitz píše ne jako kolega Heyrovského, ale jako dobrý přítel Heyrovského. Paní Heyrovská asi ví, že založili utrakvistickou Societas Microchimica a měli schůze buď na německé univerzitě nebo v Heyrovského ústavu na české univerzitě, kde se Haurowitz často se účastnil na seminářích tam pořádaných. Když Haurowitz převzal stolicí biochemie v Istanbulu, zjistil, že tamní profesura

fyzikální chemie je volná, neobsazená, o čemž informoval Heyrovského. Rektor istanbulske univerzity Haurowitze požádal, aby pozval Heyrovského do Istanbulu, což on rád učinil. Heyrovský tehdy odpověděl, že Československo neopustí v těžké době a zůstane v Praze. Haurowitz neví, zda o této záležitosti paní Heyrovská ví a myslí si, že by ji to mohlo zajímat. Vloni, když byli manželé Guckerovi v Praze, po návratu vyprávěli, jak vzorně se o ně starala paní Heyrovská /8/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 802, 3346, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ F. Šorm (1913-1980), český organický chemik; /2/ J.Šterzl (1925), český mikrobiolog a imunolog; /3/ Haurowitz naráží na nucený odchod do emigrace z rasových z rasových důvodů v roce 1938; Psal Heyrovskému hned po skončení 2. světové války z Istanbulu, kam z ČSR emigroval. Na tamní univerzitě byl šéfem katedry fyziologie až do roku 1946, potom se přestěhoval do USA. V dopisech z Istanbulu uvedl, že nabídl své služby československému ministerstvu školství, což by znamenalo jeho návrat do vlasti, ale československé úřady neměly o něj zájem – byl to Němec, ač hovořil česky jako rodilý Pražan. Odpovědi Heyrovského do Istanbulu se nezachovaly, ani předválečné, ani poválečné; /4/ V. Hlavatý (1894-1969), český matematik, emigroval v roce 1948 do USA; /5/ F.T. Gucker, Jr, americký fyzik. chemik; /6/ A. Heyrovský (1923), český analytický chemik, žák profesora O. Tomička; /7/ R. Brdička (1906-1970), český fyzik. chemik, pedagog UK, žák Heyrovského; /8/ Všechny Haurowitzovy dopisy byly odeslány z Bloomingtonu (Indiana, USA) a byly napsány slušnou češtinu. Dopisy Heyrovského byly odeslány.

A. L. HENNE

Americký chemik, pedagog Ohio State University, Columbus

Rok 1955

Henne 26.4. píše Heyrovskému, že je nyní na Americké univerzitě v Bejrutu v chemickém departmentu jako hostující profesor. Popisuje poměry na pracovišti a o možnostech vědecky pracovat. Dotazuje se na difusní koeficienty v Ilkovičově rovnici dvou organických sloučenin. 13.5. odpovídá Heyrovský na Hennův dotaz.

Rok 1958

13.6. Henne přeje Heyrovskému příjemný pobyt v Číně a těší se na shledanou buď v Praze, nebo ve Státech.

Z Hennova dopisu z 29.7. se Heyrovský dovídá, že Henne po návratu do USA zjistil, že univerzita, ve které pracuje, má jisté fondy k pozvání vynikajících vědců na několikaměsíční až roční stáže. Univerzita věří, že hosté, kteří přijdou, budou učit, cítí-li se na to, provádět výzkum nebo psát vědecké statě do knih, které univerzita vydává. Hlavní účel je získat lidi, kteří by mohli být

inspirací studentům a univerzitnímu sboru. Henne se dotazuje, zda by Heyrovský neuvažoval přijmout pozvání od univerzity. Má zjistit, jaké by byly Heyrovského požadavky. Univerzita je připravena Heyrovského co nejdříve oficiálně pozvat. Proto prosí o urychlenou odpověď.

Heyrovský odpovídá až 3.9. Je potěšen, že je zván do Columbusu k přednášení a k výzkumu. Bojí se však, že úřady jak americké, tak československé jeho cestu neschválí.

Navíc se cítí přetížen prací v PÚ. Oznamuje, že zítra letí se synem do Číny, kde bude přednášet. Po návratu chce zůstat doma celý příští rok. Je velmi polichocen skvělou nabídkou z Columbusu, ale z uvedených důvodů už rezignoval na cestu do Nového světa a spokojí se se Starým světem /1/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, osobní korespondence, inv. č. 828, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Heyrovský své dopisy psal v Praze, Henne v Bejrutu (Libanon) a v Columbusu.

Anna HERASYMENKO

Vdova po Polykarpu Herasymenkovi, který byl Heyrovského žákem a který emigroval do USA

Rok 1959

23.1. paní Herasymenko s velkým zpožděním oznamuje, že 6.11.1958 zemřel její manžel Polykarp. Prosí Heyrovského o krátké zhodnocení manželovy vědecké práce.

Heyrovský 26.4. píše paní Herasymenko, že zprávu o smrti jejího muže dostal už dříve od amerických přátel. Obdivně popisuje činnost Herasymenka v Praze. Jako cennou památku na něho má plaketu-měděnou medaili s Heyrovského profilem, kterou mu Herasymenko dal v roce 1932.

3.11. Herasymenková co nejsrdčněji blahopřeje Heyrovskému k Nobelově ceně. O tom, že mu náleží, byl přesvědčen její zesnulý manžel. Herasymenkovou velmi potěšil Heyrovského dopis z 26.4., v němž chválí Herasymenka /1/

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 833, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Heyrovského dopis byl odeslán z Prahy, Herasymenkové z New Yorku.

John HERMAN (1878–1951)

Americký chemik českého původu, žák Heyrovského, RNDr. (Univerzita Karlova)

Rok 1933

5.6. Herman Heyrovskému sděluje, že písáčka, která měla zaznamenávat Heyrovského přednášku, si zlomila ruku.

Herman píše česky 14.7., že Heyrovského dopis obdržel /1/ a čeká na polarograf. Těší se na Brdičkovu návštěvu. Doufá, že bude mít čas v srpnu na zkoušku z polarografie. Přípravuje se na cestu do Prahy. Píše o Dr. Dominovi /2/, který je přítelem Havlasových, o Američanovi panu Spirkovi, který ztrácí beznadějně zrak. Herman by mu rád pomohl, ale to by nemohl jet do Prahy. Doufá, že Heyrovský brzy uvidí Hermanovu neteř ve Francii, kam občas zajíždí.

Rok 1937

11.8. Herman doufá, že O. Müller /3/ získal polarograf vyrobený v Pasadeně. Zmiňuje se o výrobcích polarografů v Americe. Američtí lékaři se zajímají o diagnosu rakoviny podle Brdičky. Žádá Heyrovského, aby Brdička /4/ detailně popsal testy na rakovinu, aby je mohli provést v USA. Uvádí, že nyní on sám používá polarografii omezeně.

Rok 1939

14.4. Heyrovský vysvětluje, jak to bylo se 100 dolary, které Herman poslal jako předplatné na Collection.

Herman píše 27.5., že dostal peníze za prodaný polarograf a že něco z nich poslal Müllerovi. Oznamuje, že americká Mineralogická společnost bude v Los Angeles v roce 1940 pořádat výstavu a on bude jejím vedoucím. Popisuje, co bude na výstavě k vidění.

Rok 1945

Herman 7.10. se zmiňuje o jistém Dr. Viktoru Heřmanovi, vzdáleném příbuzném. V Londýně zaplatil předplatné na Collection.

6.12. Herman děkuje Heyrovskému, že zavolal Hedvice Heřmanové. Dotazuje se, zda manželé Koutští přežili válku. Doufá, že přemluví manželku k cestě do Prahy na oslavy 600. výročí založení Univerzity Karlovy. Zmiňuje se o svém domě, který prodává. Z domu si ponechá na výzkum jen místnost s polarografem a spektrografem.

Rok 1946

12.12. informuje, že na jedné konferenci se potkal s profesorem Mc Bainem /5/, který zná Heyrovského z jeho pobytu v USA v roce 1933. Psal sestřenicí a zval ji k sobě. Ví, že nyní vycestovat do Ameriky není snadné.

Rok 1947

Herman se v dopisu z 10.3. diví, že dosud nedošel Heyrovským jeho balík. Doufá, že Herasymenko /6/ je na svobodě /7/.

4.9. Hermana potěšilo, že Heyrovský bude v Americe někdy v roce 1948 či 1949. Myslí si, že se ještě před tím uvidí.

V dopisu z 13.11. Herman píše, že dělá pro kalifornský Báňský úřad zprávu. Úřadu dal k dispozici polarograf a půjčil mu spektrograf. V příštím roce počítá Jihokarolinská akademie věd s přednáškou Heyrovského, uvádí jména Forest /8/ a Mulliken /9/, s nimiž se setkal.

14. 11. Herman oznamuje, že odeslal balík, který má být v Praze před Novým rokem. Také již poslal poplatek 100 dolarů k oslavám Univerzity Karlovy.

Rok 1948

Podle listu z 10.1. začal Herman shánět vízum k cestě do ČSR. Peníze, které poslal Heyrovskému, má příjemce podle svého uvážení užít.

23.3. Herman píše, že dostal k oslavám Univerzity Karlovy pozvání od prorektora univerzity i z ministerstva informací, ale nepřijede, protože jeho žena vážně onemocněla a mohla by i zemřít, než by se z Prahy vrátil. Proto zrušil všechny rezervace. Doufá, že Heyrovského rodina je v pořádku. Těší se setkání s Heyrovským v USA.

V Hermanově dopisu z 12.4. je stručná zmínka o tom, že už ví, proč Heyrovský nemůže přijet do USA /10/. Oznamuje, že zdravotní stav jeho ženy se lepší.

Heyrovský 16.5. mj. píše o 100 dolarech, které mu Herman poslal a co za ně pořídil. Též se zmiňuje o 10 dolarech jako subskripci na Collection, kterou Američané mají však dělat přímo v USA a ne v ČSR. Peníze by mohl předat slečně Hedvice Heřmanové. V současné době se Heyrovský snaží získat cestovní pas.

Herman v dopisu z 10.9. věří, že se Heyrovský do USA se v roce 1949 přece jen dostane.

Vše je připraveno k přednáškám na pobřeží – spektrograf i polarograf ke stanovení stopových prvků v rostlinách i živočiších. Paní Hermanová se uzdravila.

29.12. píše Heyrovský o zklamání, které mu připravil americký konsulat v Praze, když mu odmítl dát vízum k cestě do USA. Líčí kroky, které ve věci jeho víza činili američtí profesori – vše marné. Je to zřejmě věc politiky. Ze zaslanych 100 dolarů uhradil 1600 Kč za paleontologické obrazy, se zbytkem 3600 korun neví co dělat, když je nemůže použít k cestě do USA. Mohl by je věnovat na odměny Heyrovského soutěže o nejlepší polarogramy- nazvalo by se to Cena Dr. Hermana. Za 1. místo v soutěži by byla odměna 2000, za 2. místo 1000 a za 3. místo 600 Kč. Heyrovský by udělal Ceně Dr. Hermana náležitou reklamu. V roce 1948 Heyrovský nedostal povolení přednášet v cizině, ale potíže ve výzkumu že nemá. Předplatné Collection ať Herman platí v USA, nikoli jemu.

Rok 1949

27.2. Heyrovský líčí, jak to bylo vloni s jeho vízem na americkém konsulátu. Navíc dcera Jitka nemohla jako dospělá jet s rodinou atd. atd. Rozhodně děkuje Hermanovi a dalším americkým profesorům za jejich snahu dostat Heyrovského do USA. Cenu J. Hermana (3600 Kč) rozdělí – se svolením Hermanovým – čs. polarografistům. Heyrovského vědecká práce běží bez obtíží. Ve škole mají 22 doktorandů, takže mají s Brdičkou dost co dělat. Polarografie stále nabývá na objemu, počet polarografických publikací dosáhl čísla 1800. Situace s jídlem se v ČSR lepší, ale s textilem je to horší. Heyrovského rodina je v pořádku.

Herman 6.7. předpokládá, že Heyrovskému už došla kniha o stopových minerálech v rostlinách. Píše, že ho otázka, jak přispívají minerálie k růstu rostlin, velice zajímá. Jako příklad uvádí „zinkové fialky“.

V dopisu z 16.8. je popis Hermanových pokusů –analýz popele z rostlin. Zabarvení rostlin je závislé na obsahu olova, stříbra či mědi, event. manganu nebo zinku.

Podle dopisu z 29.9. Herman zjistil, že „zinkové fialky“ rostou ve Vestfálsku, ovšem získat je v USA je obtížné. Prosí Heyrovského o radu, kde a kdy je možné tyto fialky získat, touží po nich.

11.12. Heyrovský vysvětluje Hermanovi, že vůbec není snadné získat ze západního Německa zprávy o vestfálských fialkách. Poštovní styk se západním Německem je omezený. Uvádí příklad: v roce 1948 mu vyšla v západním Berlíně kniha a on ji dostal až po 8 měsících přes Londýn. Nelze se potom divit, že nemůže jet na Západ na kongresy, symposia a další vědecká setkání. Věří, že vše se v tomto ohledulepší v roce 1950. V ústavu mají teď 22 doktorandů a dostatečné množství polarografů.

Rok 1950

21.2. Herman znovu píše o fialkách, je jimi skoro posedlý. Od firmy Sargent dostal polarograf, který věnoval Jihokarolinské univerzitě. Chytil chřipku a ležel s ní celý měsíc. Jeho žena je už téměř zdravá. Rozhodl se prodat dům i firmu. Příjmy manželů Hermanových jsou dostatečné k slušnému životu a mohla by je ohrozit jen velká inflace. Zajímá se o Brdičku, co nyní dělá.

Heyrovský 5.4. si píše Hermanovi o dva reprinty prací z časopisů v ČSR nedostupných. Oznamuje, že je ředitelem nového Polarografického ústavu (PÚ). Žádá Hermana a americké polarografisty, aby PÚ věnovali co nejvíc svých reprintů. Na fialky nezapomněl, čeští botanici se je snaží sehnat.

Herman 27.6. píše Heyrovskému, jak musel na jisté americké univerzitě vysvětlovat rozdíl mezi DSc. a RNDr.

Rok 1951

13.11. Heyrovský kondoluje paní Hermanové k úmrtí manžela. O jeho smrti ho informovala neteř slečna Heřmanová. Prosí paní Hermanovou, aby mu event. napsala o posledních dnech manžela / 11/.

Pramen: Fond J.Heyrovského, osobní korespondence, inv. č. 838, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Koncept dopisu se nezachoval; /2/ K. Domin (1883-1953), český botanik, pedagog UK; /3/ O.H. Müller (1908-?), americký fyzik. chemik a fyziolog německého původu, polarografista, žák Heyrovského; /4/ R. Brdička (1906-1970), český fyzik. chemik, pedagog UK, žák Heyrovského; /5/ J.W. Mc Bain, americký fyzik. chemik; /6/ P. Herasymenko (1900-1958), fyzik. chemik ukrajinského původu, polarografista, žák Heyrovského; /7/ Herasymenko žil od roku 1939 v USA, což Herman asi nevěděl; /8/ L. de Forest (1873-1961), americký elektrotechnik; /9/ R.S. Mulliken (1896-1986), americký fyzik. chemik,

laureát Nobelovy ceny v roce 1966; /10/ Je podivné, že už 12. dubna Herman věděl, že Heyrovský se stěží dostane do USA; /11/ Všechny dopisy psal Herman z Los Angeles, Heyrovský z Prahy.

B. J. HOEL

Redaktor The Christian Science Monitor, Boston

Rok 1964

5.6. Hoel píše, že redakci bostonského žurnálu zaujali dva laureáti Nobelových cen Sumner /1/ a Theorell /2/, kteří volají po fluorizaci pitné vody. Od Heyrovského redakce žádá vyjádření k tomuto tématu.

2.7. Heyrovský odpovídá, že problém konsultoval se známým českým stomatologem Bažantem /3/. V Československu byla před 6 lety vybrána dvě města (Tábor a Písek), kde se zkoušely účinky fluoru ve vodě na člověka. V Táboře, kde byla voda fluorizována, se poškození zubů u dětí snížilo o 60% oproti Písku, kde fluorizace nebyla prováděna. Po těchto zkušenostech se fluorizace vodovodní vody zavedla v ostatních regionech republiky. Heyrovský si osobně myslí, že pro konečné rozhodnutí budou důležité výsledky i biochemických zkoušek.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 868, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ J.B. Sumner (1887-1955), americký chemik, pedagog Cornell University v Ithace, laureát Nobelovy ceny v roce 1946; /2/ A.H.T. Theorell (1903-1982), švédský fyziolog, pedagog Karolinska Institutet, laureát Nobelovy ceny za rok 1955; /3/ V. Bažant (1905-1994), český stomatolog, pedagog UK.

R. HOLMAN

český přistěhovalec žijící v kalifornské Pasadeně

Rok 1933

16.5. Holman zve Heyrovského na 18.5. na pravou českou večeři s pivem k nim domů. Prosí o potvrzení, zda přijde /1/, /2/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 863, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Heyrovského odpověď se nezachovala, takže nevíme, zda pozvaný byl na večeři; /2/ Dopis psaný česky byl odeslán z Pasadeny.

R. P. CHAPMAN

Tajemník analytické sekce IUPAC

Rok 1951

15.1. Chapman zve Heyrovského na 12. kongres IUPAC, který má být v září v New Yorku a žádá ho o jeden či více sdělení v analytické sekci. Kongres bohužel nemá fondy na úhradu nákladů účastníků. Přesto Chapman věří, že se Heyrovský kongresu zúčastní /1/, /2/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 945, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Heyrovský se kongresu nezúčastnil; /2/ Chapmanův dopis byl odeslán ze Stanfordu

A. R. CHOPPIN

Profesor a děkan Louisiana State University, Baton Rouge

Rok 1948

18.10. Choppin nesmírně lituje, že někdo z pražského amerického konsulátu si neuvědomuje, že hostující lektor je vždy osoba s vynikajícími znalostmi, na niž je kterákoli americká univerzita hrdá, že ji má ve svém učitelském sboru. To si v Praze neuvědomili. Posílá Heyrovskému kopii notářsky ověřeného prohlášení, které bylo odesláno do Prahy na konsulát.

22.11. Choppin s nefalšovaným pocitem mimořádného zklamání se dovídá, že Heyrovský nemůže přijet do USA. Přitom byl už připraven program pobytu Heyrovského v Baton Rouge. Choppin se vrátil z Chicaga, kde diskutoval nastalou situaci s panem Mintsem /1/ z firmy Sargent. Také poobědval s dr. Summerbellem z Northwestern /2/ a vysvětlil mu situaci. Všichni jsou zklamáni faktem, že Heyrovský nepřijede. V blízké budoucnosti snad dojde k uspokojivým.

dohodám (myslí se vlád). Choppin však cítí, že k tomu jen tak brzy nedorazí. On i celá univerzita budou šťastni, podaří-li se Heyrovskému uskutečnit pobyt v USA. Univerzita i on sám jsou připraveni pobyt připravit /3/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 2882, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ T.M. Mints, prezident firmy Sargent se sídlem v Chicagu; /2/ Summerbell, profesor Western Reserve University, Cleveland; /3/ Dopisy byly odeslány z Baton Rouge

K. JAKOBY

Academic Press, Inc., Publishers, New York

Rok 1950

11.9. Jakoby ujišťuje Heyrovského, že název knihy bude upraven přesně podle Heyrovského návrhu /1/.

3. 10. Heyrovský potvrzuje, že leteckou poštou mu byly doručeny stránkové korektury. Ani po třech dopisech Berlovi /2/ mu od něj nepřišla odpověď. Posílá zpět do New Yorku opravené korektury a žádá o novou sadu vysázených korektur po opravách. Také žádá o vrácení zapůjčených obrázků a diagramů /3/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 2509, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Heyrovský navrhl pro Berlovu knihu název „Physical Methods in Chemical Analysis“, která vyšla v roce 1951. Heyrovský do knihy napsal kapitolu s názvem „Metallurgical Polarographic Analysis, Polarographic Titrations“; /2/ W.G.Berl, americký chemik, pedagog Maryland University; /3/ Jakobyho dopis byl napsán v New Yorku, Heyrovského v Praze.

F. W. JAMES

Vedoucí Chemical Dep., Mercer University, Macon, Georgia USA

Rok 1968

29.10. James píše Heyrovskému /1/, že v létě se jeho department přestěhoval do nového objektu, v jehož seminární místnosti plánuje rozmístit portréty osob, které se mimořádně zasloužily o chemii. Prosí proto Heyrovského o jeho podepsaný portrét.

6.11 paní Heyrovská posílá poslední Heyrovského fotografii a kartičku s jeho podpisem, který mohou k fotografii vmontovat /2/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 1006, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ James zřejmě nevěděl, že Heyrovský před 18 měsíci zemřel; /2/ Jamesův dopis byl napsán v Maconu, dopis paní Heyrovské v Praze.

Joseph JORDAN

Profesor chemie na The Penn State University, University Park, Pennsylvania

Rok 1966

18.7. Jordan v dopise vzpomíná na návštěvu PÚJH a pohostinnost paní Heyrovské. Michal /1/ že ho provedl ústavem i noční Prahou. Michalovi posílá poštou vyžádaný separát a ústavu separáty polarografických prací vzniklých na Penn State University /2/

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 1063, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Michalem je Heyrovského syn, vědecký pracovník PÚJH; /2/ Jordan napsal dopis v University Park

The JOURNAL OF THE ELECTROCHEMICAL SOCIETY, New York

Rok 1955

3.1. Heyrovský doporučuje editoru Journalu k otištění krátké sdělení jeho spolupracovníka dr. Vlčka /1/, který je reakcí na článek E. H. Lyonse „Electronic configuration in electrodeposition from aqueous solutions“ otištěný nedávno v Journalu /2/.

Rok 1958

22.8. posílá editoru Journalu své doporučení k otištění diskusního příspěvku jeho spolupracovníka dr. Zumana /3/ k článku autorů Kabasanalina a Mc Glottena. Heyrovský považuje Zumanovu kritiku za korektní. Zuman je zkušený polarografista v oblasti steroidů a je větším odborníkem než autoři článku uveřejněném v Journalu.

9.9. paní Michalski /4/ děkuje za Heyrovského dopis z 22.8. s kopií diskusního příspěvku Zumana k článku Kabasanalina a McGlottena. Zumanův příspěvek redakce postoupila editoru Journalu dr. Kingovi /5/.

18.9. Michalski oznamuje Heyrovskému, že postoupila Zumanův příspěvek autorům kritizovaného článku. Pokud oni odpoví do 3.10., objeví se jak Zumanův příspěvek, tak odpověď na něj v prosincovém čísle Journalu, když termín nestihnou, budou oba materiály otištěny v následující diskusní rubrice Journalu v červnu 1959.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 2792, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky. /1/ A.A. Vlček (1927-1999), vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /2/ Vlčkův článek byl otištěn v červnovém čísle Journalu v roce 1955; /3/ P. Zuman (1926), vědecký pracovník PÚ, žák Heyrovského; /4/ N. Michalski, asistentka editora Journalu; /5/ C.W. King, editor Journal.

Edith M. JURKA

Americká stipendistka, studovala ve 30. letech na Přírodovědecké fakultě UK u profesora Heyrovského, později lékařka

Rok 1939

31.5. Jurková se omlouvá, že nepsala. Čs. konsul jí totiž řekl, že dopisy adresované do Československa nebudou asi doručeny. Nechtěla na obálku napsat Německo, takže raději nepsala. Dr. Bayne-Jones /1/ psal panu docentovi (asi Brdičkovi /2/), takže se rozhodla napsat

Heyrovskému. Prohlížela všechny fotografie, které má z Prahy. Představuje si, jak rostou Míša a Jitka. Podle Brdičkových publikací je zřejmé, že FCHÚ UK je aktivní i přes hrozné poměry v Praze. Chválí Brdičku, že jí posílá separáty prací. Zajímá ji vše kolem výzkumu rakoviny.

13.8. píše z lodi plující do USA. Vysvětluje, proč byla v Praze jen dva dny, po které se nesetkala s Heyrovským. V ústavu na Albertově našla Dr. Nováka /3/, později přišli Brdička a Klumpar /4/, kteří ji informovali, co je nového v ústavu. V Praze byla též na americkém konsulátu, kde se řeší žádosti o vízum čtených čs. občanů do USA. Přimlouvala se za kolegu Strubla /5/. Kvůli zaměstnání v Americe nemohla se v Praze zdržet déle, lodí to jen tak tak stihne být v New Yorku 15. srpna. Líčí, jaké to bylo v ústavu: Novák ji vybavil všemi novými separáty, cítila, že všichni v ústavu ji mají rádi. Doufá, že její příští výlet do Evropy, do Prahy nebude tak špatně zorganizován, jako tento srpnový.

Rok 1945

Jurka první poválečný dopis posílá 28.9. z Washingtonu, kde pracuje v městské nemocnici.

Byla velice šťastná, když dostala dopis od Heyrovských /6/. Vzpomíná, že prvně viděla Brdičkova syna Ivana několik dnů po jeho narození a teď se dozvěděla, že Ivan má mladšího bratra.

Z Heyrovského dopisu se zřejmě dovídá, že Heyrovský m TBC. Doufá, že nikdo z Heyrovského rodiny se nenakazil. Vzhledem k nedostatku textilií v Československu hodlá poslat Jitce /7/nějaké oblečení, třeba něco z umělého hedvábí. Musí zjistit, jak je to s posíláním balíčků do ČSR. Píše, že nyní se v USA dosti diskutuje o tom, zda bylo správné použít v Japonsku atomové bomby. Jurka se chystá na cestu do Prahy, přijela by asi v létě 1947. Teď má různé povinnosti v nemocnicích na pediatrii a oftalmologii. Čeká ji rok na psychiatrii. Díky vývoji atomové bomby se objevily nové přístroje, které lze kombinovat i s polarografem.

Heyrovský v dopise z 19.10. potvrzuje příjem dopisu z 28.9. poslaného z Washingtonu. Jurkové doporučuje, aby se věnovala očnímu léknřství. V ČSR se nyní aplikuje polarografie v analýze vitaminů a alkaloidů, studují se jí reakční rychlosti a účinky katalysátorů. Uvádí, že v roce 1941 vydal v němčině učebnici polarografie, která byla brzy vyprodaná. V angličtině by kniha měla mít 2 díly. Informuje ji, že Brdička byl po celou dobu války v nemocnici na Bulovce v oddělení radioterapie.

Další dopis Jurkové je z 13.12. Heyrovského list z 21.10. /8/ je tak plný novinek, že neví na co se dřív optat. Ona i Češi ve Washingtonu si myslí, že vydání učebnice polarografie ve Vídni za války bylo od Heyrovského správné. Česká ambasáda poslala univerzitě řadu periodik s Heyrovského pracemi o oscilografické polarografii a o polarografii s tryskavou elektrodou, které vzbudily velkou pozornost. Škoda, že Brdičkova reakce na rakovinu se ukázala jako nespecifická.

Z Heyrovského dopisu pochopila, že je ovlivněna patologickými a fyziologickými podmínkami jako je rychlost sedimentace erytrocytů. Vysvětluje Heyrovskému své pojetí psychiatrie. V červnu

1946 bude působit v psychiatrickém ústavu, kde se provádí výzkum a výuka. Tento ústav nemá ani vlastní pacienty, ty mu dodávají různé nemocnice. Heyrovského kolegy (myslí tím profesory na fakultě) považuje za malicherné, když v současné době osočují Heyrovského. Před několika měsíci psala dr. Nováková do ústavu na Albertově, ale zatím nedostala od něj žádnou odpověď. 14. listopadu poslala Heyrovským balíček s čokoládou, cigaretami, žiletkami, čajem a s jedním číslem Times a věří, že v pořádku do Vánoc dojde do Prahy. Vzpomíná na časy před válkou, kdy shlédla v Praze Nebe na zemi. Když byli Voskovec a Werich za války v USA, několikrát byla na jejich představeních. Z doslechu ví, že Werich po návratu do vlasti měl velký úspěch s vyprávěním v Lucerně o Americe.

Rok 1946

Jurka píše 12.6. z New Yorku. Uvádí, že v lednu poslala do Prahy balíček s podvazkovými pásy. Doufá, že se balíček neztratil. Heyrovský musí být hrdý, že je na světě už 1300 polarografických prací. Věří, že je pan profesor zpět na Albertově a že pan docent pokračuje ve výzkumu a ve výuce. Krásné vzpomínky na Prahu jsou tak silné, že využije nabídky československé ambasády ve Washingtonu a zaskočí letecky tento víkend do Čech. Přiznává, že před dvěma roky získala doktorát z medicíny, ač doktorkou mohla být teoreticky už před 7 lety. Věří, že Heyrovský bude moci brzy přijet do USA, kde je polarografie hodně rozšířená hlavně v praxi. Základní výzkum je v menšině. Je ráda, že získala místo v newyorském Psychiatrickém ústavu. V konkursu měla velkou konkurenci ve vysloužilých lékařích z armády a námořnictva, kteří teď mají přednost při obsazování míst na klinikách a v ústavech.

Hned po první větě v dopisu z 8.9. se Jurka ptá, zda Heyrovský přijede ještě tento podzim do USA. Těší se na nové vydání Heyrovského polarografické učebnice v angličtině, kterou považuje za univerzální vědecký jazyk. S nadšením píše o ústavu, kde nyní pracuje. Zabývá se hlavně schizofrenií. Na jednoho lékaře v ústavu připadá jen deset pacientů, kdežto v terénu mají psychiatři 200-500 pacientů. Znamená to, že ústavním pacientům v New Yorku je věnována zvláštní pozornost. Uvádí, že v USA má většina mentálně nemocných pacientů diagnostikovanu právě schizofrenii. Dále píše o své rodině, matce a bratru.

Rok 1948

Heyrovský píše 29.2. velmi kladné doporučení Jurky na místo v newyorském Psychiatrickém ústavu. Podle dopisu Jurky z 2.7. je ráda, že rodina Heyrovských přijede do USA. Žádá Heyrovského o zprávu, kdy připluje do New Yorku Jitka s bratrem, zda chtějí hned pokračovat v cestě do Syrakus či zůstat pár dnů v New Yorku, kde by se jim ráda věnovala. Píše dále o svých plánech ohledně psychiatrie a psychoanalýzy. V New Yorku žije Jurčini příbuzní, matka a bratr. Uvádí, že pečlivě sleduje současnou situaci v ČSR.

16.7. Jurka píše, že je velmi spokojená v New Yorku, kde teď bydlí a pracuje výlučně s dětmi. Velmi lituje, že kvůli rezervaci nemohou Heyrovští připlout do USA lodí. Ráda by oplatila Heyrovskému péči, kterou jí věnoval, když byla v Praze. Potřebuje vědět, kdy Jitka a Michael přiletí do New Yorku, aby se jich ujala. Na podzim jí začnou přednášky z psychoanalýzy, ze 180 přihlášených vzali jich 18 a ji mezi nimi. Vloni byla v USA bývalá Heyrovského žačka H. D. Stočesová /9/, mluvila s ní tehdy.

28.7. se Heyrovský ozývá z Děčínského Sněžníku, kde je na dovolené. Za týden se vrací do Prahy, aby připravili děti na cestu do USA. Mladí mají letenky na 24.8., v New Yorku budou 25.8. Jurka by jim mohla ukázat zoologickou zahradu a Museum of fine arts. Uvádí ovšem i potíže, které se vyskytly kolem jeho cesty do Ameriky. Heyrovští jsou udiveni velkými plány Jurky, měla by též brát ohled na své zdraví.

Heyrovský 13.8. píše, že americký konsulát odmítl vydat Jitce vízum, jelikož je jí víc než 18 let. Mezi tím Jurka v dopisu ze 17.8. plánuje, co všechno s Heyrovského dětmi absolvuje v New Yorku.

Podle dopisu z 25.8. Jurka stále čeká na Jitku a Michaela.

Heyrovský 7.11. oznamuje Jurkové, že jeho pobyt v USA definitivně padá.

Rok 1959

27.10. píše Jurková Heyrovskému gratulační dopis k Heyrovského Nobelově ceně. Cena podle ní není jen oceněním Heyrovského práce, ale i vyplněním hesla Pravda vítězí. Jelikož se domnívá, že dopisy z USA jsou pro Heyrovského a přátele Jurkové v ČSR nebezpečné, dlouho mlčela.

Rok 1960

Heyrovský 3.2. píše, že obdržel už v říjnu 1959 od Jurkové telegram i milý dopis k udělení Nobelovy ceny, na který odpovídá až teď. Měl totiž mnoho povinností, takže se omlouvá za opožděnou odpověď. Za obojí – telegram i dopis – srdečně děkuje. Heyrovští se často divili, že Jurka mlčí, snad z obav, aby jim u režimu nepřitížila. Řeči o tom, že obyvatelé ČSR jsou hlídáni a censurováni, jsou podle Heyrovského pouhé povídačky. On si často píše s USA, zcela volně a svobodně a nikdy neměl potíže. Všichni Heyrovští se radují z kariéry Jurkové a jejího zanícení pro vědu a přejí jí další úspěchy. Posílají jí lednové číslo časopisu „Im Herzen Europas“, v němž je její fotografie. Většina dřívějších Jurčiných kolegů má dobré postavení až na Tomeše /10/, který si vzal život. Heyrovský ví, že Tomeš se zajímal o Jurkovou. Jistě by byl šťastný po jejím boku.

Heyrovský si stále myslí, že Jurková udělala chybu, že se za Tomeše neprovdala. Heyrovského děti se mají dobře: Jitka je vdaná, ale nemá děti. Michael je svobodný a velmi pomáhá otci. Před dvěma roky spolu cestovali po Číně a teď v únoru (24.) odlétají na 6 týdnů do Caira. V Egyptě bude mít přednáškové turné /11/. Heyrovský věří, že Egypt vyléčí konečně jeho bronchitidu. Vysoký krevní

tlak léčí léky na bázi Rauwolfia, po nich však cítí deprese a závratě a snadno se unaví. Proto je rád, že Michael je s ním.

Ve Stockholmu /12/ byl pouze se svojí paní. Bylo tam mnoho ceremonií a noblesy kolem krále. Ke psaní připojuje několik fotografií včetně své a věří, že od Jurkové dostane její.

Rok 1961

3.4. se Jurka omlouvá Heyrovskému, že mu způsobila těžkosti s jejím vízem pro Československo. Jelikož dosud nemá čs. vízum, je její itinerář cesty po Evropě otevřený. Chtěla by zajet do Edinburgu, Vídně a Prahy.

Jurka 17.8. uvádí časový rozvrh cesty po Evropě v srpnu a v září /13/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, osobní korespondence, inv. č. 1071, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ S. Bayne-Jones (1888-1970), americký bakteriolog; /2/ R. Brdička (1906-1970), český fyzik. chemik, pedagog UK, žák Heyrovského; /3/ J. Novák (1913-2000), český fyzik. chemik, vědecký pracovník FCHÚ UK a PŮ, žák Heyrovského; /4/ J. Klumpar (1909- ?), český fyzik. chemik-polarografista, žák Heyrovského; /5/ R. Strubl (1914- ?), český fyzik. chemik žák Heyrovského; /6/ Koncept dopisu se nezachoval; /7/ J. Heyrovská (1929), dcera Heyrovského; /8/ Koncept dopisu se nezachoval; /9/ D. Stočesová, česká fyzik. chemička, žačka Heyrovského; /10/ J. Tomeš (1915- 1942), český fyzik. chemik, žák Heyrovského; /11/ O přednáškové turné v Egyptě se zasloužil Heyrovského žák G.H. Habashy; /12/ K převzetí Nobelovy ceny ve Stockholmu mohla jet z Heyrovského rodiny jen Heyrovského manželka; /13/ Dopisy E. Jurky byly odeslány z Pleasantville (31.5.1939), Washingtonu (28.9. a 13.12.1946) a z New Yorku všechny ostatní, Heyrovského dopisy byly odeslány většinou z Prahy s výjimkou dvou poslaných z Děčína (20. a 28.7.1948).

T. G. KOENIG

Americký chemik, Stanford University, Dep. of Chemistry, Palo Alto, Calif.

Rok 1933

Koenig posílá Heyrovskému na jeho žádost článek, o kterém píše, že neobsahuje nic z polarografie, ale možná že mu něco řekne. Těší se, že znovu uvidí Heyrovského, až bude projíždět městem Palo Alto /1/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 1177, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Dopis byl napsán v Palo Alto.

H. J. KOCH

Koordinátor symposia

Rok 1955

12.8. Koch srdečně zve Heyrovského na symposium o stopové analýze, která se bude konat v New Yorku v listopadu 1955. Jelikož budou pozváni v omezeném počtu jen špičkoví odborníci, potřebuje co nejdřív vědět, zda má Heyrovský o symposium zájem.

31.8. děkuje Heyrovský za pozvání a sděluje, že bohužel ve stejném termínu bude na přednáškovém turné v Anglii. Lituje, že tak přijde o setkání s vynikajícími odborníky jeho oboru /1/.

Pramen: Fond J. Heyrovského, korespondence, inv. č. 1183, Archiv AV ČR, Praha

Poznámky: /1/ Kochův dopis byl napsán v New Yorku, Heyrovského v Praze.

Isaac M. KOLTHOFF (1894–1993)

Americký fyzik, chemik a analytik holandského původu, profesor Minnesota State University, Minneapolis

Rok 1937

V dopisu Kolthoffa Heyrovskému z 9.10. pisatel uvádí, že už v létě 1936, kdy byl v Praze /1/, informoval české kolegy, že bude v USA zorganizováno symposium o užití polarisovaných elektrod v analytické chemii. Symposium bude pořádat Americká chemická společnost (ACS) v dubnu 1938 v Dallasu. Podle Kolthoffa by bylo dobré, aby se symposia zúčastnil Brdička /2/ (bude-li v USA), který by se mohl zapojit do diskuse o separaci vodíku na rtuťové kapkové elektrodě. Přijal by Brdička pozvání? Na symposiu bude jistě O. H. Müller /3/, jenž promluví o použití polarografie v organické chemii.

Rok 1938

V úvodu dopisu z 26.3. se Kolthoff zabývá politickou situací v Evropě po anšlusu Rakouska. Přeje ČSR, aby obstála v evropské politické krizi. Plánuje s Linganem /4/ napsat obsáhlý asi 100 stránkový článek do časopisu Chemical Reviews o polarisovaných elektrodách. Ve stejném čísle Chemical Reviews bude též Müllerův článek o užití polarografie v organické chemii. Bude v témže čísle i Heyrovského článek? Kolthoffův a Linganův článek se bude týkat teoretických základů polarografie. On i Lingane chtějí napsat článek potvrzující plně Heyrovského a jeho školu. Největší problém bude s výkladem maxim, o nich spolu hovořili v létě 1936 v Karlových Varech. Pro Kolthoffa je těžko pochopitelné uvěřit, že množství elektroredukce schopného materiálu může

být větší než odpovídá rychlosti difuze, ba jestliže elektrické pole zasahuje relativně daleko v roztoku. Frumkin /5/ že má jiný výklad, ale on nikdy jej nepublikoval. Jiná potíž ve spojitosti s maximy je to, že thalium a olovo poskytují velmi výrazná maxima dokonce v 0,1 N KCl. Kolthoff si přeje, aby se Heyrovský vyjádřil k uvedeným problémům ještě před psaním výše uvedeného článku. Kolthoff uvádí další připomínky odborného rázu k Heyrovského polarogramům.

Po návratu Kolthoffa ze symposia v Dallasu referuje 22.4. Heyrovskému o průběhu symposia, na němž mj. měl přednášku on a Müller. Uvádí podrobně obsahy obou přednášek. Dostal se tam do sporu s Mac Gillarym /6/. Na sympoziu se probírala i Ilkovičova rovnice /7/.

Rok 1946

Dopisy z roku 1945 chybí, takže první poválečný je Kolthoffův z 27.3., němž píše Heyrovskému, že tajemník Americké chemické společnosti (ACS) odmítl Heyrovského nabídku přednášet v USA pod hlavičkou ACS. Když mu Kolthoff vysvětlil, že o Heyrovského se přetahují četné americké univerzity, tajemník přislíbil, že o Heyrovském se bude jednat na jarním zasedání ACS v dubnu v Atlantic City.

Heyrovský 20.5. píše Kolthoffovi, že nemá žádnou zprávu od tajemníka ACS, ač je již po jarním zasedání ACS. Oznamuje, že znovu začne vycházet časopis CCCC. Z vědeckého hlediska je nynějším zájmem Heyrovského oscilografická polarografie. Stěžuje si na potíže, které má s obviněním z kolaborace s Němci během války. Vysvětluje, jak mu tehdy profesor Böhm /8/ pomohl. Informuje dále o osudu pražských německých profesorů.

14.6. Kolthoff oznamuje Heyrovskému, že bude několik týdnů mimo USA, chce zajet do Holandska a do Německa. Část dopisu se týká vztahu Heyrovského k americkému výrobcí polarografů Sargentovi. Žádá Heyrovského o separáty prací z období války a po ní.

Heyrovský si v dopisu z 9.9. stěžuje, že dosud nemá žádnou zprávu ani od tajemníka ACS ani od firmy Sargent, která by mohla hradit Heyrovskému cestovní výdaje v USA, ovšem na úkor honorářů za přednášky. Uvádí, že dostal pozvání od British Council k přednáškám v Anglii, které rád akceptoval. Děkuje za balík separátů, které mu Kolthoff poslal. Popisuje své nové pokusy a vysvětlení „vodní vlny“.

Kolthoff 2.10. oznamuje, že rozeslal americkým fyzikálním chemikům (Furmanovi /9/, Laitinenovi /10/, Linganeovi a dalším) dopis, v němž je žádá o vyjádření, zda jsou ochotni napomoci Heyrovskému k přednáškové cestě po USA. Až na dva všichni odpověděli kladně. Dali by dohromady asi 1000 dolarů, ovšem Kolthoff neví, zda by to Heyrovskému stačilo. Žádá ho proto o sdělení jeho finančních požadavků, potřebuje též vědět, kdy by Heyrovský mohl přijet a na jak dlouho.

12.11. posílá Kolthoff kopii dopisu, který rozeslal americkým kolegům o cestě Heyrovského do USA. V létě 1947 by se rád podíval do Prahy a do rodného Holandska. V Praze by mohl přednášet o kinetice a mechanismu emulsní polymerace a o analytických výzkumných metodách. Je potěšen, že znovu vychází CCCC a hlásí se k předplatnému.

Rok 1947

17.2. Kolthoff oznamuje, že požádal Tomička /12/, aby zařídil jeho pozvání k přednáškám v Praze a v Brně na červen t.r. Může se stát, že bude mít potíže s leteckou přepravou do Evropy. Rád by se zúčastnil jako delegát National Research Council konference Mezinárodní unie pro chemii (IUC) v Londýně. Hammet /13/ mu napsal, aby si uvedl předsednictví sekce v National Research Council a členství v National Academy. Možná, že by ho Heyrovský mohl navrhnout dr. Bogertovi /14// jako předsedu polarografické sekce pro londýnské zasedání. Předsednictví polarografické sekce IUC by mělo patřit Heyrovskému jako otci polarografie a pionýru v tomto oboru. Kolthoff přiznává, že za války se polarografii příliš nevěnoval, musel se soustředit na válečný výzkum. Kolthoff 5.3. děkuje Heyrovskému za dopis z 27.2. (nezachoval se ani koncept) s potěšitelnými zprávami. Kolthoff by rád v červnu navštívil ČSR a v Praze a v Brně přednášel. Není však snadné se dostat do Evropy letecky, ale snad to půjde a podaří se mu zúčastnit se kongresu v Londýně. Děkuje Heyrovskému, že se za něj přimluvil u Bogerta. Znovu blahopřeje Heyrovskému k obnovení CCCC.

21.4. píše Kolthoff, že američtí delegáti na kongres v Londýně nejsou příliš nadšeni myšlenkou ustanovit polarografický komitét při IUC. Zjistil, že firma Sargent možná přispěje na cestu Heyrovského do Londýna. Urguje zvací dopis k návštěvě Prahy, má jej poslat Tomiček, ale ten zatím mlčí. Kolthoff potřebuje oficiální pozvání kvůli čs. vízu.

Korespondenčním lístkem odeslaným 24.6. z nizozemského Almelo žádá Kolthoff Heyrovského o zaslání separátu práce K. Wiesnera /15/ z roku 1943 do Almelo, kde hodlá být ještě několik týdnů. 29.6. Heyrovský projevuje obavy, že nové termíny pro elektrochemické přednášky naruší zájem o ně /16/. Je rád, že Kolthoff s Dickem v pořádku dojeli z Prahy domů. Slibuje brzké odeslání separátu Wiesnerovy práce.

V Kolthoffově dopise z 1.10. je zpráva, že Heyrovskému má dojít balík s kávou, o níž se má podělit s paní Trudou /17/. Pokud Heyrovský či paní Truda něco dalšího potřebují, ať napíší. Na minnesotské univerzitě je velký přívál studentů, ale jejich kvalita je menší než studentů předválečných. To je nepříjemné, protože chudší studenti vyžadují více času od profesorů. Heyrovského může zajímat, že italský student z Říma Aroldo Liberti pracoval v minulých letech v polarografii, již studoval fenylnitrosohydroxyl amin. Stanovil vlny pro široký obor pH. Jeho výsledky byly obtížně interpretovány, ale při dalších pokusech se ukázalo, že je co do činění s prací Brdičky a Wiesnera o redukčních vlnách kyseliny a jejího mesomerického aniontu. Slečna

Stočasová /18 /začala práci před týdnem. Dostala za úkol řešit problém týkající se kyselých vlastností pozitivně nabitého jódu v chloridu jedném a rozdělení basickeho pyridinu mezi Bronstedovu kyselinu trichloroctovou a Lewisovu kyselinu ICl. K experimentům použije spektrofotometrii ve viditelném a ultrafialovém spektru. Slečna Stočasová je velmi inteligentní a navíc milá a okouzující dívka. Jistě se Heyrovskému ozve.

Rok 1948

Kolthoff 5.1. děkuje za Heyrovského list ze 27.12, z něhož se dovídá, že Heyrovský se bezpečně vrátil ze studijního a přednáškového pobytu ve Skandinávii. Zejména Kolthoffa těší zpráva o Heyrovského plánované cestě do USA. Zmiňuje se o Danice Stočasové, která je u něj v oddělení. Stočasová se rozhodla věnovat jako asistentka výuce. Ušetřené peníze posílá domů rodině.

Kolthoff je s ní spokojen. Z Heyrovského dopisu ví, že balíček s kávou došel do Prahy. Heyrovský se nemá ostýchat a napsat si o to, co potřebuje, Kolthoff rád jeho přání vyhoví.

Podle Heyrovského dopisu z 19.8. jeho pisatel s radostí připravuje Kolthoffovu návštěvu Prahy. Těší se na jeho přednášku a milou společnost. V současnosti prakticky veškerý čas věnuje vyřizování pasu pro cestu do USA. Jeho žena a děti už pasy dostaly, byla už objednána lodní kabina, ale rezervaci museli zrušit, protože Heyrovský zatím pas nemá. Do USA asi napřed odjedou děti. Uvádí další podrobnosti k cestě do USA. Heyrovský chce strávit leden v Chicagu a v blízkém okolí včetně Minneapolis-pokud se to bude Kolthoffovi hodit. Od února do července chce být jako hostující profesor v Baton Rouge, tam bude též symposium, na kterém se setká s většinou polarografistů. Velmi se těší na USA a diskuse s Kolthoffem v Praze.

Kolthoff 4.10. v dopisu předpokládá, že Heyrovského plánovaná cesta do USA se zdárně připravuje. Píše, že hovořil s předsedou programového výboru minnesotské pobočky Americké chemické společnosti (ACS) a též s děkanem minnesotské univerzity ohledně Heyrovského přednášek. Odbočka ACS navrhuje jako termíny přednášek 6. či 13.1.1949.

Zaplatí Heyrovskému cestu z Chicaga do Minneapolis. Kolthoff by přivítal, kdyby se při té příležitosti u nich ve škole zúčastnil kolokvia. Dostal by za to 50 dolarů. Žádá Heyrovského, aby se vyjádřil co nejdříve k jeho návrhům.

17.10. si Heyrovský postěžovává na postoj amerického konsulátu v Praze, stále nemá americké vízum. Nedávno dostal pozvání od chicagské pobočky ACS k přednášce na 26.1.1949. Do 5.11. má odpovědět, zda pozvání přijímá, ale není vůbec jasné, bude-li v tu dobu v USA.

Kolthoff se v dopisu z 25.10. diví, proč má Heyrovský potíže s vízem z americké strany. Vůbec nechápe, jaké jsou důvody, které brání Heyrovského cestě do USA. Píše, že dostává od amerických analytických chemiků dopisy plných nadšení, že Heyrovský bude v USA. Heyrovského žádá, zda mu mohou nějak pomoci. Kolthoff chce napsat přímo do Washingtonu v Heyrovského záležitosti. Konstatuje, že Furman je velmi pomalý s odpověďmi na došlé dopisy. V posledním semestru se

necítil navíc zdrav, avšak v novém školním roce už bude opět plně aktivní. Kolthoff se chlubí, že byl vybrán mezi kandidáty na prestižní ocenění – Nicholsovu medaili.

V Heyrovského dopisu z 2.11. je zpráva, že definitivně nepojede do USA a uvádí skutečnosti, které k tomu přispěly. Podle Heyrovského bude možné svobodné cestování, až svět nebude rozdělen do dvou částí. Srdečně blahopřeje Kolthoffovi k Nicholsově medaili. Do dopisu přiložil separáty nových prací a jeden starší o rheniu.

Podle Kolthoffova dopisu z 8.11. jsou američtí chemici zklamáni zprávou, že Heyrovský ruší cestu do USA. Pokud by mohl Heyrovský přijet třeba za rok, je Kolthoff připraven pomoci. Děkuje Heyrovskému za gratulaci k Nicholsově medaili a za separáty.

Rok 1949

8.2. Kolthoff lituje, že dosud nedostal od Heyrovského odpověď na otázku, zda má Heyrovský vůbec ještě chuť jet do USA v příštím akademickém roce. Kolthoff korespondoval s Louisiana State University, která by poskytla Heyrovskému hostující profesuru. Znovu opakuje, že v USA se na Heyrovského těšili na četných univerzitách. Rozhodně potřebuje vědět, zda Heyrovský uvažuje o cestě do Ameriky v příštím roce.

Heyrovského dopis z 6.3. je odpovědí na Kolthoffův z 8.11.1948. Protože do USA nemohla jet celá rodina, Heyrovský nejel také, nechtěl nechat rodinu dlouhou dobu samotnou v Praze. Posunul svůj pobyt v USA na pozdější dobu, kdy budou moci občané ČSR cestovat do Ameriky tak jako Američané do Evropy. Heyrovský je vděčen Kolthoffovi za pomoc na budoucí přednáškové turné, ale obává se, že to nebude možné v brzké době. Heyrovští dostali balík, za který moc děkují. Byl ve výborném stavu plný užitečných věcí, o které se podělil s paní Trudou. Všichni jsou zdraví, i ostatní Kolthoffovi přátelé v Praze. Učitelské povinnosti a pokročilý výzkum Heyrovského plně vytěžují, takže stěží zbude čas na sepisování ukončených prací. Stále jej zajímá diferenciální a derivační metoda. V ústavu má Heyrovský 22 studentů-doktorandů, kteří připravují disertace s polarografickou tematikou. K dispozici mají 16 polarografů.

V dopisu z 24.10. děkuje Heyrovský za balík, o jehož obsah se podělil s paní Trudou. Ani se příliš nediví, že Kolthoffův výlet do Prahy se neuskutečnil, důvody jsou stejné nebo obdobné jako u Heyrovského, když chtěl jet do Kodaně a na výměnu profesorů do Belgie. Musí se věřit, že mračná politická atmosféra se vyjasní do skutečného míru, v němž bude možná potřebná vědecká integrace. Slibuje Kolthoffovi separáty nových prací. Oznamuje, že profesoru Tomíčkoví a dalším Kolthoffovým přátelům v Československu se daří dobře.

Pro Kolthoffa bylo velkým zklamáním, že nemohl v létě navštívit Heyrovského a další přátele, píše 28.10. Za současných podmínek se zdá, že Heyrovského plán jet do USA k přednáškám je v nedohledu. Kolthoff děkuje za zaslání separátů, zvláště za ty, které se týkají Heyrovského současných prací o automatickém derivování křivek proud-napětí. Informuje o zářijovém kongresu

v Amsterdamu. Podařilo se tam ustavit sekci analytické chemie, jejímž záměrem je zřídit komitét pro fyzikálně chemické konstanty se vztahem k analytické chemii. Tento komitét by měl mít podle Kolthoffa podkomisi pro polarografii, která by shromažďovala naměřené půlvlnové potenciály. Za předsedu této podkomise chce Kolthoff navrhnout Heyrovského, kterého se neoficiálně dotazuje, zda by předsednictví přijal.

Heyrovský 27.11. považuje Kolthoffovu myšlenku vytvořit subkomisi při IUC za velmi dobrou a návrh, aby byl jejím předsedou, za velký kompliment. Oznamuje, že se právě tiskne polarografická bibliografie za rok 1948. Obsahuje nyní přes 2000 položek, za loňský rok jich přibylo 240. Pro dr. Edanna z Göttingen potřebuje vědět, zda existuje nějaký článek publikovaný v USA o polarografickém stanovení prolanu v moči těhotných žen.

9.12. je Kolthoff potěšen, že jeho balíček došel v pořádku. Je připraven poslat věci, o které si Heyrovský napíše. Oznamuje, že nová komise pro fyzikálně chemické konstanty ještě nebyla založena. Kolthoff neví, zda bude mít nějakou úlohu v komisi, ale když ano, rád by zřídil subkomisi pro polarografické údaje. Subkomisi by tvořili Heyrovský, Lingane a nějaký Francouz. To vše je možné vyřídit korespondenčně a netřeba se scházet.

Rok 1950

Heyrovský 9.4. oznamuje Kolthoffovi, že vláda zřídila Polarografický ústav (PÚ) /19/. Znamená to reorganisovat práci, více ji směřovat na výzkum. Pro nový ústav potřebuje literaturu-knihy, separáty atd. Heyrovský je nyní velice zaměstnán. Má jet do Polska přednášet a jet si do Varšavy pro čestný doktorát Varšavské univerzity. O něco později ho čeká konference v Bratislavě a v Brně.

Kolthoff se podle dopisu z 17.4. zaradoval ze zprávy, že Heyrovský má Polarografický ústav. Je to uznání jeho pionýrské práce na poli polarografie. Svět už uznal Heyrovského polarografii, ale je ještě dobré, že to nyní učinila i čs. vláda. Ustavení ústavu má i mezinárodní důležitost. Je potěšitelné, že polarografií se zajímají v Polsku a v Rumunsku. Minulý rok měl Kolthoff pozvání do Polska, oficiální zvací dopis však přišel pozdě, takže z cesty sešlo. Kemula /20/ se snaží o nové pozvání na léto tr. V té době má být v Helsinkách kongres skandinávských chemiků, na který chce jet. Kolthoff obeslal Linganea, Laitinena, Wawzonka /21/, Elvinga /22/ a Delahaye /23/ s žádostí, aby poslali Heyrovskému separáty všech svých polarografických prací. Doufá, že je Heyrovský v dohledné době obdrží. S Linganem teď tvrdě pracuje na revisi jejich monografie o polarografii a doufá, že práci ukončí před koncem roku. Ví, že von Stacklebergovi / 24/ vyšla nová kniha o polarografii a teď čeká, zda mu ji autor pošle na oplátku za knihy, které mu před časem poslal. Delahay je nyní na Louisiana State University, tam kde měl před rokem a půl působit Heyrovský. Kolthoff se chlubí, že dostal v Houstonu Fisherovu cenu.

O novém PÚ se Kolthoff doví z kopie listu zasláního Jorissenovi /25/ pro Chem. Weekblad, píše Heyrovský 3.7. Recensoval pro Österreich. Chem. Zeitung Stackelbergovu novou knihu, kterou považuje za hodnotnou pro praxi. Má nyní mnoho povinností, takže musel odložit revisi své polarografie vydané za války v němčině. Zatím slouží v obou institucích – PÚ a na univerzitě. Je zavalen spoustou nových polarografických sdělení. Když teď má za sekretářku svoji paní, která převezme starost o literaturu a korespondenci, vše poběží rychleji. Je Kolthoffovi zavázán za soubory separátů, které dostává do ústavní bibliografické sbírky. Blahopřeje Kolthoffovi k získání Fisherovy ceny a děkuje za čestné pozvání do Finska na kongres.

10.7. píše Kolthoff, že poslal kopii Heyrovského listu určeného Jorinssenovi, editoru časopisu Analytical Chemistry, s poznámkou, že čtenáři by se mohli zajímat o nový PÚ v Praze, který vede Heyrovský. Podle Kolthoffa by zpráva v Analytical Chemistry přispěla k publicitě ústavu.

Oznamuje, že za pár týdnů odcestuje do Holandska, kde chce být asi 3 týdny před cestou do Finska. V současnosti usilovně pracuje spolu s Linganem na revisi jejich monografie o polarografii. Kolthoff napsal všechny kapitoly týkající se organické chemie a dal je posoudit Wawrozekovi. Dále v dopisu uvádí, že se dočkal Stackelbergovy knihy, jež se mu jeví jako velmi atraktivní. Stackelberg odevzdal excelentní práci, dal dohromady mnoho materiálů. Oznamuje, že přeposílá Brdičkův dopis Elvingovi do Pennsylvanie. Kolthoff se dozvěděl, že od 1.7. nelze už posílat do Prahy balíky. Mohl by je však posílat na jiné adresy, ale neví, na které.

Heyrovský 22.10. uvádí, že v ČSR se natolik zlepšily podmínky, že už netřeba dalších balíků CARE. Od Brdičky se dozvěděl, že Kolthoff poslal do CCCC článek do Heyrovského čísla CCCC, který je teď v tisku. 1. polarografický sjezd v Praze je naplánován na 4.-8.2.1951. Není rozhodnuto, kdo z cizích polarografistů bude hostem sjezdu, protože je nepříznivá mezinárodní situace. Přesto jméno Kolthoff je na prvním místě seznamu delegátů, kteří by podle organizátorů sjezdu měli přijet ze Západu. S lítostí oznamuje, že 11.10. zemřel profesor Votoček /26/.

30.10. Kolthoff píše, že mu Brdička nenapsal přesné datum narození Heyrovského. Je to zřejmě značně brzo, ale nechce se opozdit s gratulací k Heyrovského jubileu. Uvádí, že Heyrovský byl, je a zůstane první osobou polarografie. Kolthoff by se rád v únoru zúčastnil pražského polarografického sjezdu, ale asi to z různých důvodů nepůjde, a to nejen kvůli současné mezinárodní situaci. Kolthoff děkuje Heyrovskému za jeho podíl k jmenování čestným členem Čs. společnosti chemické. Z Tomíčkovy dopisu ví, že Heyrovský byl člen emnominační komise.

Dotazuje se, zda z titulu čestného člena Čs. společnosti chemické nemá nárok na časopis CCCC. Má posoudit text W. Strickse o polarografických testech proteinů v mléce. Článek není příliš přínosný, přináší výsledky získané Brdičkovým postupem. Vloni tento text byl poslán do časopisu Journal of Dairy Sciences. Rok se nic nedělo, až teď přišla odpověď, že článek neotisknou.

Kolthoff si s ním neví rady, proto text posílá Heyrovskému. A protože CCCC se specializuje na

polarografickou tematiku, mohl by eventuálně tam být otištěn, i když neobsahuje nic originálního. Vyhovělo by se však americkým odborníkům na mléko, kteří věří na polarografické testy mléka. Se žalem se dozvěděl o úmrtí Votočka, se kterým se znal osobně i vědecky. Prosí Heyrovského, aby předal kondolenci Čs. společnosti chemické.

V Kolthoffově dopisu z 11.12. se píše, že Kolthoff by rád poslal balíček CARE ve spojitosti s vánočními svátky a zejména s narozeninami Heyrovského, ale už to není možné. Zbývá mu tudíž co nejsrdečněji Heyrovskému blahopřát k šedesátinám.

Heyrovský podle dopisu z 28.12. je rád, že je už po jeho narozeninách, chlubí se, od koho dostal gratulace atd. Je teď velmi zaměstnán přípravami na polarografický sjezd, na němž bohužel budou chybět cizinci ze Západu. Po sjezdu pošle Kolthoffovi podrobnou zprávu o průběhu sjezdu.

Kolthoff 29.1. žádá o zaslání Vavruchovy knihy /27/. Program 1. mezinárodního polarografického kongresu (Praha, únor 1951) se mu jeví jako extrémně zajímavý. Doufá, že z kongresu vyjde sborník příspěvků a diskusí. Lituje, že se kongresu nezúčastní, prostě to nejde.

14.3. Kolthoff děkuje za Heyrovského dopis ze 4.3., který se nezachoval. Obsahoval Heyrovským slíbenou zprávu o průběhu úspěšného kongresu. Tuto zprávu poslal Murphymu k otištění v *Analytical Chemistry*. Je si jist, že sborník z kongresu bude mít uznání na celém světě. Navrhuje Heyrovskému, aby sborník poslal k recenzím hlavním mezinárodním časopisům. Vítá, že brzy obdrží korektury 1. dílu sborníku, ve kterém je i jeho práce. Těší se na 12. číslo CCCC, které je věnováno Heyrovskému. Diví se, že se neuvažuje o organizování mezinárodního polarografického symposia sponsorovaného komisi fyzikálně chemických údajů analytické sekce IUPAC. Doslechl se, že Heyrovský přijal členství ve Smithově subkomisi pro polarografii. Myslí si, že Heyrovský by byl nejlepší osobou k organizaci symposia. V roce 1952 budou angličtí analytici pořádat analytické symposium pod hlavičkou IUPAC. Vítá, že Vavruchova kniha je už na cestě do Minneapolis. Spolu s Linganem pracují na novém vydání monografie „Polarography“, má vyjít do konce roku. Bude mít o 400 stran více než 1. vydání. V budoucnu je podle Kolthoffa nemožné pokrýt celou polarografii v jedné knize. Něco se s tím musí udělat. V novém vydání část o organické polarografii pojednal Wawzozek. Organická polarografie stále narůstá, bude muset mít v budoucnu vlastní svazek.

Kolthoff podle dopisu z 26.3. posílá opravené korektury, ačkoli s nimi do Minneapolis nedošly žádné pokyny. Rád by dostal 50-100 separátů své práce, nejméně 50.

3.5. Kolthoff sděluje, že v dubnovém čísle *Analytical Chemistry* vyšla zpráva o polarografickém kongresu konaném v únoru v Praze.

Heyrovský 7.5. potvrzuje příjem korektur zaslanych Kolthoffem, který obdrží 50 separátů. První svazek sborníku vyjde v červenci, za to 12. číslo CCCC ještě nevyšlo! Kolthoffův návrh na mezinárodní symposium o polarografii je jistě dobrý a vítaný. Ale obstrukce v mezinárodních

vyjednáváních jsou velké a navíc jsou prakticky eliminovány osobní kontakty. Snad se zlepší v příštím roce. Kolthoff zřejmě od Tomíčka ví, že na kongres IUPAC nikdo z ČSR nepojede. Gratuluje Kolthoffovi k ukončení nového rozšířeného vydání knihy „Polarography“. On by také rád rozšířil svoji „Polarographie“, ale nemá na to čas, ježto se plně věnuje PÚ. Navíc mu lékaři zjistili vysoký krevní tlak a doporučili nejen dietu, ale i omezit pracovní činnost. Omezil tedy přednášení a práci doma. Za těchto okolností nemůže psát knihu. Nestihá ani prostudovat novou polarografickou literaturu, i jejím studiem mu stoupá krevní tlak.

Stejně zdravotní potíže – vysoký krevní tlak – má i Kolthoff, jak uvádí v dopisu z 11.5. Doporučuje Heyrovskému více volného času, ale též připravovat rukopis o oscilografické polarografii, která je velice žádaná. Požádal Delahaye, aby napsal krátkou knihu o moderních metodách elektroanalýzy do Series on Analytical Chemistry vydávanou nakladatelstvím Interscience. V knize by měla být i oscilografická polarografie, tu snad zpracuje Delahay. Kolthoff je rád, že Heyrovský souhlasí s jeho návrhem na mezinárodní symposium a uznává Heyrovského názor počkat s tím, jak se vyvine mezinárodní situace a vztahy mezi Východem a Západem. Ránou pro vědu je, že kontakty mezi vědci trpí z neutěšené politické situace ve světě. Novým nápadem Kolthoffovým je založit polarografický časopis s Heyrovským jako šéfredaktorem. Zatím o této myšlence nikomu neřekl, ale obává se, že je nyní neuskutečnitelná vzhledem k mezinárodním vztahům. Kolthoff žádá kolegu v Praze, aby se k jeho nápadu vyjádřil. Děkuje za 50 žádaných separátů a rezervuje si jeden výtisk sborníku. Kolik bude stát? Zajímalo by to i Murphyho. Kolthoff píše, že v jejich ústavní knihovně už četl nejnovější číslo CCCC, ale diví se, že jako čestný člen Čs. společnosti chemické nedostává CCCC zdarma. Už teď se rozhodl, že letos v létě nepojede do Holandska, protože synovec je nyní v New Yorku a s ním chce strávit v USA prázdniny. Na Vánoce a Nový rok chce být v Holandsku. Dále píše, že už dlouho neslyšel nic o Semeranovi /28/. Asi před dvěma lety se Semerano snažil získat vízum pro USA, ale zřejmě neuspěl. Teď mu Kolthoff napsal několik dopisů, že jeho vědecký výlet do USA by byl možný vzhledem k jeho politické spolehlivosti.

14.11. Kolthoff urguje zasílání separátů Heyrovského prací a jeho školy. Uvádí, že před rokem zaslali z Minneapolis dva příspěvky k publikování v Československu. Kolthoff doufá, že alespoň jeden byl publikován ve sborníku z polarografického kongresu, který však také nedostal. Opakuje, že Vánoce hodlá strávit v Holandsku. Po svátcích chce odletět do Izraele a tam přednášet. Podle okolností by navštívil Heyrovského a přátele v Praze.

Kolthoff 13.12. děkuje za bibliografii polarografických prací z let 1922-1950. Je to podle něho nejlepší úplná dosud publikovaná bibliografie. Znovu se ptá po osudu dvou prací poslaných do Prahy víc než před rokem – zda byly publikovány a kde. Z cest po Evropě a do Izraele by se měl do USA vrátit koncem ledna 1952.

Heyrovský reaguje 14.12. na Kolthoffovy dopisy z 11.5. a 14.11. Vysvětluje, jak to bylo se separáty, které dostal z USA a své odeslal Kolthoffovi včetně 12 čísel CCCC z roku 1950 a dvou dílů sborníku z kongresu a příslušných separátů ze sborníku. Heyrovský se těší na nové rozšířené vydání Kolthoffovy a Linganeovy polarografie a žádá o poslání 5 výtisků na účet dr. Müllera. Vítá Kolthoffovu ideu o založení speciálního časopisu pro polarografii, ale skepticky dodává, že nyní je to vzhledem k politické situaci nemožné. Musí se s tím počkat, až svět bude rozumnější. Pošle Kolthoffovi CCCC z let 1947-1950, které má jako čestný člen Čs. společnosti chemické. Od roku 1951 vydavatelem CCCC už Čs. společnost chemická není, takže nárok na CCCC padá. Zmiňuje se svým vysokém krevním tlaku, o rodině a práci v PÚ. Lituje, že při cestě do Izraele se nezastaví v Praze.

Rok 1952

Kolthoffův dopis z 28.1. je už z USA. O cestě do Izraele píše, že byla velmi zajímavá, ale též extrémně náročná. Po návratu do Holandska ještě před cestou do USA jej postihl jistý typ úplavice, takže musel ulehnout. Nyní je opět zdrav. Děkuje za separát s Heyrovského prací otištěnou v Berlově knize. Uvádí, že zásilka z Prahy došla, ale nebyly v ní všechna čísla CCCC, ale naopak dva svazky sborníku z polarografického kongresu s 50 separáty každé jeho práce ve sborníku uveřejněné. Nové vydání jeho „Polarography“ bude mít dva díly, 1. vyjde na jaře, 2. v srpnu. Interscience zašle Heyrovskému žádaných 5 výtisků. Kolthoff píše, že je šance, že by se do Evropy vrátil ještě v srpnu- chce se zúčastnit mezinárodního kongresu analytických chemiků v Oxfordu. Přitom by si odskočil do Prahy. Sděluje, že zatím nedostal Zumanovy /29/ tabulky půlvlnových potenciálů. Poslal by je také Linganeovi, jenž by je porovnal s tabulkami, které sestavil pro jejich novou knihu o polarografii.

10.6. Kolthoff uvádí, že dostal z Prahy řadu separátů prací v českém jazyce a jen s krátkým anglickým summary. Doporučuje summary rozšířit hlavně u prací uveřejněných v češtině či ruštině. Během pár týdnů vyjde 1. díl jeho „Polarography“ a nakladatelství jej hned pošle do Prahy. 2. díl má vyjít v září. Bohužel obsahuje polarografickou literaturu zpracovanou jen do roku 1950. Separátně posílá Heyrovskému soubor reprintů prací z Kolthoffovy laboratoře publikované v roce 1951. V Analytical Chemistry četl, že v PÚ byla v únoru předneseny nové polarografické práce. Několik abstraktů Kolthoffa zaujalo a on věří, že plné znění prací vyjde v angličtině.

Heyrovský 16.7. oznamuje, že právě dostal poštou knihu Kolthoffa a Linganea s autorským věnováním a 4 další podle objednávky. Za knihy Heyrovský velice děkuje. Zatím do knihy stačil jen nahlédnout a knihu chválí. Důkladně ji prostuduje o prázdninách. Krevní tlak se mu umoudřil, ovšem za cenu, že chodí brzo spát. Též odpočívá po obědě. Diví se, že Kolthoff dosud nedostal tabulky půlvlnových potenciálů. Vyzývá Kolthoffa, aby sdělil, která čísla CCCC mu chybí, rád je dodá. Separáty, o kterých se zmiňuje Kolthoff 10.6. zatím nedošly. S názorem Kolthoffovým, že

polarografické práce by se měly uveřejňovat ve světových jazycích, se plně ztotožňuje. Oznamuje, že CCCC byly na rok zastaveny, od roku 1953 mají být reorganizovány. Ujišťuje Kolthoffa, že důležité inovace v polarografii z Československa budou publikovány v angličtině nebo němčině. Heyrovský po odborné stránce se stále zabývá oscilografickou polarografií a teď se spolupracovníkem J. Forejtem /30/, fyzikem, dokončil rukopis knihy „Oscilografická polarografie“, která vyjde v češtině a která má 180 stran. Počítá se i s anglickou verzí. Jak asi ví, profesor Tomíček se podrobil operaci a rychle se zotavuje. Nyní ho čekají dlouhé prázdniny. Oznamuje svoji novou privátní adresu: Na Valech 32, Praha IV.

21.7. Kolthoff děkuje Heyrovskému za laskavá slova o jeho nové monografii o polarografii. Potěšila ho zpráva, že Heyrovského vysoký krevní tlak poklesl téměř k normálu a že se snad u normálu udrží. Došly mu konečně Zumanovy tabulky potenciálů, ale při posledním výletu do Oklahomy o ně přišel, zůstaly v letadle. Proto znovu prosí o jejich zaslání. Obdržel poštou číslo CCCC věnované Heyrovskému, ale ostatní nepřišla. Potěšitelné je, že CCCC budou vydávány i v dalších letech. Kolthoff navrhuje, aby Heyrovský nebo některý jeho spolupracovník sepsali v angličtině referát o polarografických pracích publikovaných v češtině, polštině a ruštině.

Kolthoff si je jist, že Murphy, editor Analytical Chemistry, by takový referát otiskl.

Heyrovský 2.11. děkuje za 2. díl knihy „Polarography“. Kniha se zdá imponující. Zasláné výtisky rozdělili mezi 6-8 polarografistů, kteří vypracují posudky, které mohou napomoci při dalším vydání knihy. Heyrovský vyhověl pozvání bulharských kolegů a v létě byl v Bulharsku u Černého moře s celou rodinou a v Sofii uspořádal 3 přednášky o oscilografické polarografii. Brzy začne fungovat Československá akademie věd (ČSAV) a PÚ se stane jedním z jejích ústavů. Minulý týden byl v Praze kongres čs. analytických chemiků, na kterém Heyrovský přednášel o analýze plynů v průmyslové atmosféře pomocí oscilografické polarografie. Kongres měl vysokou úroveň, hlavní zásluhu na úspěchu má Tomíček. Uvědomuje Kolthoffa, že požádal o povolení zúčastnit se v červenci 1953 kongresu fyzikální chemie ve Stockholmu. Heyrovského zdraví se značně zlepšilo díky pobytu u Černého moře. Upozorňuje Kolthoffa, že nyní publikující Antonín Heyrovský není žádným jeho blízkým příbuzným, jen prapradědové byli bratři. Syn Michael nyní studující na univerzitě asistuje mu při veřejných přednáškách. Psaní rozšířených anglických abstrakt českých, ruských a polských prací by bylo únavné. Navíc, české polarografické práce jsou uveřejňovány v CCCC v angličtině nebo v německých a anglických časopisech. Knihu „Oscilografická polarografie“ přeloží do angličtiny sám, kniha má vyjít v nakladatelství Pergamon Press London. V USA jsou pro cizince vysoké daně (až 50 procent), takže americké nakladatelství nepřichází v úvahu. Do PÚ nedošla várka Kolthoffových separátů ohlašovaná v červnu tr. Z PÚ odešla zásilka s CCCC č. 1,2,3-4 z roku 1951 a Zumanovy tabulky s půlvolnými potenciály. Balík byl odeslán čs. úřadem Intern. Exchange Service of Scientific Literature a Heyrovského zajímá, zda tento balík

už došel Kolthoffovi. Z dopisu profesora Tachiho /31/ se dozvěděl, že v Kolthoffově laboratoři teď pracují Dr. Tanaka /32/ a Dr. Tamamushi /33/ z Kyota.

10.11. Kolthoff s radostí kvituje zlepšení Heyrovského zdravotního stavu. Děkuje za 2. díl sborníku z pražského polarografického kongresu. Konstruktivní kritiku své nové knihy a případné komentáře k ní vítá. Konstatuje, že expandující polarografie spojená se jménem Heyrovský se stává postupně obtížně sledovatelná. Kolthoff věnuje nyní polarografii jen malou část svého času, více se věnuje možnostem rotační platinové elektrody, zvláště pro určení anodických vln, které nikdy nešly měřit rtuťovou elektrodou. Právě teď dokončil krátkou studii o velmi rychlém stanovení olova pomocí Pt rotující elektrody, když měřil anodický difusní proud při tvorbě oxidu olovičitého. Přivítal zprávu o připravovaném vydání „Oscillographic Polarography“. I Kolthoff se těší z úspěchu kongresu čs. analytiků. Jistě je to hlavně práce Tomíčková, ale i Heyrovského. Tomička a Heyrovského bohužel neměli možnost přivítat na oxfordské konferenci. Při té příležitosti byl Kolthoff 2 týdny v Holandsku a 12 dnů v Oxfordu. Už teď se těší na prázdniny, které má už řadu let jen dvoutýdenní. Plánuje svoji účast ve Stockholmu na fyzikálně chemické konferenci, kde se setká po letech s Heyrovským.

Rok 1953

3.1. žádá Heyrovský Kolthoffa, aby napsal pro Analytical Chemistry recenzi 3. dílu sborníku z mezinárodního polarografického kongresu, tak jak už recensoval 1. díl. Oznamuje, že 17.11.1952 byla založena Československá akademie věd (ČSAV) a o včlenění ÚÚP do ní. Šéfem chemické sekce je Brdička, jeho zástupcem Tomíček. Též vysvětluje titulaturu členů ČSAV. Dále uvádí, že kromě „Oscillographic Polarography“ (Heyrovský + Forejt), která bude vydána nakladatelstvím Pergamon Press London, ale tištěna v Praze, zamýšlí PÚ vydat v němčině knihu Březiny /34/ a Zumana „Polarographie in der Medizin“ a velký „Polarographic Subject Index“ v angličtině (zhruba 400 stran). Dále je naplánováno natočení asi jednohodinového filmu o polarografii. Sděluje cenu čs. polaroskopu pro oscilografickou polarografii. Spolu s Brdičkou zažádal o povolení cesty do Švédska na kongres o fyzikální chemii. Oznamuje, že v PÚ je jako písařka zaměstnána paní Truda Valouchová.

Kolthoffův dopis ze 7.1. je odpovědí na poslední dopis Heyrovského: rád zrecenzuje 3. díl sborníku a k celému sborníku uvádí, že jde o monumentální dílo. Když byl v roce 1945 v Moskvě, zajímal se o organizaci sovětské vědy, ví tedy o Akademii věd SSSR. Teď se zdá, že ČSAV se jí velmi podobá. K vydání „Oscillographic Polarography“ v Londýně má Heyrovský špatné informace: daně v USA jsou nižší, než v Anglii. Docela rád by získal slovní doprovod k filmu o polarografii. Rád by si koupil i nový čs. polarograf, ale nemá na něj peníze, ač je poměrně laciný. Informuje Heyrovského, čím se zabývají v jeho laboratoři: je to emulsní polymerisace, výzkum rakoviny, práce s rotačními drátkovými elektrodami a klasická polarografie. Pracuje nyní u něho

jeden šikovný student, který se zabývá odchylkou křivky proud-napětí od Ilkovičovy rovnice. Heyrovského rodinu považuje za šťastnou vědeckou rodinu, vždyť i obě děti se zapojují do vědeckého výzkumu.

Kolthoff 13.2. posílá Heyrovskému kopii recenze 3. dílu sborníku, kterou vypracoval pro Analytical Chemistry. Současně děkuje za zaslání všech čísel CCCC z roku 1951. Kolthoff navrhl nakladatelství Interscience anglický překlad knihy Březiny a Zumana. Nakladatelství kontaktovalo Dr. Wawzoneka, aby převzal dozor nad překladem. Interscience hodlá autorům vyplatit jako honorář po 500 dolarech. Kolthoff prosí Heyrovského, aby oba autory seznámil s těmito podmínkami. Jejich rychlá odpověď je vítaná.

8.4. Heyrovský děkuje Kolthoffovi za kladnou recenzi 3. dílu sborníku a též za návrh, aby Březina a Zuman publikovali svou knihu v angličtině, čímž by se stala mezinárodně známou. Polarografisté PÚ pilně kompilují pod vedením Heyrovského velký Polarographic Subject Index. Je to několikaletá práce několika lidí a budoucí kniha má už teď 500 stran. Pro polarografisty by Index byl velmi užitečný, leč Pergamon Press London má pro knihu malé pochopení. Bylo by možné ji vydat v USA? Když ano, mohou o tom diskutovat ve Stockholmu.

V březnovém čísle Analytical Chemistry byla otištěna recenze 3. dílu sborníku, oznamuje 15.4. Kolthoff Heyrovskému. K Indexu uvádí, že Interscience chce mít k dispozici rukopis nebo více detailů o knize, případně pár stránek rukopisu. Dokud nakladatelství nebude mít žádané podklady, nebude o vydání knihy jednat. Do Stockholmu na kongres bude Kolthoffa doprovázet jeho neteř z Holandska. Kolthoff se těší na setkání s Heyrovským ve Stockholmu po 4 letech, kdy byl v Praze.

14.8. si Heyrovský stěžuje, že mu bylo na poslední chvíli zabráněno čs. orgány odletět do Stockholmu. Dále uvádí detaily k Indexu a píše, že Kolthoffovi přátelé Tomíček, Příbil /35/, paní Truda a rodina Heyrovských jsou v pořádku a jsou zdraví. 27.8. odjíždějí Heyrovští na dovolenou na Slovensko na zámek Smolenice.

Kolthoff podle dopisu ze 14.9. chápe, že pro Heyrovského muselo být ohromným zklamáním, že nemohl odletět do Stockholmu, řekl mu o tom i Brdička na kongresu. Heyrovského přihláška do Americké chemické společnosti (ACS), kterou doporučil i Furman, je nyní v sekretariátu ACS. Dotazuje se, zda Heyrovský oznámil nakladatelství Elsevier, že účet za separáty za něj zaplatí Kolthoff. S velkým zájmem četl Heyrovského referát určený pro stockholmský kongres, jakož i vzorek z Indexu, který bude cenným doplňkem k polarografické literatuře. Zajímá ho, v jakém ohledu lze Index srovnat s bibliografií od Leedse a Northropa, k níž se nikdy nedostal, takže nemá žádnou informaci z první ruky. V příloze posílá kopii velmi krátkého sdělení o konvenční elektrodě, které je určeno pro Journal of American Chemical Society. Dodává, že práce

s konvenční rtuťovou elektrodou je teprve v počátcích, ale přesto si myslí, že to může Heyrovského zajímat.

Heyrovský 27.9. děkuje Kolthoffovi za pochopení k jeho zmařené cestě do Stockholmu. V příloze posílá vzorek z Indexu, který teď má 700-800 stran, který vzhledem k malé zemi jakou je ČSR není možné vydat v Praze. Zbývá tedy některé americké nakladatelství. Kniha „Oscillographic Polarography“ bude s velkou pravděpodobností vydána v nakladatelství Pergamon Press London, které si na Index netroufá. Pan Alexander/36/, vydavatel časopisu Colloids, žádá Heyrovského o článek k úloze želatiny v polarografii.

6.10. Kolthoff děkuje za zaslání české knihy (Oscilografickou polarografií a Úvod do praktické polarografie). Škoda, že Heyrovský svěřil vydání anglické verze knihy o oscilografické polarografii nakladatelství Pergamon Press. Ameické nakladatelství Interscience se velmi angažuje ve vydávání polarografické literatury a jistě by vydalo i „Oscillographic Polarography“. Žádá Heyrovského, aby sdělil v jaké fázi je vydání knihy v Pergamon. Mohl by požádat Interscience o vydání „Polarographic Subject Index“. Prosí Heyrovského o srovnání Indexu s bibliografií Leed and Northrop. Zajímá jej též, jaká opatření Heyrovský učinil kolem anglického vydání „Úvodu do praktické polarografie“. Jestliže zatím žádné, mohl by tuto knihu také nabídnout Interscience, i když nakladatelství hodlá vydat brzy knihu o polarografii se stejným zaměřením, jaké má Heyrovského kniha. Velmi Kolthoffa zaujalo, že Heyrovský plánuje polarografický kongres na červen 1954 na Slovensku. On by měl o účast enormní zájem, ale ve stejnou dobu bude v Minneapolisu výroční analytické symposium, na něž slíbil mít hlavní i přednášku. Dále dostal pozvání Brazílské chemické společnosti na první tři týdny v červenci. Kdyby kongres na Slovensku byl až v srpnu, asi by na něj přijel.

Dne 23.10. Heyrovský oznamuje, že zemřel Oldřich Tomíček na sepsi po operaci močových kamenů. Pro případ, že by chtěl Kolthoff napsat nekrolog na Tomíčka, přikládá Tomíčkův stručný životopis.

Asi před 10 dny se Kolthoff dozvěděl od Přibila, že přítel Tomíček zemřel, napsal Kolthoff 10.11. Pro něj to byl šok. Hned přes Přibila poslal paní Tomíčkové kondolenci. Napsal nekrology o Tomíčkově do Chemical and Engineering News a do Analytical Chemistry a poslal je Murphymu, editoru obou časopisů. Kolthoff vzpomíná na krásné chvíle, prožité s Tomíčkem a Heyrovským. Tomíček byl Kolthoffovi věrným přítelem a stěží lze uvěřit, že už není mezi živými. Jeho smrt je velkou ztrátou pro analytickou chemii. Heyrovského účet za 50 separátů je zaplacen. Kolthoff znovu opakuje, že nakladatelství Interscience je nejvhodnější pro vydávání knih o polarografii.

28.11. Kolthoff sděluje, že mu došly dvě Heyrovského knihy v češtině, za které už podruhé děkuje. Z obrázku na monografii má představu o obsahu knihy. Prosí o sdělení, zda Heyrovský má v úmyslu vydat je i v angličtině a němčině. Jeho a Linganeova kniha je příliš rozsáhlá pro většinu

lidí, kteří chtějí použít polarografii v laboratoři. Je velká potřeba chemické veřejnosti mít anglické vydání malého polarografického manuálu a tím je Heyrovského knížka. Píše dále, že dnes dostal poslední číslo Analytical Chemistry, v němž je velmi krátký nekrolog Tomíčkův. Delší nekrolog bude v New Edition. Brazílie není jistá, Feigl /38a/ se neozval. Pokud nebude návštěva v Brazílii do února či do počátku března 1954 potvrzena, Kolthoff změní svůj letní program a přijel by na polarografické symposium do ČSR.

Kolthoff žádá 18.12. o sdělení, zda se v Praze před lety setkal s jistým Jaroslavem Staňkem /37/, kterého má doporučit k členství v ACS.

Rok 1954

Heyrovský 6.2. uvádí k úmrtí Tomíčka, že měl velmi důstojný pohřeb s projevy, hudbou atd. , jehož se zúčastnilo velké množství Tomíčkových přátel. Vydavatel časopisu Nature požádal Heyrovského o krátký nekrolog na Tomíčka, který nejen že napsal, ale viděl už i korektury. ČSAV naznačila, že na polarografický kongres budou zváni jen vědci z východních demokracií a ani to není jisté. K svému krevnímu tlaku uvádí, že je vysoký a lékaři mu doporučují silně omezit duševní práci jako přednášky a schůze. Když mu tlak neklesne, nebude se moci zúčastnit kongresu na Slovensku, čímž se kongres stává nejistou akcí, ježto je presidentem kongresu. Heyrovský se domnívá, že americké vydání jeho „Oscillographic Polarography“ nebo knížky „Úvod do praktické polarografie“ se spoluautorem Zumanem by bylo pro Heyrovského nevýhodné a bylo by ztrátou času (překlady, korektury atd.). Pergamon Press dovoluje tisknout publikace v Československu, slibuje Heyrovskému slušný honorář a postará se o distribuci knih. Váhá však vydat rozsáhlý Index. Předmětový rejstřík byl připraven už před dvěma lety, ale nadále se na něm pracuje: čtyři zkušení polarografisté z PÚ stále prohlížejí všechny dostupné časopisy a abstrahují polarografické práce. Rejstřík je abecední a obsahuje 5000 abstrahovaných publikací. Není-li v USA nakladatelství ochotné Index publikovat, požádá Heyrovský Leyboldovy Polarographische Berichte nebo časopis firmy Radiometer o pomoc. Mimochodem uvádí, že Japonci začnou vydávat referáty z polarografie. Nakonec v dopisu oznamuje, že přesídlil z Opletalovy ulice na Malou Stranu do menší barokní budovy ve Vlašské ulici. Cítí se v novém prostředí velmi spokojený.

12.2. Kolthoff potvrzuje příjem Heyrovského telegramu se zprávou, že Jaroslav Staňk /37/ je zeť Tomíčkův.

Kolthoff 24.2. píše, že nad psacím stolem má pověšenu Tomíčkovu fotografii, takže ho má celodenně na očích. Vzpomíná na něj jako na velmi laskavého muže, který byl výborným vědcem a výzkumníkem. Očekává nedočkavě na Tomíčkův nekrolog v Nature z pera Heyrovského. Nadále popisuje možnosti publikovat v nakladatelství Interscience a daně v USA a v Anglii. Přitom Interscience New York i Interscience London jsou ochotny publikovat Heyrovského knihy a je na Heyrovském, na kterou pobočku se obrátí. U Subject Indexu se diví, že se Heyrovský neobrátil na

Dr. Rogera Batese /38/, jenž je předsedou komise pro elektrochemická data, v níž je Heyrovský členem. Bates je letos ve Švýcarsku u Schwarzenbacha /39/ v Curychu. Heyrovský by mohl navrhnout Batesovi, aby Index vyšel pod patronací IUPAC. Pokud by to Batesova komise schválila, záležitost by přešla do Executive Committee analytické sekce a nakonec do Executive Committee IUPAC. - Reaguje na Heyrovského zprávu o jeho krevním tlaku. Podle amerických lékařů může krevní tlak fluktuovat v širokém rozmezí. Kolthoff věří, že pro polarografický kongres na Slovensku bude v pořádku. Lituje, že na něm budou zastoupeny pouze východní evropské země. Účastníky kongresu bude jistě zajímat, jaké nové práce dělají na Západě.

Heyrovský v dopisu z 15.3. děkuje za vysvětlení, co je konvenční elektroda a těší se na článek o ní v J. Amer. Chem. Soc. Uvádí, že v současnosti pomáhá v redakci Chemických listů. Ježto nová redakce se učí, jak vést dobrý vědecký časopis, bude Kolthoffovi vděčen za informace o praxi, jak nejlépe připravovat rukopisy do tisku, jaké požadovat recenze a o styku redakce s autory. Vzorem Čechům je J. Amer. Chem. Soc. a Analytical Chemistry.

17. 6. děkuje Kolthoff za pozdrav účastníků polarografického symposia konaného na Slovensku, o kterém předpokládá, že bylo úspěšné. Mnoho jmen na pohledu zná osobně. Na výroční schůzi analytiků v Minneapolis bude Kolthoff referovat o Heyrovském a jeho ústavu. Sděluje, že obdržel z Brazílie pozvání na chemický kongres.

V Kolthoffově laboratoři v Minneapolis není nic významně nového, píše se v dopisu z 21.12. Snad jen to, že Kolthoffův spolupracovník Dr. Stricks chce vyvinout rotační kapkovou rtuťovou elektrodu, která má být 10 x citlivější než běžná kapková elektroda. Chicagská univerzita ocenila Kolthoffa čestným doktorátem.

Rok 1955

27.10. Kolthoff píše, že se dozvěděl o prezidentví Heyrovského v anglické Polarographic Society, ke kterému mu upřímně blahopřeje. Kolthoff by rád znal členy této společnosti. Předpokládá, že Heyrovský je stále v centru polarografických výzkumů. Uvádí, že on rozděluje svůj čas mezi různé náměty. Např. s dr. Strickem vyvinuli rotační kapkovou rtuťovou elektrodu, která je 10 x citlivější než Heyrovského typ elektrody a která má řadu velmi zajímavých charakteristik. Pracovali na vývoji této elektrody téměř dva roky a plánují připravit v brzké době první sdělení. Jeden z Kolthoffových studentů končí práci na disertaci o polarografii v acetonitrilu jako rozpustidlu. Heyrovského bude jistě zajímat, že kobalt a nikl v acetonitrilu poskytují perfektně reprodukovatelné vlny při mnohem pozitivnějším potenciálu než ve vodě. Zvláštní poštou posílá pár novějších reprintů.

Rok 1956

Kolthoff 3.12. přivítal Heyrovského pozdrav z Vídně, což svědčí o jeho dobrém zdravotním stavu. Pokud to světová situace dovolí, navštíví Československo. U něj v laboratoři probíhají další práce

zaměřené na základy (teorii) rotační kapkové rtuťové elektrody. Kolthoff má nyní u sebe velmi schopné spolupracovníky z Japonska, kteří výtečně chápou problém. Právě nyní ukončili sepisování rukopisů k polarografii v acetonitrilu. Po otištění hned pošle Heyrovskému separáty. Další projekty, které teď dělají, zejména emulsní polymerizace, jsou časově náročné, ale velmi zajímavé.

Rok 1957

Heyrovský se 26.6. nepřímou omlouvá, že kvůli nedostatku času odpovídá na Kolthoffův list až teď. Na experimentování (oscilografickou polarografií s konstantním proudem) mu zbývá málo času. Oznamuje, že syn Michael dostudoval a bude mu asistentem, žena že je sekretářkou ústavu, takže PÚ je skoro rodinným podnikem. Zanedbával korespondenci, protože ústav se připravoval třídní polarografické kolokvium organizované profesorem Schwabem /40/ v Drážďanech. Kolokvium mělo mezinárodní charakter, přítomni byli profesori von Stackelberg, Holleck /41/, Kemula, Levič /42/, Krjukova /43/, Breyer /44/ a Semerano, z nichž řadu Heyrovský před symposiem osobně neznal. Breyer se na 8 dnů zastavil v Praze, kde byl hostem ČSAV. Nyní připravují se v PÚ na polarografickou konferenci s maďarskými kolegy (prof. Prosztem /45/, dr. Cielezskym /46/ a 18 dalšími.) Konference bude 2.-4. září ve Veszpremu. To důvod, proč se nemůže zúčastnit kongresu IUPAC v Paříži. Čtyři jeho spolupracovníci a Brdička věří, že se jim podaří dostat na kongres. – Heyrovského trápí krevní tlak. Přesto plánuje letět do Číny, (18 hodinový let), kam byl pozván Čínskou akademií věd k přednáškám v Chang Chunu (tam byl Shikata /47/ 10 let), Šanghaji a Pekingu. Doprovázet ho má syn Michael.

Rok 1958

Heyrovský 6.3. děkuje za zaslání Kolthoffovy knihy „Volumetric Analysis III. Titration Methods“, k níž mu gratuluje. Byl potěšen pozdravy z Moskvy, které mu předali kolegové. V PÚ je nyní napilno, připravují se polarografy a polaroskop pro bruselskou světovou výstavu. Později chce uskutečnit přednáškové turné v Číně, ale stále má potíže s krevním tlakem, takže není plně v pořádku. Od loňského června, kdy syn graduoval na univerzitě, je Michael zaměstnán v PÚ a pomáhá otci ve výzkumu a při přednáškách. Paní Heyrovská /48/ je v ústavu sekretářkou a paní Truda pracuje jako knihovnice. Heyrovského dcera Jitka pracuje v potravinářské chemii. Provdala se za biochemika Dr. K. Černého /49/.

12.3. píše Kolthoff, že od kolegů z Prahy se v Moskvě dozvěděl, že Heyrovský se těší dobrému zdraví. S radostí konstatuje, že Heyrovského vedoucí role v polarografii je neotřesitelná. Škoda, že v minulých letech neměli oni dva možnost se scházet, aby diskutovali záležitosti zajímavější oba dva. Věřící, že pro Heyrovského je velkou satisfakcí, že jeho metoda se nyní stala univerzální užitou metodou jak pro teoretické, tak analytické studie. Podle Kolthoffa si Heyrovský zaslouží Nobelovu

